(ଦଶକର୍ମ ପଦ୍ଧତି)

ଶ୍ରୀଗଣେଶାୟ ନମଃ ।

ଅଥ ବରୁଣପୂଜା ।

ଓଁ ବରୁଣସ୍ୟୋତ୍ତମ୍ଭନ ମସି ବରୁଣସ୍ୟ ସ୍କମ୍ଭ ସର୍ଜ୍ଜନୀସ୍ଥୋ ବରୁଣସ୍ୟ ଋତ ସଦନ୍ୟସି ବରୁଣସ୍ୟ ଋତ ସଦନମସି ବରୁଣସ୍ୟ ଋତସଦନ ମାସୀଦ । ବରୁଣଂ ସ୍ଥାପୟାମି ।

" ଓଁ ଆବାହୟାମ୍ୟହଂ ଦେବଂ ବରୁଣଂ ଯାଦସାଂ ପତିଂ
ଆଗଚ୍ଛାସ୍ମୋପତେଦେବ ରତ୍ନାକର ନମୋସ୍ତୁତେ " ।

ଓଁ ଗଣାନାଂତ୍ୱା ଗଣପତିଂ ହବାମହେ ପ୍ରିୟାଣାଂତ୍ୱା ପ୍ରିୟପତିଂ ହବାମହେ, ନିଧିନାଂତ୍ୱା ନିଧିପତିଂ ହବାମହେ ବସୋମମ । ଓଁ ଗଣପତୟେ ନମଃ । ଗଣପତିମାବାହୟାମି, ଗଣପତେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ ଓଁ ବରୁଣାୟ ନମଃ, ବରୁଣମାବାହୟାମି, ବରୁଣ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହେଭ୍ୟୋ ନମଃ । ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହା ନାବାହୟାମି, ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହା ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛତ । ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପାଳେଭ୍ୟୋ ନମଃ, ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପାଳାନାବାହୟାମି । ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପାଳା ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛତ । ଓଁ ଗ୍ରାମଦେବତାୟୈ ନମଃ ; ଗ୍ରାମଦେବତା ମାବାହୟାମି, ଗ୍ରାମଦେବତେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ ଓଁ ଗଣପତୟେ ନମଃ ; ଗଣପତୟେ ଅର୍ଘ୍ୟୋଦକଂ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହେଭ୍ୟୋ ନମଃ ; ଆଦିତ୍ୟାଦି ନବଗ୍ରହେଭ୍ୟୋ ଅର୍ଘ୍ୟୋଦକଂ ସ୍ୱାହା । ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପାଳେଭ୍ୟୋ ନମଃ,

ଇନ୍ଦ୍ରାଦ ଦଶଦକ୍‌ପାଳେଭ୍ୟେ ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟୋଦକଂ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ଗ୍ରାମ ଦେବତାୟୈ ନମଃ , ଗ୍ରାମଦେବତାୟୈ ଅର୍ଦ୍ଧ୍ୟୋଦକଂ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ଗଣପତୟେ ଗନ୍ଧୋନମଃ , ବରୁଣାୟ ଗନ୍ଧୋ ନମଃ , ଆଦତ୍ୟାଦ ନବଗ୍ରହେଭ୍ୟୋ ଗନ୍ଧୋନମଃ । ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପାଳେଭ୍ୟୋ ଗନ୍ଧୋ ନମଃ, ଗ୍ରାମଦେବତାୟୈ ଗନ୍ଧୋନମଃ । ଏବଂ କ୍ରମେଣ ପୁଷ୍ପଂ ଦତ୍ୱା । ଓଁ ଗଣପତୟେ ଦୂର୍ବା ବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ । ଓଁ ବରୁଣାୟ ଦୂର୍ବା ବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ । ଓଁ ଆଦିତ୍ୟାଦିନବଗ୍ର-ହେଭ୍ୟୋ ଦୂର୍ବାବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ , ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିକ୍ପା-ଳେଭ୍ୟୋ ଦୂର୍ବାବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ , ଓଁ ଗ୍ରାମ ଦେବତାୟୈ ଦର୍ବାବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ । ଏବଂ କ୍ରମେଣ ଧୂପଂ ଦୀପଞ୍ଚ । ଓଁ ଗଣପତ୍ୟାଦିପଞ୍ଚ ଦେବତାଭ୍ୟୋ ଇଦଂ ନୈବେଦ୍ୟଂ ଯଥା ଭାଗଂ ଯୁଷ୍ମଭ୍ୟଂ ସ୍ୱାହା । ଓଁ ଗଣପତ୍ୟାଦିପଞ୍ଚ ଦେବତାଭ୍ୟେ ଆଚମନୀୟଂ ନମଃ , ମୁଖବାସ କ୍ରମୁକଂ ନମଃ , ମୁଖବାସ କ୍ରମୁକାର୍ଥେ ଆଚମନୀୟଂ ସ୍ୱଧା । ଓଁ ଗଣ ପତ୍ୟାଦି ପଞ୍ଚଦେବତାଭ୍ୟୋ ଦୂର୍ବା ବଦଗ୍ରକ୍ଷତ ପୁଷ୍ପାଣି ବୌଷଟ୍ । ବରୁଣ ପୂଜା ସମାପ୍ତା ।

ଅଥ ସଙ୍କଳ୍ପଃ ।

ଓଁ ଅଭିପ୍ରେତାର୍ଥସିଦ୍ଧ୍ୟର୍ଥଂ ପୂଜିତୋ ଯଃ ସୁର୍ ସୁରୈଃ । ସର୍ବ ବିଘ୍ନ ବିନାଶାୟ ଗଣାଧି ପତୟେ ନମଃ । ଅବିଘ୍ନମସ୍ତୁ । ଗଙ୍ଗେଚ ଯମୁନେ ଚୈବ ଗୋଦାବରି ସରସ୍ୱତି, ନର୍ମଦେ ସିନ୍ଧୁ କାବେରି ଜଲେସ୍ମିନ୍ ସନ୍ନିଧିଂ କୁରୁ । କୁରୁକ୍ଷେତ୍ର ଗୟା ଗଙ୍ଗା ପ୍ରଭାସ ପୁଷ୍କରାଣିଚ ଏତାନି ପୁଣ୍ୟ ତୀର୍ଥାନି ଅମୁକ କର୍ମ ସଙ୍କଳ୍ପ କାଳେ ଭବନ୍ତିହ । ଓଁ ବିଷ୍ଣୁ ର୍ବିଷ୍ଣୁ ର୍ବିଷ୍ଣୁଃ । ଶୁକ୍ଳାମ୍ବରଧରଂ ବିଷ୍ଣୁଂ ଶଶିବର୍ଣ୍ଣଂ ଚତୁର୍ଭୁଜଂ , ପ୍ରସନ୍ନବଦନଂ ଧ୍ୟାୟେତ୍ ସର୍ବବିଘ୍ନୋ

ପଶ୍ଚାନ୍ତ୍ୟେ । ସ୍ତୁତେଃ ସକଳକଲ୍ୟାଣଘାତନଂ ଯସ୍ୟ ତାସ୍ତୁତେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଯନ୍ନିତ୍ୟଂ ବ୍ରଜାମି ଶରଣଂ ହରିଂ । ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଗଦାପାଣେ ଦ୍ୱାରକାନିଳୟାଚ୍ୟୁତ । ଗୋବିନ୍ଦ ପୁଣ୍ଡରୀକାକ୍ଷ ରକ୍ଷ ମାଂ ଶରଣାଗତଂ । ଓଁ ବିଷ୍ଣୁ ର୍ବିଷ୍ଣୁ ର୍ବିଷ୍ଣୁଃ । ଅଦ୍ୟେହ ପୁଣ୍ୟେହନି ବିଶିଷ୍ଟ ଭୂ ପ୍ରଦେଶେ ଅମୁକେ ମାସି ଅମୁକେ ପକ୍ଷେ ଅମୁକ ତିଥୌ ଅମୁକ ବାସରେ ଅମୁକ ନକ୍ଷତ୍ରେ ଅମୁକ ରା-ଶୌସ୍ଥିତେ ଶ୍ରୀ ଭାସ୍କରେ ଅମୁକ ରାଶୌ ସ୍ଥିତେ ଶ୍ରୀ ଚନ୍ଦ୍ରମସି ଏବଂ ଯଥାସ୍ଥାନାବସ୍ଥିତେଷୁ ଭୌମାଦିଗ୍ରହଯୋଗ ଲଗ୍ନ କରଣ ମୁହୂର୍ତ୍ତାଂଶକେଷୁ ଏବଂ ବିଧ ବିଶେଷଣ ବିଶିଷ୍ଟାୟାଂ ପୂର୍ଣ୍ୟତିଥୌ ଅମୁକ ସ ଗୋତ୍ରଃ ଶ୍ରୀ ମାନ୍, ଅମୁକ ଦେବଶର୍ମ୍ମାହଂ, ଅମୁକ ସ ଗୋତ୍ରାୟାଃ, ଅମୁକା ନାମ୍ନୀ ଦେବ୍ୟାଃ, ମମଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକ କର୍ମାରମ୍ଭସଙ୍କଳ୍ପ ମହଂ କୁର୍ବୀୟ । ଅସ୍ମିନ୍ ସଙ୍କଳ୍ପିତେ କର୍ମଣି ସିଦ୍ଧିରସ୍ତୁ । ସଙ୍କଳ୍ପିତାର୍ଥାଃ ସିଦ୍ଧ୍ୟନ୍ତୁ ସନ୍ତୁ । ଓଁଯଜ୍ଜାଗ୍ରତୋ ଦୂର ମୁଦୈତି ଦୈବଂ, ତଦୁ ସୁପ୍ତସ୍ୟ ତଥୈବେତି । ଦୂରଂ ଗମଂ ଜ୍ୟୋତିଷାଂ ଜ୍ୟୋତିରେକଂ ତନ୍ମେ ମନଃ ଶିବସଙ୍କଳ୍ପ ମସ୍ତୁ ।

ଇତି ସଙ୍କଳ୍ପଃ ।

ପୂର୍ଣ୍ୟାହ ବାଚନଂ ।

ପୁଣ୍ୟାହ ମିତି ଯତ୍ପ୍ରୋକ୍ତଂ ନିବାରଂ ତତ୍ଫଳଂ ବିଦୁଂ ;
ବ୍ରହ୍ମା ବିଷ୍ଣୁଶ୍ଚ ରୁଦ୍ରଶ୍ଚ କର୍ମସିଦ୍ଧି ଦାୟକାଃ ।

ଓଁ ପୁଣ୍ୟାହଂ ପୁଣ୍ୟାହଂ ପୁଣ୍ୟାହଂ । ଏବ ମସ୍ତୁ ଦ୍ୱିଜାପତ୍ୟ ସ୍ୟଚ୍ୟତାଂ ଗୋବ୍ରାହ୍ମଣେଭ୍ୟଃ ଶୁଭଂ ଭବତୁ । ଗ୍ରହାଃ ପ୍ରଜାନାଂ ଶାନ୍ତି ର୍ଭବତୁ । ଅମୁକ ସଗୋତ୍ରେଣ ଶ୍ରୀମତା ଅମୁକଦେବ ଶର୍ମ୍ମଣା ମୟା ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରାୟାଃ ମମଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକା ନାମ୍ନୀ ଦେବ୍ୟାଃ ଅମୁକ କର୍ମାରମ୍ଭଃ ନିଶ୍ଚିତେ ଯବା , ତବା

ତାର , ବାର ଚନ୍ଦ୍ର ନକ୍ଷତ୍ରାଣାମମୃତଯୋଗୋ ୧ ସ୍ତୁ ସର୍ବେ ନବଗ୍ରହାଃ ସମ୍ୟକ୍ ରୂପେଣ ଏକାଦଶସ୍ଥାଇବ ଫଳଦା ଭବନ୍ତୁ , ଶୁଭଂ ଭବତୁ , ଶୁଭଂ ଭବତୁ ଶୁଭଂ ଭବତୁ ।

ପୁଣ୍ୟାହ ବାଚନଂସମାପ୍ତଂ ।

ଦଶକର୍ମି ଅନାଦେଶ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବିଧିଃ ।

ଯସ୍ମିନ୍ କର୍ମଣିଯଃ କାଲଃ ଉକ୍ତଃ, ତସ୍ୟାତିକ୍ରମେ ଅନାଦେଶ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ କୃତ୍ୱା,ତ ତ୍କର୍ମ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ।

ପ୍ରଥମତଃ ବରୁଣପୂଜା ।

ଅଥ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତବିଧିଃ ।

ଦେଶ କାଲ ବାକ୍ୟଂ କୃତ୍ୱା । ଅମୁକସଗୋତ୍ରଃ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଅମୁକଦେବ ଶର୍ମା ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରାୟାଃ ଅମୁକା ନାମ୍ନୀ ଦେବ୍ୟା ମମ ଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକକର୍ମକାଲାତିକ୍ରମଦୋଷ ବ୍ୟପୋହନାର୍ଥଂ ଅନାଦେଶପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମ କର୍ମାରମ୍ଭସଙ୍କଳ୍ପମହଂ କୁର୍ବୀୟ । ଅଥ ପଞ୍ଚଭୂ ସଂସ୍କାରେଣାଗ୍ନି ସ୍ଥାପନଂ । ତତଃ ପଞ୍ଚକର୍ମଣୈବ ଭୂମି ଶୋଧନଂ । କୁଶତ୍ରୟଂ, ଗୋମୟଂ , ପୁନଃ କୁଶତ୍ରୟଂ , ବହ୍ନ୍ୟର୍ଥଂ ପୁନଃ କୁଶମେକଂ , ଉଦକ ପାତ୍ରଂ ଯଥୋତ୍ତର ମାସାଦ୍ୟ ଉତ୍ତରସଂସ୍ଥଂ , ପ୍ରଥମ କୁଶତ୍ରୟେଣ ଭୂମୌ ସମାର୍ଜ୍ଜନଂ ତ୍ରିଃ ପରିସମୂହ୍ୟ ୩ । ଗୋମୟେନାନୁଲେପନଂ ୩ । ଉପଲିପ୍ୟ ୩ । ଅପରକୁଶତ୍ରୟେଣ ଦ୍ୱାଦଶାଙ୍ଗୁଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ପଶ୍ଚିମାଦି ପୂର୍ବାନ୍ତଂ ତ୍ରିରେଖା କରଣଂ । ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରଂ ଯଥୋତ୍ତରଂ । ଉଲ୍ଲିଖ୍ୟ ; ତ୍ରିବାରଂ । ରେଖାତ୍ରୟ କ୍ରମେଣ ପାଂଶୂଦ୍ଧରଣଂ , ଯଥା ରେଖା ମୃତ୍ତିକା ମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ । ଉତ୍ତରଂପ୍ରକ୍ଷେପଣଂ, କନିଷ୍ଠା ଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟଂ ମୃତ୍ତିକୋଦ୍ଧରଣଂ ରେ-

ସ୍ଥାନଦ୍ୱୟେ ଜଳେନ ଅଭ୍ୟୁକ୍ଷଣଂ । ତତୋଽଗ୍ନିଂ ଗୃହୀତ୍ୱା , ସ୍ୱକ୍ତ ତସ୍ଥାନେ ଆତ୍ମାଭିମୁଖମଗ୍ନି ମୁପସମାଧାୟ । ଏଷୋହଦେବ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଅଗ୍ନିଂ ଆବାହୟେତ୍ । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତେ ବିଧୁ ନାମାଗ୍ନେଃ ସ୍ଥାପନଂ । ମୃଗୀଂ, ହଂସୀଂଚ ଶୂକରୀଂ ମୁଦ୍ରାଂ ଚ ଯଥା ସ୍ଥାନେ ଦର୍ଶୟେତ୍ । ନାତ୍ର ବ୍ରହ୍ମୋପବେଶନଂ । ନ ପ୍ରଣୀତାପ୍ରଣୟନଂ ନ ପରି ସ୍ତରଣଂ ; ନ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାଦି , ନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀସଂସ୍କାରଃ । ନ ପାତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣଂ , ନ ସ୍ରୁବ ପ୍ରାଶନଂ ଚ । ଅଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପାତ୍ରାସାଦନଂ ସମାଚରେତ୍ । ପଶ୍ଚାତ୍ ଆସାଦନଂ ବା । ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ; କୁଶାଃ ୨ ସ୍ରୁଚ ସ୍ରୁବୌ । ଏକାସମିତ୍, ଆଜ୍ୟଂ ଯଥୋତ୍ତର ମାସା- ଦ୍ୟ, ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା , ମାଜ୍ୟନିର୍ବାପଃ । ଆଜ୍ୟାଧି ଶ୍ରୟଣଂ; ଦକ୍ଷିଣତଃ ପ୍ରଥମ କୁଶଦ୍ୱୟେନ ସ୍ରୁଚ ସ୍ରୁବୟୋଃ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନଂ , ଆଜ୍ୟୋଦ୍ୱା ସନଂ , ଅପରକୁଶଦ୍ୱୟେନ ଆଜ୍ୟୋତ୍ପୂବନଂ, ଆଜ୍ୟାବେକ୍ଷ- ଣଂ, ତୁଷ୍ଣିଂ ସ୍ରୁବେଣ ସ୍ରୁଚ ଚତୁର୍ଗୃହ୍ୟ ଗ୍ରହଣଂ, ତଦୁପରି ସମିଧାଦା- ନଂ । ପୁଣ୍ୟାହ ବାଚନଂ । ପୁଣ୍ୟାହ ମିତ୍ୟାଦି । ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରେଣ- ଶ୍ରୀମତା ଅମୁକଦେବଶର୍ମ୍ମଣାମସ୍ୟା ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରସ୍ୟାଃ ମମ- ଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକାଦେବ୍ୟାଃ ପୁଂସବନକର୍ମଣି କାଳାତିକ୍ରମ ଦୋଷ ବ୍ୟପୋହନାର୍ଥଂ ଅନାଦେଶ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମକର୍ମିରମୂଃ କ୍ରିୟତେ ଯଦେବତ୍ୟାଦି । ଇତ୍ୟୁକ୍ତ୍ୱାଗ୍ନୌ ସମିଧଂ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟ, ଉପ- ବିଶ୍ୟ । ସ୍ରୁଚ୍ ଜୁହୁୟାତ୍ । ଓଁ ଭୂରତ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିରୃଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀଚ୍ଛନ୍ଦଃ । ଅଗ୍ନିର୍ଦେବତା । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମେବିନିଯୋଗଃ ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଅଗ୍ନୟେ, ଇଦଂ ନ ମମ । ଇଦଂ ଭୂଃ, ନାତ୍ର ସଂସ୍ର ବରକ୍ଷଣଂ । ପୁନଶ୍ଚତୁର୍ଗୃହୀତ୍ୱା; ଓଁ ଭୁବଇତ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିରୃଷିଃ । ଉଷ୍ଣିକ୍ଛନ୍ଦଃ, ବାୟୁର୍ଦେବତା । ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମେବିନିଯୋଗଃ । ଓଁ ଭୁବଃସ୍ୱାହା, ବାୟବେ ଇଦଂନମମ, ଇଦଂଭୁବଃ । ପୁନଶ୍ଚତୁର୍ଗୃ-

ହୁତ୍ୱା । ଓଁ ସ୍ୱଇତ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିଋଷିଃ, ଅନୁଷ୍ଟୁପ୍‌ଛନ୍ଦଃ । ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦେବତା ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ, ଇଦଂ ନମମ,ଇଦଂ ସ୍ୱଃ । ପୁନଶ୍ଚତୁର୍ଗୃହୀତ୍ୱା ଓଁ ବ୍ୟାହୃତୀନାଂ ପ୍ରଜାପତି ଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ର୍ୟୁଷ୍ଣି ଗନୁଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦାଂସି ଅଗ୍ନି ବାୟୁ ସୂର୍ଯ୍ୟାଦେବତାଃ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା; ପ୍ରଜାପତୟେ ଇଦଂନମମ, ଇଦଂ ଭୂର୍ଭୁବଃ-ସ୍ୱଃ । ସ୍ରୁବେଣ ସ୍ରୁଚ ଏକୈକାଂଅହୁତିଂ ଗୃହୀତ୍ୱା, ପଞ୍ଚାହୁତୀ ର୍ଜୁ-ହୋତି । ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନ ଇତ୍ୟସ୍ୟ ଅଗ୍ନି ସରସ୍ୱତୀନ୍ଦ୍ରା ଋଷୟଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପଛନ୍ଦଃ, ଅଗ୍ନିବରୁଣୌ ଦେବତା ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନି-ଯୋଗଃ । ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବରୁଣସ୍ୟ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ଦେବସ୍ୟ, ହେଲୋ ଅବୟାସି ସୀଷ୍ଠା ଯଜିଷ୍ଠୋ ବହ୍ନି ତମସୋ ସୁଗ୍‌ନୋ ବିଶ୍ୱା ଦ୍ୱେଷାଂସି ପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନଇତ୍ୟସ୍ୟ ଅଗ୍ନି ସରସ୍ୱତୀନ୍ଦ୍ରାଋଷୟଃ ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦଃ, ଅଗ୍ନି ବରୁଣୌ ଦେବତାଃ, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓ ସତ୍ୱନ୍ନୋ ଅଗ୍ନେବମୋଭବୋ ତୀନେଦିଷ୍ଠୋ ଅସ୍ୟା ଉଷସୋ ବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ,ଅବୟକ୍ଷ୍ୱନୋ ବରୁଣୋ, ରରାଣୋ ବୀହିମୃଡୀକଂ ସୁହବୋ ନଏଧୀ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନ ଇତ୍ୟସ୍ୟ ପ୍ରଜାପତିଋଷିଃ । ଗାୟତ୍ରୀଛନ୍ଦଃ । ଅଗ୍ନିର୍ଦେବତା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ ଶନ ଭିଷସ୍ତି ପାସତ୍ୱ ମିତ୍ତ୍ୱମୟା ଅସି , ଅୟା ନୋ ଯଜ୍ଞଂ ବହା ସ୍ୟାନୋ, ଧେହି ଭେଷଜଗଁ ସ୍ୱାହା , ଇଦମଗ୍ନୟେ । ଯତେଶତ ମିତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ । ଶୁନଃଶେଫଋଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍‌ଛନ୍ଦଃ, ବରୁଣଃ , ସବିତା, ବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱେ ଦେବା , ମରୁତସ୍ୱର୍କା ଦେବତାଃ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓଁ ଯତେଶତଂ ବରୁଣଯେ ସହସ୍ରଂ ଯଜ୍ଞୀୟାଃପାଶା ବିତତା ମହାନ୍ତଃମା

ତେତ୍‌ତ୍ନୋ ଅଦ୍ୟ ସବତୋଽଥବଷ୍ଟୁ ବଶ୍ୱେ ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ମରୁତଃ ସ୍ୱର୍କା ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ, ସବନ୍ରେ, ବିଷ୍ଣବେ, ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ, ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍‌ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ । ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମ ମିତି ମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ, ଶୁନଃ ଶେଫ ଋଷିଃ । ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍‌ଛନ୍ଦଃ । ବରୁଣୋ ଦେବତା, ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମେ ବିନିଯୋଗଃ । ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶ ମସ୍ମଦ ବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଗଁ ଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟମାଦିତ୍ୟ ବ୍ରତେତବାନାଗସୋ ଅଦିତୟେ ଶ୍ୟାମ ସ୍ୱାହା । ଇଦଂ ବରୁଣାୟ । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ; ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ, କେଚନ୍ନତେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ହୋମଂ ନାସ୍ତି । ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃନ୍ନାସ୍ତି । ଯଜ୍ଞଂ ଗଚ୍ଛ ଯଜ୍ଞପତିଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ୱାଂ ଯୋନିଂ ଗଚ୍ଛ ସ୍ୱାହା ଏଷତେଯଜ୍ଞୋ ଯଜ୍ଞପତେ ସହ ଶୂକ୍ତବାକଃ, ସର୍ବବୀରସ୍ତଂ ଜୁସସ୍ୱ ସ୍ୱାହା । ମାହଭୂର୍ମି, ମି ପୃଦାକୁଃ, ଯଜ୍ଞ ଯଜ୍ଞଂ, ଗଚ୍ଛ ଇତ୍ୟଗ୍ନି ବିସର୍ଜନଂ । ଅଚ୍ଛିଦ୍ରାବଧାରଣଂ , ପୁଣ୍ୟାହ ମିତ୍ୟାଦି । ମମ ଅମୁକ କର୍ମକାଲୀନ ଜ୍ଞାନ ମଦୋଷବଧ୍ୟ ପୋହନାର୍ଥଂ ଅନାଦେଶ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମକର୍ମଣି ଯନ୍ନ୍ୟୂନଂ ଯଛାଛିଦ୍ରଂ କ୍ରତଂ ଯଦନ୍ୟଥାବାକୃତଂ ତତ୍ସର୍ବଂ ଶ୍ରୀ ବିଷ୍ଣୋଃ ପ୍ରସାଦା ତ୍ପରିପୂର୍ଣ୍ଣମସ୍ତୁ ଅଚ୍ଛିଦ୍ରମସ୍ତୁ ଇତି ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମ ବିଧିଃ ।

ଅଥ ପିଣ୍ଡାନ୍ତକ ଅଭ୍ୟୁଦୟିକ
ଶ୍ରାଦ୍ଧ ବିଧିଃ ।

ତତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟାଣି ଯଥା ;

ବଦଗ୍ରକ୍ଷତଂ, ଦଧିକ୍ଷୀରଂ, ଶଣପଟ୍ଟସୂତ୍ରଂ, ବଦରୀଫଳଂ, ପଟ୍ଟବାସନ୍ଦ୍ରଂ । ସ୍ନାପୟେତ୍ କୁଶ ଦୂର୍ବାକ୍ଷତ ଗୁବାକ ଚନ୍ଦନ ସହିତଂ, ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ ତାମ୍ର ପାତ୍ରଂ , ଗୃହୀତ୍ୱା ; ସଙ୍କଳ୍ପ କରଣଂ, ଦେଶକାଳବାକ୍ୟଂ କୃତ୍ୱା ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରଃ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଅମୁକ ଦେବ ଶର୍ମ୍ମାହଂ ଅମୁକ

ଗୋତ୍ରସ୍ୟାଃ ମମ ଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକା ଦେବ୍ୟାଃ ଅମୁକକର୍ମ
ଣୋହ୍ଙ୍ଗତୟା ଅମୁକସ୍ୟ ଗୋତ୍ରାଣାଂ ଅସ୍ମତ୍ ମାତୃ ପିତାମହୀ,
ପ୍ରପିତାମହୀନାଂ ଅମୁକାଦେବୀ, ଅମୁକାଦେବୀ, ଅମୁକା ଦେବୀନାଂ
ନାନ୍ଦୀମୁଖୀନାଂ ଅମୁକସଗୋତ୍ରାଣାଂ ଅସ୍ମତ୍ପିତୃ ପିତାମହ, ପ୍ରପିତାମ-
ହାନାଂ, ଅମୁକ ଦେବ ଅମୁକ ଦେବ, ଅମୁକ ଦେବ ଶର୍ମ୍ମଣାଂ
ନାନ୍ଦୀମୁଖାନାଂ ଅମୁକସ୍ୟ ଗୋତ୍ରାଣାଂ ଅସ୍ମନ୍ମାତାମହ ପ୍ରମାତାମହ
ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରମାତାମହାନାଂ ଅମୁକ ଦେବ ଅମୁକ ଦେବ ଅମୁକ
ଦେବ ଶର୍ମଣାଂ ନାନ୍ଦୀମୁଖାନାଂ ଗଣପତି ପୁରଃସର ଗୌର୍ଯ୍ୟାଦ୍ୟଷ୍ଟା
ଦଶମାତୃ ଗଣ ପୂଜା ପୂର୍ବକ ପିଣ୍ଡାତ୍ମକ ଶ୍ରାଦ୍ଧମହଂକୁର୍ବୀୟ ।
ବୈକଳ୍ପିକାଧାରଣଂ, ପୁଣ୍ୟାହବାଚନଂ । ଅମୁକସଗୋତ୍ରେଣ
ଶ୍ରୀମତା ଅମୁକଦେବଶର୍ମଣା ମୟା ଅମୁକ ସଗୋତ୍ରାୟାଃ ମମ
ଭାର୍ଯ୍ୟାୟାଃ ଅମୁକା ଦେବ୍ୟାଃ ଅମୁକକର୍ମଣୋହ୍ଙ୍ଗତୟା
ଆଭ୍ୟୁଦୟିକଶ୍ରାଦ୍ଧକର୍ମାରମ୍ଭଃ ନିସ୍ପୃତେ ଯଦେଦ୍ଧ୍ୟାତ୍ । ସର୍ବେଷ
ଦେବାର୍ଥେ ନୈବେଦ୍ୟାନଂ ରକ୍ଷବୋଦର୍ଭିଃ । ଯବସ୍ତିଲାର୍ଥିଃ । ତତଃ
ପୀଠେ ଗଣପତ୍ୟାଦ୍ୟଷ୍ଟାଦଶ ମାତୃଗଣାନ୍ ହରିଦ୍ରାଚୂର୍ଣ୍ଣେନ
ଯବାକ୍ଷତେନବା ଲିଖିତ୍ୱା ଆବାହନାଦ୍ୟ ଅର୍ଘ୍ୟଗନ୍ଧପୁଷ୍ପ ଧୂପ
ଦୀପ ନୈବେଦ୍ୟାନ୍ତଂ ପୂଜୟେତ୍ ॥ ମାତୃ ପୂଜା ଯଥା ।

ଗୌରୀ ପଦ୍ମା ଶଚୀ ମେଧା ସାବିତ୍ରୀ ବିଜୟା, ଜୟା ।
ଦେବସେନା ସ୍ୱାହା ସ୍ୱଧା ମାତରେ ଲୋକମାତରଃ ।
ଧୃତିଃ ପୁଷ୍ଟିଃ କ୍ଷମା, ତୁଷ୍ଟିଃ ଆତ୍ମଦେବତା, କୁଳଦେବତାଚ ।

ଅଥ ପୂଜା ।

ଓଁ ଗଣପତଯେ ନମଃ । ଗଣପତିମାବାହୟାମି ଗଣପତେଇହାଗଚ୍ଛ
ଗୌର୍ଯ୍ୟୈନମଃ ଗୌରୀମାବାହୟାମି ଗୌରି ଇହାଗଚ୍ଛ ।
ପଦ୍ମାୟୈନମଃ । ପଦ୍ମାମାବାହୟାମି ପଦ୍ମେ ଇହାଗଚ୍ଛ ଶଚ୍ୟୈନମଃ

ଶଚୀମାବାହୟାମି ଶଚୀଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ମେଧାଯୈନମଃ , ମେଧା ମାବାହୟାମି ମେଧେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ସାବିତ୍ର୍ୟୈନମଃ , ସାବିତ୍ରୀ ମାବାହୟାମି , ସାବିତ୍ରି ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ବିଜୟାୟୈନମଃ , ବିଜୟା ମାବାହୟାମି ବିଜୟେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ଜୟାୟୈନମଃ । ଜୟା ମାବାହୟାମି ଜୟେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ଦେବସେନାୟୈନମଃ , ଦେବସେନା ମାବାହୟାମି ଦେବସେନେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ସ୍ୱାହା ୟୈନମଃ ସ୍ୱାହାମାବାହୟାମି ସ୍ୱାହେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ସ୍ୱଧାୟୈ ନମଃ , ସ୍ୱଧାମାବାହୟାମି ସ୍ୱଧେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ ମାତୃଭ୍ୟୋନମଃ , ମାତୃଗ୍‌ବାହୟାମି, ମାତରେ୍ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛତ । ଓଁ ଲୋକମାତୃଭ୍ୟୋନମଃ, ଲୋକମାତୃଗ୍‌ବାହୟାମି, ଲୋକମାତରେ୍ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛତ । ଓଁ ଧୃତ୍ୟୈ ନମଃ,ଧୃତି ମାବାହୟାମି ଧୃତେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁପୁଷ୍ଟ୍ୟୈନମଃ, ପୁଷ୍ଟି ମାବାହୟାମି ପୁଷ୍ଟେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ କ୍ଷମାୟୈନମଃ , କ୍ଷମା ମାବା ହୟାମି କ୍ଷମେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ତୁଷ୍ଟ୍ୟୈନମଃ , ତୁଷ୍ଟିମାବାହୟାମି ତୁଷ୍ଟେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଆତ୍ମ ଦେବତାୟୈ ନମଃ , ଆତ୍ମ ଦେବତା ମାବାହୟାମି ଆତ୍ମ ଦେବତେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ । ଓଁ କୁଲଦେବତାୟୈ ନମଃ,କୁଲ- ଦେବତା ମାବାହୟାମି କୁଲଦେବତେ ଅତ୍ରାଗଚ୍ଛ ଏଭିର୍ମନ୍ତ୍ରୈଃ କ୍ରମେଣ ଆବାହନ,ଗନ୍ଧପୁଷ୍ପଧୂପଦୀପନୈବେଦ୍ୟୈଃ ପୂଜୟେତ୍ । ଆଚମନଂତାମ୍ବୂଲଂଦଦ୍ୟାତ୍ ପ୍ରାଙ୍ମୁଖ ଉପବିଶ୍ୟ । ସର୍ବଂ କର୍ମକ- ରେତ୍ ଦଧିବଦରକ୍ଷତମିଶ୍ରାନ୍‌ପିଣ୍ଡଃ ତତଃ ଉତ୍ତରପଟ୍ଟସ୍ଥାପନଂ ତତଃ- ପିଣ୍ଡାସାଦନଂ; ଯଥା; ହୁଂଃକ୍ଷୀରପାତ୍ରଂ ସକୃଦାଚ୍ଛିନ୍ନାନ୍ଯର୍ଣି ବ୍ରୀ- ହୟଃ, ପିଣ୍ଡାର୍ଥିମନ୍ନଂ ସୂତ୍ରାଣି ସଦର୍ଭବାସଃ ଏବ ମାସାଦ୍ୟ ବକ୍ରେଣ କୁଶତ୍ରୟେଣ ବା ଅପହତାଅସୁରା, ରକ୍ଷାଗଁସି ବେଦିସଦଇତ ପ୍ରତ୍ୟେକରେଖାକରଣଂ । ରେଖାନ୍ତେ ଯେରୂପାଣୀତି ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନଂ

ଉଦକୋପସ୍ପର୍ଶିନଂ ଯବଦୂର୍ବାକ୍ଷତକ୍ଷୀରସମେତଂ ହସ୍ତେଗୃହୀତ୍ୱା; ଅବନେ ଜଳଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ଅମୁକ ସଗୋତ୍ରେ ଅସ୍ମନ୍ମାତଃ ଅମୁକା ଦେବି ନାନ୍ଦୀମୁଖି ପିଣ୍ଡାସନେ ଏତତ୍କ୍ଷୀରଂ ତୁଭ୍ୟ ମସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ନମୋଅବନେ କ୍ଷ୍ୱ ଏବ ପିତାମହୀ ପ୍ରପିତା ମହ୍ୟୋଃ ଏବ ସକୃଦା-ଛିନ୍ନୋପର ଅମୁକ ସଗୋତ୍ର ଅସ୍ମତ୍ପିତଃ ଅମୁକଦେବଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀ-ମୁଖ ପିଣ୍ଡସ୍ଥାନେ ଏତତ୍କ୍ଷୀରଂ ତୁଭ୍ୟମସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ନମୋଅବନେ କ୍ଷ୍ୱ ଏବ ପିତାମହପ୍ରପିତାମହୟୋଃ ଏବ ସକୃଦାଛିନ୍ନୋପର ଅମୁକସଗୋତ୍ର ଅସ୍ମନ୍ମାତାମହ ଅମୁକଦେବଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀମୁଖ ପି-ଣ୍ଡାସନେ ଏତତ୍କ୍ଷୀରଂ ତୁଭ୍ୟମସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ନମୋଅବନେ କ୍ଷ୍ୱ ଏବ ମାତାମହ ପ୍ରମାତାମହୟୋଃ ॥ ଏବ ସକୃଦାଛିନ୍ନୋପର ଏବ ପିଣ୍ଡ-ସ୍ଥାନେ ଅବନେ ଜଳରେଖାକରଣଂ ସକୃଦାଛିନ୍ନା ସ୍ତରଣଂ ପିଣ୍ଡସ୍ଥା ନ କଳ୍ପନଂ । କୁଶତ୍ରୟେଣ ଅନ୍ୟତ୍କୁଶଦାନଂ । ତୂଷ୍ଣୀଂଗନ୍ଧାଦଭିଃ ପିଣ୍ଡସ୍ଥାନପୂଜା ; ଉତ୍ଥାୟ, ନାନ୍ଦୀମୁଖାପିତରେ ମାଂ ପ୍ରସୀଦନ୍ତୁ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତାମହାଃ ଇତି ସଂପ୍ରାର୍ଥ୍ୟ; ଉପବିଶ୍ୟ; ଦଧୀବଦର୍ କ୍ଷତମିଶ୍ରଂ ପିଣ୍ଡଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ; ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରେ ଅସ୍ମନ୍ ମାତଃ ଅମୁକାଦେବି ନାନ୍ଦୀମୁଖି ଏଷପିଣ୍ଡ; ସ୍ତେଧ୍ୟେସ୍ୱାହା । ଇତି ଦେବତୀ ଥି ନୈବଦଦ୍ୟାତ୍ । ଇଦମସ୍ମନ୍ମତ୍ରେ ଅମୁକାଦେବ୍ୟୈ ନାନ୍ଦୀ-ମୁଖ୍ୟୈ ଏବ ପିତାମହୀ ପ୍ରପିତାମହେଭ୍ୟଃପିଣ୍ଡଦାନଂ । ଅମୁକସ ଗୋତ୍ର ଅସ୍ମତ୍ପିତଃ ଅମୁକଦେବଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀମୁଖ ଏଷପିଣ୍ଡ ସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ସ୍ୱାହା ନମଇତିଦଦ୍ୟାତ୍ । ଇଦମସ୍ମତ୍ପିତ୍ରେ ଅମୁକଦେବଶର୍ମଣେ ନାନ୍ଦୀମୁଖାୟ ଏବ ପିତାମହ ପ୍ରପିତାମହୟୋଃ ପିଣ୍ଡଦାନଂ । ଅ-ମୁକସଗୋତ୍ର ଅସ୍ମନ୍ମାତାମହ ଅମୁକଦେବ ଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀ ମୁଖଏଷପିଣ୍ଡ ସ୍ତୁଭ୍ୟଂ ସ୍ୱାହା ଇଦମସ୍ମନ୍ମାତାମହାୟ । ଅମୁକ ଦେବ ଶର୍ମଣେ ନାନ୍ଦୀମୁଖାୟ ଏବ ମାତାମହ ପ୍ରମାତାମହୟୋଃ ତତଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ

ମାତୃତ୍ୱ ପଶ୍ଚିମାଭିମୁଖଃ ପ୍ରାଣାନାୟମ୍ୟ । ଅଦ୍ୟ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପି-
ତରେ ମାଦୟନ୍ତାଂ ଯଥାଭାଗମାବୃଷାୟଧ୍ୱଂ । ଉଦଗାବର୍ତ୍ତିନଂ । ପୁ-
ନରାବୃତ୍ୟ । ପୁନଃସମ୍ମୁଖୀଭୂୟ । ଅମୀମଦନ୍ତ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତରେ
ଯଥାଭାଗ ମା,ବୃଷାୟିସତ । ତତଃ ପିଣ୍ଡପାଦସ୍ଥାନେଷୁ ଜଲଂ
କ୍ଷିପେୟ; କ୍ଷୀରଂ ସମିଶ୍ରୟ, ତେନୋଦକେନ ପ୍ରତ୍ୟବନେ ଜଲଂ, ଅମୁ-
କସଗୋତ୍ରେ ଅସ୍ମନ୍ମାତଃ ଅମୁକାଦେବି ନାନ୍ଦୀମୁଖି ପିଣ୍ଡୋପରି
ଏତଜ୍ଜଲଂ ଭୁଭ୍ୟମସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା ଅବନେନିକ୍ଷ୍ୱ । ଏବଂ ପିତାମହୀ ପ୍ରପିତା
ମହ୍ୟୋଃ ଅମୁକସଗୋତ୍ର ଅସ୍ମତ୍ପିତଃ ଅମୁକଦେବଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀମୁଖ
ପିଣ୍ଡୋପରି ଏତଜ୍ଜଲଂ ଭୁଭ୍ୟମସ୍ତୁସ୍ୱାହା ନମୋଅବନେ ନିକ୍ଷ୍ୱ ।
ଏବଂ ପିତାମହ ପ୍ରପିତା ମହୟୋଃ । ଅମୁକସ ଗୋତ୍ର ଅସ୍ମନ୍ମାତା
ମହ ଅମୁକ ଦେବଶର୍ମନ୍ ନାନ୍ଦୀମୁଖ ପିଣ୍ଡୋପରି ଏତଜ୍ଜଲଂ ଭୁଭ୍ୟ
ମସ୍ତୁ ସ୍ୱାହା; ନମୋ ଅବନେନିକ୍ଷ୍ୱ ॥ ଏବଂ ମାତାମହ, ପ୍ରମାତା
ମହୟୋଃ । ଓଁ ନମୋବୋନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତରଃ ଶୁଷ୍ମାୟ ନମୋ
ବୋନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତର ସ୍ତ୍ରପସେ । ନମୋବୋ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃପିତରେ
ଜ୍ଜୀବଂ ତର୍ସ୍ମେ ନମୋବୋ ନାନ୍ଦୀମୁଖା ପିତରେ ରସାୟ ॥ ନମୋବୋ
ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତରେ ଘୋରାୟ ମନ୍ୟବେ ସ୍ୱଧାୟୈବ ନାନ୍ଦୀମୁଖା
ପିତରେ ନମଃ । ଏତଦ୍ଭବୋ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ପିତରେ ବାସ ଇତି
ସଦଶବସ୍ତ୍ରଂ ପିଣ୍ଡୋପରି ବେଷ୍ଟୟେତ୍ । ଗୃହାନ୍ନୋ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ
ପିତରେ ଦତ୍ତ ଇତି ପ୍ରତିପିଣ୍ଡଂ ଜପେତ୍ । ଭୂମୌଂ ପିଣ୍ଡୋ ପରି
ଗନ୍ଧ, ପୁଷ୍ପ, ଧୂପ, ଦୀପ ପିଣ୍ଡବଲୀଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ । ଦ୍ରାକ୍ଷା, ଆମଲକୀ,
ଆଦ୍ରକ, ବଦରୀ ଫଳାଦଭିଃ ପିଣ୍ଡବଲୀଃ । ଅମୁକସ ଗୋତ୍ରଃ ଅସ୍ମ
ନ୍ମାତୃପିତାମହୀ ପ୍ରପିତାମହୀ ଅମୁକାଦେବୀ ୩ ନାନ୍ଦୀମୁଖ୍ୟଃ ।
ଇଦଂ ପିଣ୍ଡବଲୀଭ୍ୟୋନୋପ କଲ୍ପିତଂ ଯଥାଦଭାଗଂ ସ୍ୱସ୍ଥଭ୍ୟଂନମଃ ।
ଅମୁକସଗୋତ୍ରାଃଅସ୍ମତ୍ପିତୃ ପିତାମହ ପ୍ରପିତାମହାଃ ଅମୁକଦେବ

ଅମୁକ ଦେବ ଅମୁକ ଦେବ ଶର୍ମ୍ମାଣୋ ନାନ୍ଦୀମୁଖା ଇଦଂ ପିଣ୍ଡବଲୀବେ
ନୋପ କଳ୍ପିତଂ ଯଥା ବିଭାଗଂ ସ୍ୱଧୟନ୍ତଂ ସ୍ୱାହା । ଅମୁକସଗୋତ୍ରାଃ
ଅସ୍ମନ୍ମାତାମହ ପ୍ରମାତାମହ ବୃଦ୍ଧ ପ୍ରମାତାମହାଃ ଅମୁକ ଦେବ ଶ
ର୍ମ୍ମାଣଃ ନାନ୍ଦୀମୁଖାଃ ଇଦଂ ପିଣ୍ଡବଲୀଦ୍ଧେନୋପକଳ୍ପିତଂ ଯଥା
ବିଭାଗଂ ସ୍ୱଧୟନ୍ତଂ ସ୍ୱାହା ॥ ଓଁ ଉର୍ଜ୍ଜଂ ବହନ୍ତୁ ରମୃତଂ ଘୃତଂ
ପୟଃ କିଲାଲ ପରିସ୍ରୁତଂ ସ୍ୱଧାସ୍ଥ ତର୍ପୟତ ମେ ପିତୃନୋ ଇତି
ମନ୍ତ୍ରେଣ ପିଣ୍ଡୋପରି କ୍ଷୀର ଦାନଂ ନୈବେଦ୍ୟାନ୍ନଂ । ପିଣ୍ଡାନ୍ନଂ ପାତ୍ରା
ନ୍ତରେ ସ୍ଥାପୟେତ୍ ବସୋର୍ଧାରାଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ । (ରେଖା ନି ପଞ୍ଚ ସପ୍ତବା)
ଓଁ ବସୋଃ ପବିତ୍ର ମସି ଶତଧାରଂ ବସୋଃ ପବିତ୍ର ମସି ସହସ୍ର
ଧାରଂ । ଦେବସ୍ତ୍ୱା ସବିତା ପୁନାତୁ ବସୋଃ ପବିତ୍ରେଣ ଶତଧା ରେଣ
କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ ସ୍ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଯଦ୍ଦେବାନାଂ
ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ତନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ । ଇତି ବରଦ୍ରାଂ ଭୂଷୟେତ୍
ଅଚ୍ଛିଦ୍ରାବଧାରଣଂ , ପିଣ୍ଡୋଦ୍ଧରଣଂ , ପିଣ୍ଡାସ୍ତରଣପ୍ରଭୃତୟଃ
ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ସମାପ୍ତିଃ ।

କର୍ମ୍ମ ବିଶେଷେ
ଅଗ୍ନି—ନାମ

ଅଗ୍ନିଶ୍ଚ ମାରୁତୋନାମ ଗର୍ଭାଧାନେ ବିଧୀୟତେ ।
ପୁଂସବନେ ଚନ୍ଦ୍ରନାମାଗ୍ନିଃ ଶୁଙ୍ଗାରେ ଶୋଭନଂ ସ୍ମୃତଂ । ୧
ସୀମନ୍ତେ ମଙ୍ଗଳୋନାମ ପ୍ରଗଲ୍ଭୋ ଜାତକର୍ମ୍ମଣି ।
ନାମ୍ନି ଚ ପାର୍ଥିବୋ ନାମ ପ୍ରାଶନେଚ ଶୁଚିସ୍ତଥା । ୨

ସତ୍ୟନାମା ବ୍ରତେଚୂଡ଼େ ବ୍ରତାଦେଶେ ସମୁଦ୍ଭବଃ ।
ସମାବର୍ତ୍ତେ ସୂର୍ଯ୍ୟନାମା ବିବାହେ ଯୋଜକଃସ୍ମୃତଃ ।
ଚତୁର୍ଥ୍ୟାଂଚ ଶିଖୀନାମ ଧୃତିରଗ୍ନି ସ୍ତଥାପରେ । ଇତି ।

ଅଥ ଗର୍ଭାଧାନଂ ।

ତତ୍ର ଋତୁସ୍ନାତା ଚତୁର୍ଥ ଦିନେ ବଧୂଃ ପ୍ରାତଃସୂର୍ଯ୍ୟାମାଦିତ୍ୟ
ମୁପତିଷ୍ଠେତ୍ । ତଦନ୍ତଦିନେ ମାତୃପୂଜାଭ୍ୟୁଦୟିକେ କୃତ୍ୱା ।
ଷୋଡଶ ଗ୍ରନ୍ଥା ଦତ୍ୱାକ୍ ଶୁଭଗ୍ରନ୍ଥୀ ଦକ୍ଷିଣ କରେଣ
ପତିର୍ବଧ୍ୱା ଉପସ୍ଥମଭିମୃଶ୍ୟ ଜପତି । ଓଁ ପୂଷା ଭଗଁ
ସବିତାମେ ଦଦାତୁ ରୁଦ୍ରଃ କଳ୍ପୟତୁ ଲଲାମଗ୍ଁ ବିଷ୍ଣୁ
ର୍ୟୋନିଂ କଳ୍ପୟତୁ ତ୍ୱଷ୍ଟା ରୂପାଣି ପିଂଶତୁ ଆସିଞ୍ଚତୁ
ପ୍ରଜାପତି ଧାତା ଗର୍ଭଂ ଦଧାତୁତେ । ଇତିମଂତ୍ରେଣ
ଅଥ ପ୍ରାଙ୍ମୁଖ ଉପବିଶ୍ୟ ଉଦଙ୍ମୁଖ୍ୟୋ ବା ଏତାମଭି ମଂତ୍ରୟେ
ଦନେନ ଓଁ ଗର୍ଭଂଧେହି ସିନୀବାଲି ଗର୍ଭଂଧେହିପୃଥୁଷ୍ଟୁକେ
ଗର୍ଭଂତେ ଅଶ୍ୱିନୌଦେବା ବାଧତ୍ତାଂ ପୁଷ୍କରସ୍ରଜୌ ଇତି

କର୍ମ ବିଶେଷରେ ଅଗ୍ନିର ନାମ ଯଥା ;

ଗର୍ଭାଧାନରେ ମାରୁତ , ପୁଂସବନରେ ଚନ୍ଦ୍ର, ଶୃଙ୍ଗାର୍ ଅର୍ଥାତ୍ ବସ୍ତ୍ରାପନାରେ ଶୋଭନ , ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନରେ ମଙ୍ଗଳ , ଜାତ କର୍ମରେ ପ୍ରଗଲ୍ଭ , ନାମ କରଣରେ ପାର୍ଥିବ , ଅନ୍ନ ପ୍ରାଶନରେ ଶୁଚି , ଚୂଡ଼ାକର୍ମରେ ସବ୍ୟ , ଉପନୟନରେ ସମ୍ଭବ , ସମାବର୍ତ୍ତନରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ , ବିବାହରେ ଯୋଜକ , ଚତୁର୍ଥିରେ ଶିଖି ନାମାଗ୍ନି

ଗର୍ଭାଧାନ ।

ଋତୁମତୀ ସ୍ତ୍ରୀ, ଋତୁ—ଚତୁର୍ଥି ଦିବସର ପ୍ରାତଃକାଳରୁ କାହାକୁ ସମ୍ଭାଷଣ ନକରି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ । ପରେ ସେହିଦିନ ମାତୃପୂଜା, ଅଭ୍ୟୁଦୟିକଶ୍ରାଦ୍ଧ ଏତଦ୍‌ଭୟପୂର୍ବାର୍ଯ୍ୟକରି ଷୋଡ଼ଶଗ୍ରନ୍ଥ-ମଧ୍ୟରେ ଶୁଭଗ୍ରନ୍ଥଦେଖି ଦକ୍ଷିଣକର ଦ୍ୱାରା ବଧୂର ଉପସ୍ଥ ସ୍ପର୍ଶକରି

ମଂତ୍ରେଣ ତତଃ ଓଁ ରେତୋମୂତ୍ରଂ ବିଜହାତିଯୋନିଂପ୍ରବିଶ
ଦିନ୍ଦ୍ରିୟଂ ଗର୍ଭଂ ଜରାୟୁଣାବୃତ ଉଲ୍ବ ଜହାତି ଜନ୍ମନା
ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ରେତଃ ସ୍ରାବଣଂ ଅଥ ତସ୍ୟାହୃଦୟ
ମାଲଭେତ ଓଁ ଯତ୍ତେସୁଶୀମେ ହୃଦୟଂଦିବି ଚନ୍ଦ୍ରମସିଶ୍ରିତଂ
ବେଦାହଂତନ୍ମାଂତଦ୍ୱିଦ୍ୟାତ୍ ପଶ୍ୟେମ ଶରଦଃଶତଂ ଜୀବେମ
ଶରଦଃଶତଂ ଶୃଣୁୟାମଶରଦଃଶତ ମିତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତଃସ୍ୱସ୍ଥେ
ହୃଷ୍ଟମନାଃହୃଦ୍ଦେଶେ ପ୍ରସନ୍ନମନାଶ୍ଚଗ୍ଂ କାମୟମାନାନ
ଭର୍ତ୍ତୃଶଯ୍ୟାୟାଂ ପ୍ରଦୋଷାଦୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱଂ ସ୍ତ୍ରିୟମଭି ଗଚ୍ଛେତ୍ ସାଯ
ଦିଗର୍ଭଂ ନଦଧାତି ତଦାପତିଃ କୃତୋପବାସଃ ପୁଷ୍ୟ
ନକ୍ଷତ୍ରେ ଶ୍ୱେତକଣ୍ଟକାର ମୂଳମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟୋଦକେନପିଷ୍ଟ୍ୱାବଧୂ
ଦକ୍ଷିଣନାସାପୁଟେ ତଦ୍ରସଂଦଦ୍ୟାତ୍ ଅନେନୈବ ମଂତ୍ରେଣ
ଓଁ ଇୟମୋଷଧୀ ତ୍ରାୟମାଣାସହମାନାସରସ୍ୱତୀ ଅସ୍ୟା
ଅହଂବୃହତ୍ୟାଃପୁତ୍ରଃ ପିତୁରିବ ନାମଜଗ୍ରଭଂ ।

ଇତି ଗର୍ଭାଧାନଂ ।

"ଓଁ ପୂଷାଭଗଂ" ମନ୍ତ୍ରରେ ଜପକରିବ ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଉତ୍ତରବା
ପୂର୍ବଙ୍କୁ ମୁଖକରି ବସି ଆପଣାର ସ୍ତ୍ରୀକୁ "ଓଁ ଗର୍ଭଂଧେହି" ମନ୍ତ୍ର
ପାଠକରି ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତକରିବ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ "ଓଁ ରେତୋମୂତ୍ରଂ"
ମନ୍ତ୍ର ପଢି ରେତଃସ୍ଖଳନ କରିବ । ତତ୍ପରେ ବଧୂର ହୃଦୟକୁ "ଓଁ ଯ
ତ୍ତେସୁଶି" ମନ୍ତ୍ରପଢି ସ୍ପର୍ଶିକରିବ ତଦନନ୍ତର ପୁରୁଷ ସୁସ୍ଥ ଏବଂ ହୃଷ୍ଟ
ମନାହୋଇ ଚିତ୍ତ ଚଞ୍ଚଳ ନକରି କାମିନୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସନ୍ଧ୍ୟାପରେ-
ଏକଶଯ୍ୟାରେ ଘେନି ଶୟନ ଏବଂ ଅଭିଗମନକରିବ ଏପରି ସହ-
ବାସ କଲାଉତ୍ତାରୁ ଯଦ୍ୟପି ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭସ୍ଥାର ନହୁଏ ତେବେ ମା-
ତୃପୂଜାଦି ନକରି କେବଳ ପତି ଉପବାସ କରି ପୁଷ୍ୟନକ୍ଷତ୍ରରେ ଶୁକ୍ଳ
ଅଙ୍କଗ୍ରନ୍ତୁ ମଳ ଅଣି ଜଳସଂଯୋଗରେ ବାଟି "ଓଁ ଇୟମୋଷଧୀ"

ଅଥ ପୁଂସବନଂ ।

ତସ୍ୟ ଗର୍ଭିମାସାଦେକସ୍ମା ଦ୍ୱିତୀୟେ ତୃତୀୟେ ବାନ୍ୟତରସ୍ମିନ୍
କରଣୀୟଂ ପୁଷ୍ୟପୁନର୍ବସୁ ମୃଗଶିରୋ ହସ୍ତମୂଲଶ୍ରବଣା ନ୍ୟତମ-
ପୁନ୍ନାମ ନକ୍ଷତ୍ରେ ତାଭନ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରତାରାନୁକୂଲ ଦିବସମବଗତ୍ୟ
ତତଃପୂର୍ବଦିନେ ବଧୂମୁପବାସଂ କାରୟିତ୍ୱା ଅଗ୍ରିମଦିନେ
ତସ୍ୟାଃସ୍ନାତାୟାଃ ଅହତବାସୋଯୁଗପରିଧାନାନନ୍ତରଂ ଶୁଚି-
ସ୍ମୃତିଃ କୃତାଚମନୋ ମାତୃପୂଜାଭ୍ୟୁଦୟିକାଦିଂ କୃତ୍ୱା ବଟ-
ଶୃଙ୍ଗଂ ବଟଶୃଙ୍ଗଂ ସାଂଶ୍ଚ ଆହୃତ୍ୟ କୁଶକଣ୍ଟପ୍ରକମପିଶିଶିରେଣ
ଜଳେନ ପିଷ୍ଟ୍ୱାବଧୂଦକ୍ଷିଣନାସାପୁଟେ ତଦ୍ରସଂଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ
ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭଃ ସମବର୍ତ୍ତତାଗ୍ରେ ଭୂତସ୍ୟଜାତଃ ପତିରେକ
ଆସୀତ୍ ସଦାଧାର ପୃଥିବୀଂଦ୍ୟା ମୁତେମାଂକସ୍ମୈ ଦେବାୟ
ହବିଷାବିଧେମ ଓଁ ଅଦ୍ଭ୍ୟଃସମ୍ଭୂତଃ ପୃଥିବ୍ୟୈରସାଚ୍ଚବିଶ୍ୱକ-
ର୍ମଣଃ ସମବର୍ତ୍ତତାଗ୍ରେ ତସ୍ୟତ୍ୱଷ୍ଟାବିଦଧଦ୍ରୂପମେତି ତନ୍ମର୍ତ୍ତ୍ୟସ୍ୟ
ଦେବତ୍ୱମାଜାନମଗ୍ରେ ଇତି ମନ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ଇତି ପୁଂସବନଂ ।

ମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି ସେରସକୁ ବଧୂର ଦକ୍ଷିଣନାସା ରନ୍ଧ୍ରରେ ଦେବ ।

ଗର୍ଭାଧାନ ସମାପ୍ତ ।

ପୁଂସବନ

ସ୍ତ୍ରୀର ଗର୍ଭୋଦୟ ହେବାର ଦୁଇ ତିନି ମାସମଧ୍ୟରେ ପୁଂସନକ୍ଷତ୍ର
ଅର୍ଥାତ୍ ପୁଷ୍ୟା, ପୁନର୍ବସୁ, ମୃଗଶିର, ହସ୍ତା, ମୂଳା, ଶ୍ରବଣା ଏହି ନ-
କ୍ଷତ୍ର ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଚନ୍ଦ୍ରତାରା ଶୁଦ୍ଧ ଶୁଭଦିବସ ସ୍ଥିରକରି ପୁଂସ-
ବନ କାର୍ଯ୍ୟାରମ୍ଭ କରିବ । ପୁଂସବନ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେଉଁଦିନହେବ
ତାହାର ପୂର୍ବଦିବସ ବଧୂ ଉପବାସ କରି ପୁଂସବନ ଦିବସରେ
ସ୍ନାନକରି ଅକ୍ଷୁନ୍ନବସ୍ତ୍ର ଦୁଇଗୋଟି ପରିଧାନ କରିବ ଏବଂ ପତି

ଅଥ ସୀମଂତୋନ୍ନୟନଂ ।

ତତ୍ର ଗର୍ଭମାସାପେକ୍ଷୟା ଷଷ୍ଠେଽଷ୍ଟମେବା ପୁନ୍ନାମନକ୍ଷତ୍ର ଯୁତଚନ୍ଦ୍ର ତାରା ନୁକୂଲବଦ୍ଧତଦିନେ ମାତୃପୂଜାଭ୍ୟୁ ଦୟିକା-ଦିଂକୃତ୍ୱା· ବହ୍ନିଃଶାଲାୟାଂ କୁଶାଂଡିକାଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର କ୍ରମଃ କୁଶତ୍ରୟେଣହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ରଭୂମିଂପରିସମୁହ୍ୟ କୁଶା-ନୈଶାନ୍ୟାଂ ନିଃକ୍ଷିପ୍ୟ ଗୋମୟୋ ଦକେ ନୋପଲିପ୍ୟସ୍ରୁ ବମୂଲେନ ସ୍ଫ୍ୟେନବୋତ୍ତରତସ୍ତ୍ରି ରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟୋ ଲ୍ଲେଖନ କ୍ରମେଣାନାମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ମୃଦମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ ବାରିଣାଽଭ୍ୟଂଦେଶ ମଭିଷିଚ୍ୟ କାଂସ୍ୟପାତ୍ରେଣାଗ୍ନି ମାଦାୟ ତତ୍ରପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତୋବ୍ରାହ୍ମଣବରଣଂ ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟସୀମଂ ତୋନ୍ନୟନ ହୋମ କର୍ମଣିକୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣରୂପବ୍ରହ୍ମକ-ର୍ମକର୍ତ୍ତୁଂ ଅମୁକଗୋତ୍ର ଅମୁକ ଶର୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନ ତାଂବୂଳବାସୋଭି ର୍ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱେନ ତ୍ୱାମହଂବୃଣେ ଓଁ ବୃତୋସ୍ମୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ଓଁ ଯଥାବିହିତଂକର୍ମକୁରୁ-

---

ମଧ୍ୟ ସ୍ନାନକରି ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ ଆଚମନ କରି ମାତୃପୂଜା ଅଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି କରିବ । ବରଓହଳ, ବରକଢି, ଅଗ୍ରର ବଗରୁ କୁଶାଙ୍କୁର ମଧ୍ୟଆଣି ଶୀତଳ ଜଳରେ ବାଟି ସେ ରସକୁ " ଓଁ ହିରଣ୍ୟଗର୍ଭ " " ଓଁ ଅଦ୍ଭ୍ୟସମ୍ଭୂତ ,, ଏହିମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ପାଠକରି ବଧୂର ଦକ୍ଷିଣନାସା ପୁଟରେ ଦେବ ।

ପୁଂସବନ କାର୍ଯ୍ୟସମାପ୍ତ ।

(ଅଥସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ)

ଗର୍ଭମାସ ଠାରୁ ଗିଣାଇ ୬ ଷ୍ଠ ବା ୮ ମାସରେ ପୂର୍ବକଥିତ ପୁରୁଷ ନକ୍ଷତ୍ରଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରତାରାନୁକୂଳ ବଦ୍ଧତଦିନ ଦେଖି ପରି ବାରୁଣ ପୂଜା ଓ ମାତୃପୂଜା, ଆଭ୍ୟୁଦୟିକାଦିକରି ବହ୍ନିଃଶାଳାରେ

ତ ହୋତାଭିଧ୍ୱତେ ଓଁ କରବାଣୀତି ପ୍ରତିବଚନାନନ୍ତରଂ
ଅଗ୍ନେର୍ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶୁଦ୍ଧମାସନଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ତଦୁପରି ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍
କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟାସ୍ମିନ୍ ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନହୋମକର୍ମଣି ତ୍ୱଂ ମେ
ବ୍ରହ୍ମାଭବେତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ ଭବାନୀତି ତେନୋକ୍ତେ ଅଗ୍ନି
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ କାରୟିତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ତତ୍ରୋପବେଶ୍ୟ ପ୍ରଣୀତା
ପାତ୍ରଂ ପୁରତଃ କୃତ୍ୱା ଜଲେନାପୂର୍ଯ୍ୟ କୁଶୈରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋ
ମୁଖମବଲୋକ୍ୟାଗ୍ନେ ରୁତ୍ତରତଃ କୁଶୋପରି ନିଦଧ୍ୟାତ୍
ତତଃ ପରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥଭାଗ ମାଦାୟାଗ୍ନେୟ୍ୟା
ଈଶାନାନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈଋତ୍ୟା ବାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ
ଅଗ୍ନିତଃ ପ୍ରଣୀତାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋଽଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମ
ଦିଶିପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ରକରଣାର୍ଥଂ
ସାଗ୍ରମନନ୍ତର୍ଗର୍ଭିକୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ଆଜ୍ୟ
ସ୍ଥାଲୀ ଚରୁସ୍ଥାଲୀ ସମ୍ମାର୍ଜନକୁଶା ଉପଯମନକୁଶା ଃ ପ୍ରା-
ଦେଶମିତପାଲାଶସମିଧ ସ୍ରୁଚ୍ ଃ ସ୍ରୁବ ଃ ଆଜ୍ୟଂଷଟ୍

କୁଶାଣ୍ଡିକରିବ । ତହିଁର କ୍ରମ, ଯଥା,

ତିନିଗୋଟି କୁଶଦ୍ୱାରା ଏକହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମିକୁ-
ମାର୍ଜିନ କରି କୁଶମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ନିକ୍ଷେପକରିବ
ଏବଂ ଗୋମୟୋଦକଦ୍ୱାରା ସେଭୂମି ଲେପନକରିବ ତାପରେ
ସ୍ରୁବ ଅଥବା ସ୍ରୁଚମୂଳଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ପ୍ରାଦେଶ
ପରିମିତ ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଉଲ୍ଲେଖନ କରି ଅନାମିକା ଓ
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠା ଏ ଉଭୟ ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ମୃତ୍ତିକା ଉଦ୍ଧୃତ କରିବ ଏବଂ
ସେ ସ୍ଥାନକୁ ଜଳରେ ଅଭିଷିକ୍ତ କରି କାଂସ୍ୟ ପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି
ଆଣି ପଶ୍ଚିମମୁଖ କରି ରଖିବ । „ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସୀମନ୍ତୋ
ନ୍ନୟନ„ ଏହିମନ୍ତ୍ର ପଢି ବ୍ରହ୍ମାବରଣ କରିବ । ବରିତ ବ୍ରହ୍ମା „କୃତୋସ୍ମି

ସଂଗୃହୀତଦୂତ୍ତରଯଜ୍ଞମାନ, ମୁଷ୍ଟିଶତ, ଦ୍ୱ୍ୟାବଚ୍ଛିନ୍ନ ତଣ୍ଡୁଲପୂର୍ଣ୍ଣ-
ପାତ୍ରଂ ତିଲମୁଦ୍ଗମିଶ୍ରାସ୍ତଣ୍ଡୁଲାଃ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ , ଏତାନି
ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନକୁଶାନାଂ ପୂର୍ବ ପୂର୍ବଦିଶି କ୍ରମେଣାସାଦନୀ-
ୟାନି ତଦୁତ୍ତରତଃ କଣାଗାଥିନୌ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ର ସାଗ୍ରା-
ଗ୍ରଥିଶଂକୁଃ ନିଶ୍ଚିତ ଶଲ୍ଲକୀକଂଟକଂ ପୀତସୂତ୍ର ପୂର୍ଣ୍ଣସ୍ତୁକ୍ଲୈଃ
ଦର୍ଭପିଂଜୂଲିକାତ୍ରୟଂ ଉଦୁଂବରଫଲସ୍ତ୍ରଗ୍ଗୁଚ୍ଛନ୍ଧିଘଟିତ
ଦେବକର୍କିଗ୍ଦ୍ୟୁକ୍ତ ସୂତ୍ରଦୋରକ ପୁଷ୍ପବଲ୍ୟାଦି ଫଲସ୍ତ୍ରୁତ ବାଗ୍-
ଷ୍ଟ୍ୱ ତଦ୍ୟୁାଦ୍ୱ ଅନ୍ୟଦ୍ଧଥାଗୃରପର୍ପ୍ରାପ୍ତଦ୍ରବ୍ୟ ମାସାଦନୀୟଂ
ତତଃ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାର୍ଥିକୁଶୈଃ ପ୍ରାଦେଶମିତପବିତ୍ରେ-
କୃତ୍ୱା ସପବିତ୍ରପାଣିନା ପ୍ରଣୀତୋଦକଂନିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ-
ପାତ୍ରେ କୃତ୍ୱା ଅନାମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟା ମୁତ୍ତରାଗ୍ରେ ପବିତ୍ରେ-
ଗୃହୀତ୍ୱା ନିରୁଦ୍ଧିଂଗନଂ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପ୍ରୋ-
କ୍ଷଣଂ ତତଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଲେନ ଯଥାସାଦିତଦ୍ରବ୍ୟ ସେଚନଂ

ବୋଲି ସ୍ୱୀକାର କରିବେ ତତ୍ପରେ ଯଜମାନ„ ଯଥା ବହିତ କର୍ମ
କୁରୁ ,, ବୋଲି କହିବ ବ୍ରହ୍ମା „ କରବାଣି ,, ଏହି ପ୍ରତିବଚନ
କଲ ଉତ୍ତାରୁ ଯଜମାନ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ଶୁଦ୍ଧ ଆସନ
ଦେଇ ତାହା ଉପରେ ପୂର୍ବକୁ ଅଗ୍ରହୋଇଥିବା ତିନିଗୋଟି
କୁଶପକାଇ „ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ ହୋମ କର୍ମଣି,ତ୍ୱଂମେ ବ୍ରହ୍ମାଭବ-
ବାକ୍ୟ କହିବେ । ବ୍ରହ୍ମା ଏହାଶୁଣି „ ଓଁ ଭବାନି ,, ଏହି ବାକ୍ୟକୁ
କହିବେ ତତ୍ପର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରାଇ
ଉକ୍ତ ଆସନରେ ବସାଇ ଅପଣା ସମ୍ମୁଖରେ ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ର ରଖି
ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣକର କୁଶଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ କରତଃ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ
ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ଭାଗରେ କୁଶୋପରି ରଖିବ ।

ତତ୍ପରେ ପରିସ୍ତରଣ କ୍ରମଯଥା;

ତତୋଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତୟୋର୍ମଧ୍ୟେ, ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରନିଧାନଂ ତତଃ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା ମାଜ୍ୟନିର୍ବାପଃ ଚରୌଚ ତଣ୍ଡୁଲ ମୁଷ୍ଟୀନ୍ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନାଦ୍ଭିଃ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ତଦ୍ରକଂ ଚରୁସ୍ଥଲଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତଃସ୍ୱୟଂ ଚରୁଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଣାଜ୍ୟଂ ଗ୍ରାହୟିତ୍ୱା ବହ୍ନେରୁତ୍ତରତଶ୍ଚରୁଂ ଦକ୍ଷିଣତଃ ଅଜ୍ୟଂ ଯୁଗ-ପଦଗ୍ନାବଧାତ୍ ତତଃ ସିଦ୍ଧେଚରୌ ଜ୍ୱଲତ୍ତୃଣଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌତତ୍ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତଃ ସ୍ରୁବପ୍ରତପନଂ-ତ୍ରିଃ ତତଃ ସମ୍ମାର୍ଜନକୁଶାନାମଗ୍ରୈରନ୍ତରତୋମୂଲୈର୍ବାହ୍ୟତଃ ସ୍ରୁବଂ ସମ୍ମୃଜ୍ୟପ୍ରଣୀତୋଦକେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପୁନସ୍ତ୍ରିଃ ପ୍ରତପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣତୋନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ଆଜ୍ୟମଗ୍ନି ତଶ୍ଚରୋଃ ପୂର୍ବେଣାନୀୟାଗ୍ରେଧୃତ୍ୱା ଆଜ୍ୟପଶ୍ଚିମେନଚରୁମାନୀୟାଜ୍ୟ-ସ୍ୟୋତ୍ତରତୋ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ଆଜ୍ୟପ୍ରୋକ୍ଷଣୀବଦୁତ୍ପବନଂ ଅବେକ୍ଷ୍ୟସତ୍ୟ ପଦ୍ରବ୍ୟେ ତନ୍ନିରସନଂ ତତଃ ପୂର୍ବ-

---

କୁଶର ଚତୁର୍ଥାଂଶ ଆଣି ଅଗ୍ନିକୋଣଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନୈଋତ କୋଣଠାରୁ ବାୟୁକୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଅଗ୍ନିଠାରୁ ପ୍ରଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଥବା ଏଦେଶର ଶିଷ୍ଟାଚାର ବଶତଃ ବାୟୁ କୋଣ ଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିସ୍ତରଣ କରିବ। ତତ୍ପରେ ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ଅର୍ଥାତ୍ ବାୟୁ କୋଣରେ ପବିତ୍ର ଛେଦନ ସକାଶ ତିନିଗୋଟି କୁଶ ଏବଂ ପବିତ୍ର କରିବା ସକାଶ (ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ହୋଇଥିବ ଅଭ୍ୟନ୍ତରରେ କ୍ଷୁଦ୍ରକୁଶ ନଥିବ ଏପରି) ଦୁଇଗୋଟି କୁଶ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର, ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଳୀ, ଚରୁସ୍ଥାଳୀ ସମ୍ମାର୍ଜନ ଏବଂ ଉପଯମନାର୍ଥି କୁଶ ଏକଦେର୍ଘ୍ୟ ପରିମିତ ପଲାଶ ସମିଧ ଗୋ ୩ ଟା, ସ୍ରୁବ, ଘୃତ ଏବଂ ଯଜମାନ ହସ୍ତରେ ୨୫୬ ମୁଷ୍ଟି ଚାଉଳଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଗୋଟିଏ ପାତ୍ର ଏବଂ ଚରୁନିମନ୍ତେ ଚାଉଳ ନୂଆ

ବଦ୍ଧ୍ୱା ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁତ୍ପବନଂ ତତଉତ୍ଥାପ୍ୟୋପଯମନକୁଶାନାଦାୟ ପ୍ରଜାପତିଂ ମନସା ଧ୍ୟାତ୍ୱା ତୂଷ୍ଣୀଂ ମଗ୍ନୌ ଦିଦ୍ଧେୟେତ୍ ସମିଧାଧ୍ଧୃ-ତାକ୍ତାଃ ଅଥୋପବିଶ୍ୟସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଲେନାଗ୍ନିଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ, ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରେ ପବିତ୍ରେ ନିଧାୟ ବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ୱାରବ୍ଧଃ ପାତିତଦକ୍ଷିଣଜାନୁର୍ଜୁହୁୟାତ୍ ତତଆଘାର ଚତୁଷ୍ଟୟେ ପ୍ରତ୍ୟାହୁତ୍ୟନଂତରଂ ହୁତଶେଷସ୍ୟ ଘୃତସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତଃ ସମିଦ୍ଧତମେଽଗ୍ନୌ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ ଇତ୍ୟାଘାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂସୋମାୟ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟଭାଗୌ ତତୋଽନନ୍ୱାରବ୍ଧଃ ସ୍ଥା-ଲୀପାକେନ ହୋମଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ

ମିଶ୍ରିତ ତଣ୍ଡୁଳ ଏ ସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଆଣି ପବିତ୍ର ଛେଦନ କାମନ୍ତେ ସ୍ଥାପିତ କୁଶମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ୨ ଭାଗରେ କ୍ରମିକ ସ୍ଥାପନକରିବ । ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତର ଭାଗରେ ହଣା ବଜାଇ ଗାନକରିବା ସକାଶେ ଦୁଇଜଣ ଗାୟକ ଏବ ଏକବେଣ୍ଟି ପରିମିତ ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ଅଶ୍ୱତ୍ଥ ଡାଙ୍ଗ ଏକଗୋଟା ହିଣ୍ଡୋଳିତ ଝିଙ୍କକାଠି (ଯେଉଁ ଝିଙ୍କକାଠିର ତିନସ୍ଥାନ ରେ ଶୁକ୍ଳ ଚିହ୍ନଥିବ) ଗୋ ୧ ଟା ; ପୀତସୂତ୍ରପୂର୍ଣ୍ଣ-ଟାକୁଅ ଏକଗୋଟା, ଦର୍ଭପିଞ୍ଜୂଳକା (ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ସାଗ୍ର ଅନନ୍ୟାନ୍ୟ କୁଶଦ୍ୱାର ଗୁଡ଼ାହୋଇଥିବା ଦୁଇସଂଖ୍ୟକ) କୁଶ-ଗୁଚ୍ଛ ଗୋ ୩ ଟା ; ଉମ୍ବିର ଫଳ ଗୋ ୨ ଟା ; ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଓ ଦେବ-ବର୍କୀ୍ଦସ୍ତ୍ରକୁ ସୂତ୍ରଡୋରକ ଗୋ ୧ ଟା ; ପୁଷ୍ପ, ବଲ୍ମାଦ୍ ଆଠ-ପ୍ରକାର ଦ୍ରବ୍ୟ ଏବ ଶିଷ୍ଟାଚାର ବଶତଃ ଆଉ ଯାହା ୨ ପ୍ରାପ୍ତହେବ ତାହା ସ୍ଥାପନକରିବ । ତତ୍ପରେ ପବିତ୍ର ଛେଦନ କାମନ୍ତେ ସ୍ଥାପିତ

ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ତତୋଽନ୍ୱାରବ୍ଧୋ ଜୁହୁୟାତ୍
ତତ୍ଵଦାହୁତଦ୍ୟନଂତରଂସ୍ରୁ ବାବସ୍ଥିତହୁତଶେଷଦ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷ-
ଣ୍ୟାଂ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତୈର୍ବାଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା ପାକାଭ୍ୟାଂସ୍ୱିଷ୍ଟକୃ-
ଦ୍ଧୋମଃ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ
ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଭୁବଃ
ସ୍ୱାହାଃ ଇଦଂ ବାୟବେ ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ
ଏତାମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବରୁଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ଦେ-
ବସ୍ୟହେଡୋ ଅବୟାସିସୀଷ୍ଟାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋବହ୍ନିତମଃ ଶୋ
ଶୁଚାନୋ ବିଶ୍ୱାଦେଷାଗୁଁ ସିପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ ସ୍ୱାହା ଇଦ
ମଗ୍ନୀବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବମୋ,ଭବୋତୀ
ନେଦିଷ୍ଠୋ ଅସ୍ୟା,ଉଷସୋବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବୟକ୍ଷ୍ୱନୋ
ବରୁଣରରାଣୋ,ବୀହିମୃଡୀକଁସୁହବୋନଏଧି ସ୍ୱାହା ଇଦ

ହୋଇଥିବା କୁଶ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ପବିତ୍ର ଦ୍ୱୟ
ଛେଦନକରି ସ ପବିତ୍ର ହସ୍ତରେ ପ୍ରଣୀତାସ୍ଥିତ ଜଳକୁ ତିନିବାର
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ର ଉପରେ ସେଚନ କରିବ । ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ
ଅଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱୟ ମଧ୍ୟରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଦୁଇ ଗୋଟି ପବିତ୍ର
ଗ୍ରହଣକରି ତଦ୍ୱାରା ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତରେ ଉତ୍ତୋଳିତ ହୋଇ ବାମହସ୍ତ
ରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ ସଂଚାଳନ କରିବ
ତତ୍ପରେ ପ୍ରଣୀତା ଜଳଦ୍ୱାରା ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ର ସେଚନ କରି ସାରି
ଲାରୁ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ସ୍ଥାପିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ସେଚନ କରିବ । ଏବଂ
ଅଗ୍ନି ଓ ପ୍ରଣୀତା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ରଖିବ ତଦନନ୍ତର
ଆଜ୍ୟ ସ୍ଥାଲୀରେ ଘୃତରଖିବ ଚରୁ ବିଷୟରେ ଥିବା ଚାଳ, ତଣ୍ଡୁଳ,
ମୁଗ ଏମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଣୀତା ଜଳରେ ତିନିବାର ଧୌତକରି ଚରୁ

ମଗ୍ନୀବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେସ୍ୟନଭିଶସ୍ତିପାଶ୍ଚସତ୍ୟମି-
ତ୍ୱମୟାଅସି ଅୟାନୋଯଜ୍ଞଂ ବହାସ୍ୟୟାନୋ ଧେହିଭେଷଜଗୁଁ
ସ୍ୱାହା ଇଦ ମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଯେତେଶତଂ ବରୁଣଯେ ସହସ୍ରଂ
ଯଜ୍ଞିୟାଃ ପାଶାବିତତାମହାନ୍ତଃ ତେଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟସବିତୋତ
ବିଷ୍ଣୁର୍ବି ଶ୍ୱେ, ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ମରୁତଃସ୍ୱର୍କାସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ-
ସବିତ୍ରେ ବିଷ୍ଣବେ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ
ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ଓ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶମସ୍ମ ଦବାଧମଂବି-
ମଧ୍ୟମଁଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟମାଦିତ୍ୟବ୍ରତେ ତବାନାଗସୋ
ଅଦିତୟେସ୍ୟାମ୍ ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ ଇତିଷଟ୍
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ
ଇତି ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଅଥ ସଂସ୍ରବପ୍ରାଶନଂ ତତଃଆଚମ୍ୟ
ଓଁ ଅଦ୍ୟସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ ହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତାବେକ୍ଷଣ

ସ୍ଥାଲୀରେ କିଛି ଜଳଦେଇ ଉକ୍ତ ତଣ୍ଡୁଳାଦି ଚରୁସ୍ଥାଲୀରେ ଦେବ ସେ ଚରୁସ୍ଥାଲୀ ସ୍ୱୟଂ ଯଜମାନ ହସ୍ତରେ ଧାରଣ କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ହସ୍ତରେ ଘୃତ ପାତ୍ରକୁ ଧରିଇ ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତରରେ ଚରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଘୃତକୁ ଏକ କାଳରେ ରଖିବ । ତପ୍ପରେ ଚରୁ ସିଦ୍ଧ ହେଲାରୁ ଜଳୁଥିବା ତୃଣ ବା କାଷ୍ଠକୁ ଘୃତ ଏବ ଚରୁର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇ ଦେବ ତଦନନ୍ତର ସ୍ରୁବକୁ ଅଗ୍ନିରେ ତିନି ବାର ତତାଇବ ସମ୍ମାର୍ଜନ ନିମନ୍ତେ ରଖାହୋଇ ଥିବା କୁଶମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରଦ୍ୱାରା ସ୍ରୁବର ଅଗ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ମୂଳରେ ମୂଳ ଓ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶକୁ ସମ୍ମାର୍ଜନ କରି ପ୍ରଣୀତା ଜଳରେ ସେଚନ କରିବ ପୁନଶ୍ଚ ସ୍ରୁବକୁ ତିନି ବାର ତତାଇ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ରଖିବ । ଅଗ୍ନିରୁ ଘୃତକୁ ଚରୁର ପୂର୍ବଭାଗରେ ବୁଲାଇଆଣି

ରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତି ଦୈବତ
ମମୁକଗୋତ୍ରାୟ ଅମୁକଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷି-
ଣାଂ ତୁଭ୍ୟ ,ମହଂସମ୍ପ୍ରଦଦେ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ତତୋ-
ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ବିମୋକଃ ତତଃ ଓଁ ସୁମିତ୍ର୍ୟାନ ଆପଓ
ଷଧୟଃ ସନ୍ତୁ ଇତ୍ୟପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତାଜଲେନ ଶିରଃସମ୍ମୃଜ୍ୟ
ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା ସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତୁ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ ଦ୍ୱେଷ୍ଟିଯଂଚବୟଂ
ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ଇତ୍ୟୈଶାନ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତାନ୍ୟୁବ୍ଜୀକରଣଂ ତତସ୍ତରଣ
କ୍ରମେଣବର୍ହିରୁତ୍ଥାପ୍ୟାଜ୍ୟେନାଭିଘାର୍ଯ୍ୟ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ବିଦୋ-
ଗାତୁ ବିତ୍ତ୍ୱାଗାତୁମିତମନସସ୍ପତଇମଂଦେବଯଜ୍ଞଂ ସ୍ୱାହା
ବାତେଧାଃ ସ୍ୱାହା ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ବର୍ହି ହୋମଃ ତତଃ ପଶ୍ଚା-
ଦଗ୍ନେର୍ବର୍ହିମହତବାସସୀ ପରିଧାୟମୃଣ୍ମୟାସନେ ଉପବେଶ-
ୟେତ୍ ତତସ୍ତ୍ରିଶ୍ୱେତଶଲ୍ଲକୀକଂଟକାଶ୍ୱଗନ୍ଧ ପୀତତଂତୁ ତ

ଆଗରେ ଧରିବ । ଏବଂ ଘୃତର ପଶ୍ଚିମ ପାଖରେ ଚରୁକୁ
ଆଣି ଘୃତର ଉତ୍ତର ପାଖରେ ରଖିବ ତତ୍ପରେ ସେ ଘୃତକୁ
(ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ବାନ୍ଧିଲା ପରି) ବାନ୍ଧିବ । ତନ୍ମଧ୍ୟରେ
କୌଣସି ଅପବିତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ ତାହା ବାହାର କରିବ ପୂର୍ବ
ନ୍ୟାୟରେ ବାନ୍ଧିବ. ତଦନନ୍ତର ଉଠି ଉପଯମନ କୁଶମାନଙ୍କ
ବାମ ହସ୍ତରେ ଧରି ମନରେ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ଧ୍ୟାନ କରି ମୌନ
ଭାବରେ ଘୃତାକ୍ତ ସମିଧକୁ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ ଏବଂ ପୂର୍ବବତ୍
ଆସନରେ ବସି ପବିତ୍ର ସହିତ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ ଦକ୍ଷିଣ
ହସ୍ତରେ ଚୁଳୁକାରେ ଧରି ଐଶାନ୍ୟାଦି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କ୍ରମେ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ
ସେଚନ କରିବ ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରରେ ପବିତ୍ର ଦ୍ୱୟ ରଖି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ
ଦ୍ୱାରା ସ୍ପର୍ଶି ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁ ଭୂମିରେ ପକାଇ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ
ଅଗ୍ନିରେ ହୋମ କରିବ ପ୍ରଥମତଃ ସ୍ରୁର ଅହୁତି ଦେଲାବେଳେ

କଂ ଦର୍ଭପିଂଜୂଲୈ ସ୍ତ୍ରିଭିର୍ଯୌଦୁଂବର ଫଲସ୍ତୁଗ୍ମାନ୍ୱିତପ୍ରାଦେଶ-
ମିତଶାଖାଭି ର୍ବୀରୁଲୀ କୁତ୍ୟସୀମଂତ ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ୱଂ ନ୍ନୟତ ଓଁ ଭୂ-
ର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱଃ ବିନୟାମି ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ସକୃତ୍ ଓଁ ଭୂର୍ବିନୟାମି ଓଁ
ଭୁବଃବିନୟାମି ଓ ସ୍ୱର୍ବିନୟାମି ଇତି ମଂତ୍ରେଣ ବାରତ୍ରୟଂ
ତତଃ ଉଦୁଂବର ଫଲ ସ୍ତୁଗ୍ମାନ୍ୱିତଶଲ୍ଲକୀକଂଟକାଦ୍ୟ-
ପଂଚକଂ ବଧୂସୀମଂତଦକ୍ଷିଣତୋବେଣୀଂ କୃତ୍ୱା ପଠ
ନ୍ତ୍ୟାତି ଓଁ ଅୟମୂର୍ଜ୍ଜୀ ବତୋବୃକ୍ଷ ଉର୍ଜ୍ଜୀବ ଫଲିନୀ ଭବ
ଇତି ମଂତ୍ରେଣ ତତଃ ଉଦଂବର ଫଲାଦ୍ୟ ସମନ୍ୱିତ
ସୂତ୍ରଦୋରକଂ ବଧୂ ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ ବା
ଆନ୍ତ୍ରର୍ ଦ୍ବଧ୍ନୀୟାଭ୍ ତତୋ ବିଲ୍ୱାଦ୍ୟ ସମନ୍ୱିତ ବାଗ୍ଷ୍ଟ-
ତନ୍ତ୍ରେନ ସ୍ଥାପନଂ ତତଃ ଫଲପୁଷ୍ପାଦ୍ୟକଂ ନୂତନବସ୍ତ୍ରେଣ
ବଧ୍ୱା ପ୍ରତୀକ୍ଷ୍ୟ ଧର୍ତ୍ତିବ୍ୟଂ ପ୍ରତି ସ୍ଥାପନଂ ସ୍ଥାମିପଠନୀୟୋମଂତ୍ରଃ

ପ୍ରତି ଆହୁତି ଶେଷରେ ହୋମ ଶେଷ ଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ ଅଥବା ଗୃହ୍ୟକାର ମତେ ଅଗ୍ନି ଓ ପ୍ରଣୀତା ମଧ୍ୟରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା ପାତ୍ରରେ ସଞ୍ଚବ (ପ୍ରତ୍ୟାହୃତ) ଦେବ ।

ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ ବୋଲି ଆଘାର ଦ୍ୱୟ । ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମଗ୍ନୟେ ବୋଲି ଆଜ୍ୟଭାଗ ଦ୍ୱୟ ଦେବ । ※ ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଝ୍ୱିଗିନକର ଚରୂହୋମ କରିବ ଯଥା; ଓଁ ପ୍ରଜା ପତୟେ ସ୍ୱାହ ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ କହି ମାନସିକ ହୋମ କରିବ ।

※ ଆଘାର ଓ ଆଜ୍ୟଭାଗ ଦ୍ୱୟର ରୀତି ବୋଧ ହେଉ ନଥିବାରୁ ମତାନ୍ତରରେ ଲିଖିତ ହେଲା । ଯଥା;

ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପଢି ବାୟୁ କୋଣଠାରୁ ଅଗ୍ନି-କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତ ଧାର୍ ଦେବ । ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଏହି-

ଓଁ ଅଧ୍ୟୁମ୍ନକେୈତ ଗୃହାନ ସଂଗାଧ୍ୟେତା ମିତ ପ୍ରେଷାନଂତରଂ ସୋମଏବ ନୋଗ୍ରକେ ମାମାଧ୍ୟୁଷୀଃ ପ୍ରଜାଃ ଅବମୁକ୍ତ ଚକ୍ର ଆସୀରଂ ସ୍ତ୍ରୀରେଭୁଭ୍ୟମସୌ ଶ୍ରୀ ଅମୁକାଦେବୀ ଇତି ଗାଥାଂ ଗାୟନ୍ତି ଗୋଗାୟୃତଃ ଅନ୍ୟେବାବାରତରଃ ତତୋ ଯାଗ୍ରାମ ସନ୍ନିହିତନଦୀତଃ ନାମଗୃହ୍ୱୀୟାତ୍ ତତ ଉତ୍ଥାୟ ବଧୂ ଦକ୍ଷିଣକରେ ଶ୍ରୁଷ୍ଣେନ ସ୍ରୁବେଣ ଫଳପୁଷ୍ପ ସମନ୍ୱିତ ଘୃତେନ ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂଦ୍ୱ ବୋ ଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନର ମୃତ-ଆଜାତ ମଗ୍ନିଂ କବଁ ସମ୍ରାଜ ମତିଥିଂ ଜନାନା ମାସନ୍ନା ପାତ୍ରଂ ଜନୟଂ ତଦେବାଃ ସ୍ୱାହା ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ପୂର୍ଣ୍ଣା ଦର୍ବିପରେ ପତି ସୁପୂର୍ଣ୍ଣା ପୁନେର୍ ପତି ବସ୍ନେ ବଦକ୍କଣା ବହାଇଷ ମୂର୍ଜଁ ଶତକ୍ର-ତୌ ସ୍ୱାହେତ୍ୟନେନ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଂ ଦହୋ ପଦଶ୍ୟସ୍ରୁବେଣ ଭସ୍ମାନାୟ ଦକ୍ଷିଣକର୍ ନାମିକାଗ୍ରଂ ଗୃହୀତ ଭସ୍ମନା ଓଁ ସ୍ୱା-

---

ମନ୍ତ୍ର ପଢି ନୈଋତ କୋଣଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତ ଧାର୍ ଦେବ । ଏ ଦୁଇ ଅହୁତିର ନାମ ଅଘାର୍ ଏ ଅହୁତି ଦ୍ୱୟ ଦେଇ ସାର୍ଲାରୁ ହୋମଶେଷ ଘୃତକୁ ପ୍ରାଶନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ରଖିବ ।

ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ପଶ୍ଚିମରୁ ଆରମ୍ଭ କର ଅଗ୍ନିର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱଦେଇ ପୂର୍ବର ଅଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତ ଧାର୍ ଦେବ ।

ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଏହି ମନ୍ତ୍ର ପଢି ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବୁଲାଇ ନେଇ ପୂର୍ବାଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ଘୃତ ଧାର୍ ଦେବ ଏ ଦୁଇ ଅହୁତିର ନାମ ଆଜ୍ୟଭାଗ ଅଟେ । ତହୁଁଉତ୍ତାରୁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାର୍ ସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇ ହୋମ କରିବ ଏହି ହୋ-ମରେ ଅହୁତି ସମୁଦାୟ ଦେଲା ଉତ୍ତାରୁ ସ୍ରୁବରେ ଥିବା ହୁତ

ଯୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ ରିତଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁ-
ଷମିତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ ମିତି ଦକ୍ଷିଣ
ବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତିହୃଦ ଇତି ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ
କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ ବଧ୍ୱା ଅପିତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍
ତତ୍ର ତତ୍ତେଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ ମିତି ବିଶେଷତଃ ତତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ଭୋଜନଂ ଇତି ସୀମଂତ କର୍ମ ।

ଅଥ ଜାତକର୍ମ

ତତ୍ର ପ୍ରଥମଂ ଶୁଳବତୀ ମଦ୍ଭିଃ ପରିଷିଂଚତି ଓଁ ଏଜତୁ
ଦଶମାସ୍ୟୋ ଗର୍ଭୋ ଜରାୟୁଣାସହ ଯଥାୟଂ ବାୟୁ ରେଜତି
ଯଥା ସମୁଦ୍ର ଏଜତି ଏବାୟଂ ଦଶମାସ୍ୟୋ ଅସ୍ରଜ୍ଜରାୟୁଣା
ସହ ଇତି ମଂତ୍ରେଣ ତତୋ ବଧୂ ସମୀପେ ପଠ ଜିପତି

ଶେଷ ଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ପକାଇବ ସେଠାରେ ଆଜ୍ୟ
ଏବ ଚରୁ ଦ୍ୱାରା ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତାଙ୍କୁ "ଓ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା
ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ " ପଢି ହୋମକରିବ ।

ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ" "ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ"
ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ „ ଏହିପରି ପଢି ଘୃତ ଦ୍ୱାରା ହୋମ-
କରିବ । ଏହାଙ୍କୁ ମହାବ୍ୟାହୃତି ବୋଲାଯାଏ ।

" ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବରୁଣସ୍ୟ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ସାରିଲାରୁ "ଓଁ
ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ " ବୋଲି ହୋମକରିବ "ଓଁ
ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ " ମନ୍ତ୍ର ପଢିସାରି " ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ " ବୋଲି
ହୋମ କରିବ " ଓଁ ଯେତେଶତଂ ବରୁଣସ୍ୟ " ମନ୍ତ୍ର ପାଠାନ୍ତେ
ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ, ସବିତ୍ରେ, ବିଷ୍ଣବେ, ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ,
ମରୁଦ୍ଭ୍ୟ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ କହି ହୋମକରିବ ତତ୍ପରେ "ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ

ଓଁ ଅବେଦିକ୍ଷୁପୃତି ଶେରଲି ଶୁନେ ଜଗୃଦ୍ୟତ୍ରବେନୈବମାଁ ମେନଯୀ ବର୍ଣ୍ଣନ କର୍ଣ୍ଣଂଶ୍ଚ ନାଯୃତନମ ବଜଗେ୍ଷ୍ଣ ପଦ୍ୟଭାମି-ତ ତତଃ ପୁତ୍ରେ ଜାତେ ନାଭି ବର୍ଦ୍ଧନାତ୍ ପ୍ରାକ୍ କୃତାଭ୍ୟୁଦୟିକଃ କୁମାରଂଦକ୍ଷିଣ କରସ୍ୟାନାମିକୟାସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଂ ତର୍ଦ୍ଧାନ୍ତଯ୍ୟାମଧୁଘୃତେ ଏକୀକୃତ୍ୟଘୃତମେବ ବାପ୍ରାଶୟେତ ଓଁ ଭୂସ୍ତ୍ୱୟି ଦଧାମି ଓଁ ଭୂବସ୍ତ୍ୱୟି ଦଧାମି ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତ୍ୱୟି ଦଧାମି ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱଃସର୍ବଂ ତ୍ୱୟିଦଧାମି ଇତମଂତ୍ରେଣ ଏତଚ୍ଚମେଧାଜନନଂ ତତଃ କୁମାରସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣକର୍ଣ୍ଣେନାଭିଂଧ୍ୟା ବା ମୁଖଂଦତ୍ତ୍ୱା ଓଁ ଅଗ୍ନି ରାୟୁଷ୍ମାନ୍ ସ ବନସ୍ପତିଭିରାୟୁଷ୍ମାଂ ସ୍ତେନ ତ୍ୱାୟୁଷାୟୁଷ୍ମଂତଂକ-ରୋମି ୧ ଓଁ ସୋମଆୟୁଷ୍ମାନ୍ ସ ଓଷଧିଭିରାୟୁଷ୍ମାଂ ସ୍ତେନତ୍ୱାୟୁ-ଷାୟୁଷ୍ମଂତଙ୍କରୋମି ୨ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମାୟୁଷ୍ମ ତଦ୍ବ୍ରାହ୍ମଣୈରାୟୁଷ୍ମତ୍ତେନ ତ୍ୱାୟୁଷା ୟୁଷ୍ମଂତଂକରୋମି ୩ ଓଁ ଦେବାଆୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେ ୧ମୃ-

---

ବରୁଣପାଶ " ମନ୍ତ୍ର ପଢିସାରି " ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ " ବୋଲି ହୋମ କରିବ ଏହାକୁ ସର୍ବ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ ହୋମ ବୋଲି ଯାଏ । (ତଦନନ୍ତର ଗନ୍ଥାନ୍ତର ମତେ ଚରୁ ଦ୍ୱାରା ହୋମ କ-ରିବ) 'ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ବୋଲି ପଢି ମାନସିକ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ହୋମକରିବ । ତପୂରେ ହୋମଶେଷ-ଘୃତ (ସଂସ୍ରବ)କୁ ପ୍ରାଶନକରି ସାରିଲା ଉତ୍ତାରୁ ଆଚମନକ-ରିବ "ଓଁ ଅଦ୍ୟ ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ" ମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି ଦକ୍ଷିଣାଦେବ" ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତି ସ୍ୱସ୍ତି ସ୍ୱସ୍ତି, ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା ସେହ୍ୱସମୟରେ କହବେ ତଦନନ୍ତର ବ୍ରହ୍ମ ଗ୍ରନ୍ଥିଫିଟାଇ "ଓଁ ସୁମିତ୍ର୍ୟାନଆପ" ମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି ପବିତ୍ର-ଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତା ଜଳରେ ମସ୍ତକ ସମ୍ମାର୍ଜନ କରିବ" ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ର୍ୟା" ମନ୍ତ୍ରରେ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରକୁ ଅ-ଧୋମୁଖକରିବ ଅନନ୍ତର ପରସ୍ତରଣକୁଶମାନଙ୍କୁ ପରସ୍ତରଣକ୍ରମେ

ତେନାୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେନବ୍ରାହ୍ମଣାୟୁଷ୍ମଂତଂକରୋମି ୪ ଓଁ ଋଷୟସ୍ତ
ଆୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେବ୍ରତୈ ରାୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେନ ବ୍ରାହ୍ମଣା ୟୁଷ୍ମଂତଂ-
କରୋମି ୫ ଓଁ ପିତର ଆୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେସ୍ୱଧା ଭିରାୟୁଷ୍ମଂତସ୍ତେନ
ବ୍ରାହ୍ମଣା ୟୁଷ୍ମଂତଂକରୋମି ୬ ଯଜ୍ଞ ଆୟୁଷ୍ମାନ୍ ସଦକ୍ଷିଣାଭି
ରାୟୁଷ୍ମାଂ ସ୍ତେନବ୍ରାହ୍ମଣାୟୁଷ୍ମଂତଂ କରୋମି ୭ ଓଁ ସମୁଦ୍ର
ଆୟୁଷ୍ମାନ୍ସ୍ରବଂତୀଭି ରାୟୁଷ୍ମାଂ ସ୍ତେନବ୍ରା ହ୍ମଣା ୟୁଷ୍ମଂ-
ତଂ କରୋମି ୮ ଇତି ନିଛିପିବ ଓଁ ଆୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେଃ
କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ
ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ନିଛିପିବ ଅଥତସ୍ୟ ଦୀର୍ଘ ମାୟୁଃ କାମୟମାନଃ
ପୁନ ମକ୍ଷିଷ୍ଟୁ ଶନ୍ ବାକ୍ ଜପତି ସଗୁଂ ଓଁ ଦିବସ୍ପର ପ୍ରଥମଂ
ଜଜ୍ଞେ ଅଗ୍ନିରସ୍ମା ଦ୍ୱିତୀୟଂ ପରିଜାତବେଦାଃ ତୃତୀୟ
ମପ୍ସୁ ନୃମଣା ଅଜସ୍ରମିଂ ଧାନଏନଂ ଜରତେ ସ୍ୱାଧୀଃ ୯ ବିଦ୍ମା-

ଉଠାଇ ଘୃତସଂଯୋଗ ରେ "ଓଁ ଦେବାଗାଂତୁ ବଦୋଗାନ୍ତୁ'
ମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି କୁଶହୋମକରିବ ତତ୍ପରେ ଅଗ୍ନିର ପଶ୍ଚିମ ଏବଂ
ପତିର ଦକ୍ଷିଣରେ ବସିଥିବା ବଧୂକୁ ନୂତନ ବସ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ପରିଧାନ କ-
ରାଇ କୋମଳ ଆସନରେ ବସାଇବ । ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ତନସ୍ଥାନରେ
ଶୁକ୍ଳଚିହ୍ନଥିବା ଝିଙ୍କକାଠିରୁ ଏକଗୋଡ଼ା, ଅଶ୍ୱସ୍ଥଡ଼ାଙ୍ଗ, ହରିଦ୍ରା
ସୂତ୍ରଯୁକ୍ତ ତାକୁଡ଼, କୁଶଗୁଚ୍ଛ ଗୋ ୩ ଟା, ଡମ୍ବିରିଫଳ ଦୁଇ-
ଗୋଟାଯୁକ୍ତ ଏକଦେଶ ପରିମିତ ଶାଖା ମାନଙ୍କରେ ଗୋଲକୃତ-
କର ଏହ୍ନପଞ୍ଚଦ୍ରବ୍ୟରେ ବଧୂର ସୀମନ୍ତ (କେଶ) ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ "ଓଁ
ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱଃ ବନସ୍ପତି,, ମନ୍ତ୍ରପଢି ଥରେ ଅଥବା "ଭୂଃ ବନସ୍ପତି,
ଓଁ ଭୁବଃ ବନସ୍ପତି, ସ୍ୱଃ ବନସ୍ପତି ଏମନ୍ତ୍ର ତ୍ରୟ ପାଠକରି
ପ୍ରତ୍ୟେକମନ୍ତ୍ରରେ ପୃଥକ୍ ରୂପେ ତିନବାର ବିଶ୍ଳେଷକରିବ ଅନ-
ନ୍ତର ଦଇଗୋଟି ଡମ୍ବିରିଫଳଯୁକ୍ତ ଝିଙ୍କକାଠି ଆଦି ପୂର୍ବ କଥିତ

ତେ ଅଗ୍ନେ ମେଧା ମଯ୍ୟାଣି ହବ୍ନାତେଥା ମହଭୂତା ପୁରୁଷାହ
ହ୍ନାତେ ନାମପରମଂ ଗୁହାସ୍ୟ ଦ୍ଵିହ୍ନାତମୁତ୍ସଂ ଯତ ଆଜଗଂଥ ୨
ସମୁଦ୍ରେତ୍ଵା ନୃମଣୀ ଅପ୍ସ୍ଵନ୍ତ ନୃଚକ୍ଷାଇଧେ ଦିବୋ ଅଗ୍ନ ଊଧନ୍
ତୃତୀୟେତ୍ଵା ରଜସିତସ୍ଥିବାଁ ସମପ ମୁପସ୍ଥେ ମହିଷା ଅବର୍ଦ୍ଧନ୍
୩ ଅ କ୍ରଂ ଦଦଗ୍ନିଃ ସ୍ତନୟନ୍ନିବ ଦ୍ୟୌଃ କ୍ଷାରେରିହ ଦ୍ବିଂରୁଧଃ
ସମଂଜନ୍ ସଦ୍ୟୋଜଜ୍ଞାନୋଧିହମିଦ୍ଧୋ ଅର୍ବ୍ୟଦାରୋଦସୀ-
ଭାନୁନାଭାତ୍ୟଂତଃ ୪ ଶ୍ରୀଣାମୁଦାରୋଧରୁଣୋ ରୟୀଣାଂ ମନୀଷା-
ଣାଂ ପ୍ରାର୍ପଣଃ ସୋମଗୋପାଃ ବସୁଃସୂନୁଃସହସୋଅପ୍ସୁର୍
ଜାର୍ବିଭାତ୍ୟଗ୍ରଉଷସାମିଧାନଃ ୫ ଓଁ ବିଶ୍ୱସ୍ୟକେତୁ ର୍ଭୁବନସ୍ୟ
ଗର୍ଭଆରୋଦସୀ ଅପୃଣା ଜାୟମାନ ବ୍ବିଡ୍ଡୁଂଚିଦଦ୍ରି ମଭିନତ୍ପ-
ରାୟଂ ଜନାୟଦଗ୍ନିମଜଯନ୍ତ ପଂଚ ୬ ଓଁ ଉଶିକ୍ପାବକୋ
ଅରତିଃସୁମେଧା ମର୍ତ୍ତେଷ୍ୱଗ୍ନି ରମୃତୋନିଧାୟି ଇୟର୍ତ୍ତି ଧୂମ-

ପଞ୍ଚଦ୍ରବ୍ୟ କୁ "ଓଁ ଅୟମୁଣ୍ଡି" ମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି ପତି ଭାର୍ଯ୍ୟାର ସିମନ୍ତ (କେଶ)ର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ବେଣୀକରି ବାନ୍ଧିବ ଅଥବା ଆମ୍ରର ବଶତଃ ଉମ୍ବିର ଫଳାଦି ସହିତ ଯଥା ଆସାଦିତ ସୂତ୍ର ଡୋରକ ବଧୂର ଗଳାରେ ବାନ୍ଧିବ । ଏବଂ ବିଲ୍ୱାଦି ପୁଷ୍ପ ଅଷ୍ଟ ପଦାର୍ଥ ଜଳରେ ବୁଡାଇ ବଧୂର ଶିରରେ ସେଚନ କରିବ । ତତ୍ପରେ ସେ ସମୁଦାୟ ପଦାର୍ଥକୁ ବଧୂ ଦେଖି ନୂତନ ବସ୍ତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି ରଖିବ । "ଓଁ ଅୟ ମୁଣ୍ଡିତ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢି ବୀଣାବଜାଇ ଗାନ କରିବା ବ୍ୟକ୍ତି "ଦୂରଜନ" "ଶ୍ରୀ ଅମୁକାଦେବୀ" ବୋଲି ଗାୟନ କରିବେ । ଅଥବା ଉତ୍କୃଷ୍ଟ କୌଣସି ଯୋଦ୍ଧାଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତନ ଏବ

ମରୁତ୍ତଂ ଭରଦ୍ଭିର୍ବୃକ୍ତକ୍ରେଣ ଶୋଚିଷାଦ୍ୟାମିନକ୍ଷନ୍ ୭ ଓଁ
ଦୂଶାନେ ରୁକ୍ମଉର୍ବ୍ୟାବ୍ୟଦେୌ ଦୁର୍ମର୍ଷେମାୟୁଃ ଶ୍ରିୟେ ରୁ-
ଚାନଃ ଅଗ୍ନିରମୃତୋ ଅଭବଦ୍‌ବୟୋଭିର୍ଯଦେନଂ ଦ୍ୟୌର
ଜନୟତ୍ ସୁରେତାଃ ୮ ଓଁ ଯସ୍ତେ ଅଦ୍ୟ କୃଣବଦ୍‌ଭଦ୍ରଶୋଚେ
ପୂପଂ ଦେବ ଘୃତବଂତମଗ୍ନେ ପ୍ରତନ୍ନୟ ପ୍ରତରଂ ତସ୍ୟୋ
ଅଚ୍ଛା ଦ୍ୟୁମ୍ନଂ ଦେବଭକ୍ତଂ ଯବିଷ୍ଠ ୯ ଓଁ ଆତଂଭଜସୌ
ଶ୍ରବସେଷ୍ୱଗ୍ନଶା ଉକ୍ଥଆଭଜଉକ୍ଥସ୍ୟମାନେ ପ୍ରିୟଃସୂର୍ଯେ
ପ୍ରିୟୋ ଅଗ୍ନାଭବାଦୁ ଜ୍ଜାତେନଭି ନଦଦୁ ଜ୍ଜନିତ୍ୱୈଃ
୧୦ ଓଁ ତ୍ୱାମଗ୍ନେ ଯଜମାନାଅନୁଦ୍ୟୂନ୍ ବିଶ୍ୱାବସୁ ଦଧିରେ
ବାର୍ଯ୍ୟାଣିତ୍ୱୟା ସହଦ୍ରବିଣ ମିଚ୍ଛମାନାବ୍ରଜଂ ଗୋମଂ
ତମୁଶିଜୋ ବିବବ୍ରୁଃ ତତଃକୁମାରଂ ପ୍ରତଦଶ ମେଖଳିକଂ
ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ମଧ୍ୟେପଞ୍ଚମ ମୂର୍ଦ୍ଧ୍ନିମ ବେକ୍ଷ୍ୟମାଣ ମବଷ୍ଠାପ୍ୟତମୁଦ୍ଦି

ବୀଣାବାଦନ କରିବେ ତତ୍ପରେ ଗ୍ରାମନିକଟରେ ଯେଉଁ ନଦୀଥିବ
ତାହାର ନାମ ପ୍ରଥମାନ୍ତ ବା ସମ୍ବୋଧନାନ୍ତ ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବେ
ଯଥା; ହେ ଗଙ୍ଗେ ! ହେ ଯମୁନେ ! ହେ ସରସ୍ୱତି ! ଇତ୍ୟାଦି । ଏ
ବ୍ୟବହାରମତ „ ଅନନ୍ତର ପଡିଆ ହୋଇ ବଟୁର ଦକ୍ଷିଣ
କରରେ ସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ସ୍ରୁବଦ୍ୱାରା ଫଳ ପୁଷ୍ପ ଯୁକ୍ତଘୃତକୁ „ଓଁ
ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ ଦିବୋ ଅରତିଃ ଏବଂ ପୂର୍ଣ୍ଣାଦର୍ବି ପରାପତ" ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ
ଉଚ୍ଚାରଣ କରି ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେଇ ଆସନରେ ବସିବ ସ୍ରୁବଦ୍ୱାରା
ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡରୁ କିଛି ଉଷ୍ମ ଆଣି ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ
ଉଷ୍ମ ଗ୍ରହଣକରିବ ଏବଂ „ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ" ମନ୍ତ୍ରପଢି
ତାହା ମସ୍ତକରେ ଲଗାଇବ „ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି„
ବୋଲି ଗଳାରେ „ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ „ ପଢି ଦକ୍ଷିଣ
ବାହୁ ମୂଳରେ „ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂଇତି „ ବୋଲି ହୃ-

ଶ୍ୟଇମମନୂ ପ୍ରାଣିତେତିପିତା ବ୍ରୂୟାତ୍ ତତସ୍ତେଷୁ
ପ୍ରାଣେନ ପୂର୍ବୋବ୍ୟାନେନ ଦକ୍ଷିଣୋ ଅପାନେନ ଅପର
ଉଦାନେନ ଉତ୍ତର ଉପରିଷ୍ଟା ଦବେକ୍ଷ୍ୟମାଣଃ ସମାନେନ
ପଂଚମୋବ୍ରୂୟାତ୍ ଏଷାମସଂଭବେ ସ୍ୱୟମେବ ତଦ୍ଭତନ୍ୱୋ
ପଦଶ୍ୟ ତଥୈବ ବ୍ରୂୟାତ୍ ଅଥ କୁମାରସ୍ୟ ଜନ୍ମଭୂମି ମଭି
ମଂନ୍ତ୍ରୟେତ୍ ଓଁ ବେଦତେ ଭୂମି ହୃଦୟଂଦିବଚଂନ୍ଦ୍ରମସି
ଶ୍ରିତଂ ବେଦାହଂ ତନ୍ମାଂ ତଦ୍ବିଦ୍ୟା ପୃଶ୍ୟେମ ଶରଦଃ
ଶତଂଜୀବେମ ଶରଦଃଶତଁ ଶୃଣୁୟାମ ଶରଦଃଶତମିତ୍ୟ-
ନେନ ଅଥ କୁମାର ମଭିମୃଶତ ଅଶ୍ମାଭବ ପରଶୁର୍ଭ
ବହିରଣ୍ୟ ମସ୍ରୁ ତଂଭବ ଆତ୍ମାବୈପୁତ୍ରନାମାସି , ସଂଜୀବ
ଶରଦଃ ଶତମିତ୍ୟନେନ ତତ କୁମାର ମାତରମଭି ମଂନ୍ତ୍ର-
ୟେତ୍ ଇଡ଼ାସି ମୈତ୍ରାବରୁଣୀ ବୀରେ ବୀର ମଜୀଜନ

ଦଧିରେ ଲେପନ କରି ନିଯ୍ୟା ସ୍ପର୍ଶ କରିବ ଏହି ଋଦ୍ଧ୍ୟନୁସାରେ
ସ୍ତ୍ରୀରମଧ୍ୟ ନିଯ୍ୟା ସ୍ପର୍ଶ କରିବ ମାତ୍ର ବଧୂ ପକ୍ଷରେ "ତତ୍ତେ
ଅସ୍ତୁ ନିଯ୍ୟାସ୍ପର୍ଶଂ ଏତିକି ମାତ୍ର ପ୍ରଭେଦ ଅଛି ସବୁ ପୂର୍ବପରି
ପଠିତ ହେବ । ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ କର୍ମାଙ୍ଗ, ଦଶବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ କ-
ରାଇବ । ଅଚ୍ଛିଦ୍ରାବଧାରଣ ଓ ପୁଣ୍ୟାହ ବାଚନ ଏବଂ ଆଶୀର୍ବାଦ
କରିବ ।

ସୀମନ୍ତୋନ୍ନୟନ କର୍ମ ସମାପ୍ତ ।

ଅଥ ଜାତକର୍ମ

ଏହିକର୍ମରେ ଶୂଳବଣି ହୋଇଥିବା ପତ୍ନୀକୁ ପତି "ଓଁ ଏ-
ଜତୁ ଦଶମାସ୍ୟୋ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ଜଳଦ୍ୱାରା ଅଭିସେଚନ କରି-
ବ ପରେ । "ଓଁ ଅବୈତୁ ପୃଶ୍ନି" ଏହି ମନ୍ତ୍ରକୁ ଭାର୍ଯ୍ୟା ପାଖରେ
ପଢିବ । ପୁତ୍ର ଜନ୍ମ ହେଲାଉତ୍ତାରୁ ନାଭି ଛେଦନ ପୂର୍ବକ୍ଷଣରେ

ଥାଃସାର୍ବଂଷୀର ବଷ୍ଟି ଭିବଯାସ୍ମାନ୍ ଷୀରବତୋଽଙ୍କରଭ୍
ଇତ୍ୟନେନ ତତଃ କୁମାରନାଭିବର୍ଦ୍ଧିନେକୃତେ ତସ୍ୟା
ଦକ୍ଷିଣସ୍ତନଂ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ କୁମାରାୟ ପ୍ରଯଚ୍ଛତି ଓଁ ଇମଁ ସ୍ତନମୂର୍ଜ୍ଜ
ସ୍ୱଂତଂଧୟ୍ୟା ପାପ୍ରପୀନମଗ୍ନେଶରି ରସ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଉତ୍ସଂ ଜୁଷସ୍ୱ
ମଧୁମଂତମ ର୍ବ୍ବନ୍ତ୍ସ ମୁଦ୍ରିୟଁ ସଦନ ମାବିଶସ୍ୱ ଇତିମଂତ୍ରେଣ
ବାମସ୍ତନଂ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ପ୍ରଯଚ୍ଛତି ଓଁ ଇମଂ ସ୍ତନ ମିତ୍ୟାଦ୍ୟ
ଯସ୍ତେସ୍ତନଃ ଶଶଯୋଯୋ ମୟୋଭୂର୍ଯ୍ୟୈବାରତ୍ନ ଛତେ
ଧାବସୁ ବିଦ୍ୟଃସୁ ଦତ୍ରୟେନ ବିଶ୍ୱାପୁଷ୍ୟସି ବାର୍ଯ୍ୟାଣି ସରସ୍ୱତି
ତମିହ ଧାତବେକଃ ଇତିମନ୍ତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ତତଃ ପ୍ରସବଶୀର୍ଷସ୍ୟ
ନୀସ୍ଥମସ୍ତକୋପରିଭୂମୌ ବାରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟନଂନିଦଧ୍ୟାତ୍
ଅପୋ ଦେବେଷୁ ଜାଗ୍ରଥ ଏବ ମସ୍ୟାଂ ସୂତିକାୟାଂ
ସପୁତ୍ରିକାୟାଂ ଜାଗ୍ରଥେ ଇତ୍ୟନେନ ମନ୍ତ୍ରେଣ ଇତିସୂତ୍ରାର୍ଥୋ

ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧକରି „ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାଙ୍ଗୁରୀୟ ଯୁକ୍ତ ଦକ୍ଷିଣକର ସ୍ଥ ଅ-
ନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ମଧୁ,ଘୃତ ଏକତ୍ର କରି, କିମ୍ବା କେବଳଘୃତକୁ
„ ଓଁ ଭୂସ୍ତ୍ୱୟିଦଧାମି " ଇତ୍ୟାଦି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି କୁମାରକୁ ତାହା ପା-
ନକରାଇବ ଏପରି କଲେ ବୁଦ୍ଧିହୁଏ । ତଦନନ୍ତର କୁମାରର
ଦକ୍ଷିଣ କର୍ଣ୍ଣରେ ଅଥବା ନାଭିରେ ମୁଖଦେଇ „ ଓଁ ଅଗ୍ନିରାୟୁ-
ଷ୍ମାନ୍, "ଓଁ ସୋମଆୟୁ ଷ୍ମନ୍"; "ଓଁ ବ୍ରହ୍ମାୟୁଷ୍ମାନ୍" "ଓଁ ଦେବା-
ୟୁଷ୍ମାନ୍" "ଓଁ ଋଷୟ ଆୟୁଷ୍ମାନ୍" " ଓ ପିତର ଆୟୁଷ୍ମାନ୍" "ଓଁ
ଯଜ୍ଞଂଆୟୁଷ୍ମାନ୍, "ଓ ସମୁଦ୍ର ଆୟୁଷ୍ମାନ୍" ଏହି ମନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କୁ ତିନ-
ତିନ ବାର ଜପକରି "ଓଁ ତ୍ରିୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ତିନବା-
ର ପଢ଼ିବ ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ ପୁତ୍ରର ଦୀର୍ଘାୟୁ କାମନାରେ ପିତା ପୁ-
ତ୍ରକୁ ସ୍ପର୍ଶକରି "ଓଁ ଦିବସ୍ପରି ପ୍ରଥମଂ, "ଓଁ ବିଦ୍ମାତେ ଅଗ୍ନେ
ତ୍ରେଧା ସମୁଦ୍ରେତ୍ୱା, ଐନ୍ଦ୍ର ଦଗ୍ନିଃ, ଶ୍ରୀଣାମୁଦାରେ , "ଓଁ ବତ୍ସ୍ୟ

ଥ୍ୟାପନଂପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତନ୍ତ୍ରେଣୈବ ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ତତଃ ସୂତିକା
ଗୃହଦ୍ୱାର ପ୍ରଦେଶେ ପଞ୍ଚଭୂସଂସ୍କାରାନ୍ କୃତ୍ୱାଗ୍ନେରୁପ
ସମାଧାନଂ ସତାଗ୍ନିରୁତ୍ଥାନଦନପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତନ୍ତ୍ରେଣୈବ
ଧର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ ତଦଗ୍ନୌ ସନ୍ଧ୍ୟୟୋଃ ଫଲୀକରଣାଂ ସ୍ତଣ୍ଡୁ
ଲାଂସ୍ତନ୍ ମିଶ୍ରାନ୍ ସର୍ଷପାନ୍ ଦଶ ଦନାନ ପିତା ଅନ୍ୟୋ
ବା ବ୍ରାହ୍ମଣୋ ନାଯ୍ୟଂ ହସ୍ତେନ ଜୁହୋତ ତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଥମା
ହୁତୌ ମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ଶଣ୍ଡାମର୍କା ଉପବୀରଃ ଶୌଣ୍ଡିକେୟ ଉଲୂ
ଖଲଃ ମଲିମ୍ଳୁଚେ ଦ୍ରୋଣା ଶ୍ଚ୍ୟବନୋନଶ୍ୟତାଦତ ଃ
ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଶଣ୍ଡାମର୍କାଭ୍ୟାମୁପବୀରାୟ ମଲିମ୍ଳୁଚାୟ
ଦ୍ରୋଣେଭ୍ୟଶ୍ଚ୍ୟବନାୟ ଦ୍ୱିତୀୟାହୁତୌ ଓଁ ଅଲିଖନ୍-
ନନିମିଷଃ କିଂ ବଦନ୍ତ ଉପଶ୍ରୁତ ହିର୍ଯ୍ୟକ୍ଷ ଃ କୁମ୍ଭୀ
ଶତ୍ରୁଃ ପାତ୍ର ପାଣି ନୃମଣିର୍ହନ୍ତ୍ରୀମୁଖଃ ସର୍ଷପାରୁଣଶ୍ଚ୍ୟବନୋ

ସ୍ୟକ୍ଷେତୋ; "ଓଁ ଉଶିକ୍ପାବକୋରଟଃ" "ଓଁ ଦୃଶାନେ-ନ୍ଦ୍ରଃ" "ଓଁ ଯସ୍ତେଅଦ୍ୟ, "ଓଁ ଅତଂଭବମେଗୃହେ" "ଓଁ ବ୍ରାହ୍ମଣେ" ଏହି ଏକାଦଶ ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ିବ । ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ କୁମାରର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ଚାରିଜଣ ଏବଂ ସେ ବାଳକର ନିକଟ ବର୍ତ୍ତୀ ଏକଜଣ ଉପରକୁ ଦେଖୁଥିବେ ଏହାପରେ ପାଞ୍ଚଜଣ ବ-ସିଥିବା ଉକ୍ତ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକରି ଏହାକୁ ଅନୁ ପ୍ରାଣି-ତକର ବୋଲି କହିବ ତହିଁରେ ପୂର୍ବ ଦିଗରେ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ "ପ୍ରାଣେତି" ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ "ବ୍ୟାନେତି" ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ "ଅପାନେତି" ଉତ୍ତରରେ ଥିବା ବ୍ରାହ୍ମଣ "ଉଦାନେତି" ଏବଂ କୁମାର ନିକଟରେ ଉପରକୁଚାହିଁ ଥିବ ପଞ୍ଚମ ବ୍ରାହ୍ମଣ "ସମାନେତି" ବୋଲି ଉଚ୍ଚାରଣ କରିବେ । ଯଦି ବ୍ରାହ୍ମଣ ନ ମିଳିବେ ତେବେ କୁମାରର ପିତା ସେହି ୨ ସ୍ଥାନ

ନଶ୍ୟତାଦ୍ରତଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମାଲଖତେ ବିମେଷାୟୁ କ୍ଙ ବଦ
ଭ୍ୟଉପଶ୍ରୁତଯେ ହର୍ଯ୍ୟକ୍ଷାୟୁ କୁମ୍ଭିଶତ୍ରବେ ପାତ୍ର ପାଣୟେ
ନୃମଣୀୟଶ୍ୱଂନ୍ତୀ ମୁଖାୟୁ ସର୍ଷିପାଜ୍ୟାଚୁଣାୟୁ ଅଥ ଯଦ
ଦଶାହାଭ୍ୟନ୍ତରେ କୁମାରଗ୍ରହୋପାଲ ମାତ୍ରଶେ ତ୍ତେନା-
ବଙ୍କୋ ନନାମଦ୍ଧୃତ ନଦ୍ରେଦ୍ଧତ ନହୃଷ୍ୟତ ନଶୁଷ୍ୟତ
ଚ ଭବେତ ନୈମିତ୍ତିକଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ତଦାତଂ ବାଲକଂ
ଜାଲେନ ପ୍ରଚ୍ଛାଦ୍ୟ ଉତ୍ତରୀୟେଣ ବାସସା ଅଙ୍କମାଦାୟ ତଂ-
ବାଲଂ ପିତା ଜପତ କୂର୍କୁରସ୍ସୁ କୂକୁରିଃ କୂକୁରେ ବାଲ-
ବନ୍ଧନଃ ଚେଚ୍ଛେଚ୍ଛୂନକସୃଜ ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ସୀସରୋଲପେ
ତାପ ହ୍ନୂରସୃଦ୍ଧ୍ୟଂ ଯଦ୍ଦେବାବରମଦଦ୍ଧଃ ସବ୍ରଂକୁମାର
ମେବ ବା ବୃଣୀଥାଃ ଚେଚ୍ଛେଚ୍ଛୂନକସୃଜ ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁସୀ
ସରୋଲପେତାପ ହ୍ନୁରସୃଯଂ ରଷତ୍ତେ ସର ମାମାତା।

ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବେଶ ହୋଇ ଯଥାନକ୍ରମରେ ବାୟୁ ମାନଙ୍କର
ନାମୋଚ୍ଚାରଣ କରିବେ ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ କୁମାରର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିବା
ସ୍ଥାନକୁ "ଓଁ ବେଦତେ ଭୂମିହୃଦୟଂ" ମନ୍ତ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରିତ କରିବ।
ତତ୍ପରେ "ଅସ୍ମାଭବ ପର୍ଶୁର୍ଭବ" ମନ୍ତ୍ରପାଠକରି କୁମାରକୁ
ସ୍ପର୍ଶକରିବ। ପୁନଶ୍ଚ କୁମାରମାତାକୁ "ଇଡ଼ାସି ମୈତ୍ରାବରୁଣୀ" ମନ୍ତ୍ର
ଦ୍ୱାରା ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତକରିବ। ଏବଂ କୁମାରର ନାଭୀଚ୍ଛେଦନ କଲା-
ଉତ୍ତାରୁ ଭାର୍ଯ୍ୟାର ଦକ୍ଷିଣ ସ୍ତନ ଓ ବାମସ୍ତନ ଧୌତକରିବ ଓ ଯଥା
କ୍ରମେ "ଓଁ ଇମଂସ୍ତନ" "ଓ ଯସ୍ତେସ୍ତନ" ଏହମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱୟ ପାଠକରି
କୁମାରକୁ ସ୍ତନପାନ କରାଇବ।

ପ୍ରସୂତି ଅବସ୍ଥାରେ କୁମାରର ମାତା ଶୋଇଥିଲା ବେଳେ ତାର
ମସ୍ତକ ଯେଉଁ ଦିଗକୁ ଥିବ ସେହି ସ୍ଥାନରେ ଅର୍ଥାତ୍ ପ୍ରସୂତିର ମସ୍ତକ
ସନ୍ନିକଟଭୂମିରେ "ଅପୋଦେବେଷୁ ଜାଗ୍ରଥ" ମନ୍ତ୍ରପାଠକରି ଗୋଟିଏ

ସୀସରଃ ପିତା ଶ୍ୟାମ ଶବଳୌ ଭ୍ରାତରୌ ତେତେଭ୍ୟୋନ
ମ ସ୍ତୁତ ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ସୀସରେଲ୍‌ପେଟାପହୃରେଣ
ଜପଃ ॥ ନନାମୟତି ନରୋଦିତି ନହୃଷ୍ୟତି ନଗ୍ଲାୟତି
ଯତ୍ର ବୟଂ ବଦାମୋ ଯତ୍ର ଚାଭି ମୃଶାମସି ଇତ୍ୟଭି
ମୃଶତି ॥ ଇତି ଜାତକର୍ମ ॥ ୪ ॥

ଅଥ ନାମକର୍ମ ॥

ଅଥ ଦଶମେହନି ସୂତିକାଂ ଉତ୍ଥାପ୍ୟ ଦ୍ୱାଦଶେହନି ହସ୍ତେ ଦିନାନ୍ତରେ ବା ପିତାନାମ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର ପ୍ରଥମ ମାତୃପୂଜା ଭ୍ୟୁଦୟିକାଦି କୃତ୍ୱା ବ୍ରାହ୍ମଣାନ୍ ଭୋଜୟିତ୍ୱା କୁମାରଂ ସଂସ୍ନାପ୍ୟ ଅହତବାସଃପରିଧାପ୍ୟ କୃତସ୍ୱସ୍ତ୍ୟୟନଂ ପ୍ରାଙ୍ମୁଖଂ ଦକ୍ଷିଣକର୍ଣ୍ଣେ ଅମୁକଶର୍ମା ସୀତି ତ୍ରିଃ ଶ୍ରାବୟତ

ଜଲପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର ସ୍ଥାପନକରିବ । ସେ ପାତ୍ର ଉଠିଆର ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହିସ୍ଥାନରେ ଥିବ ।

ସୂତିକାଗୃହର ଦ୍ୱାର ପ୍ରଦେଶରେ ପଞ୍ଚଭୂସଂସ୍କାରାଦିକରି ଅଗ୍ନି ସ୍ଥାପନ କରିବ । ସେ ଅଗ୍ନି ମଧ୍ୟ ଉଠିଆର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଠାରେ ରହିବ । ସେହିଅଗ୍ନିରେ ସାୟଂ ପ୍ରାତଃ ଏଉଭୟକାଳରେ ତଣ୍ଡୁଲକଣା ମିଶ୍ରିତ ଶୋରିଷ ଏକାଦିକରି ପିତା ଅଥବା ଅନ୍ୟବ୍ରାହ୍ମଣ ଦଶଦିବସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହୋମକରିବ । " ଓଁ ଷଣ୍ଡାମର୍କା ଉପବୀରଃ " ଏହିମନ୍ତ୍ରରେ ପ୍ରଥମ " ଓଁ ଅଲଖନ୍ କନିଖଃ " ମନ୍ତ୍ରରେ ଦ୍ୱିତୀୟାହୁତିଦେବ ।

ଏହିପରିକଳ୍ପଉତ୍ତାରୁ ଯଦିଦଶାହମଧ୍ୟରେ ବାଳକକୁ କୁମାରଗ୍ରହ (ଉପଦେବତା) ଆକର୍ଷଣକରେ ଏବଂ ସେହିହେତୁରୁ ଯଦି ସେ ବାଳକ ରୋଦନ, ନକରେ ଏବଂ ହର୍ଷ ବା ସନ୍ତୋଷ ନ ହୁଏ ତେବେ ନିମ୍ନଲିଖିତ ନୈମିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ମସ୍ୟଉତ୍ପାଦନ ସାଧନଭୂତ

ଅଥ ଅଯୁର୍ବେଦୋକ୍ତମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ଅଂଗାଦଂ ଗାତ୍ସଂ ଭବସି ହୃଦୟାଦଧିଜାୟସଂ ଆତ୍ମା ବୈପୁତ୍ରନାମାସି ସଜୀବଶରଦଃ ଶତଂ ନାମଦ୍ୱିୟକ୍ଷରଂ ଚତୁରକ୍ଷରଂ ଘୁଟୋଦ୍ୟଂ ଶର୍ମ୍ମି ନ୍ତଂ ବ୍ରାହ୍ମଣସ୍ୟ, ବର୍ମ୍ମିନ୍ତଂକ୍ଷତ୍ରିୟସ୍ୟ, ଗୁପ୍ତାନ୍ତଂ ବୈଶ୍ୟସ୍ୟ, ଦାସାନ୍ତଂ ଶୂଦ୍ରସ୍ୟ, ଇତି ନାମକର୍ମ୍ମ ॥ ୫ ॥

ଅଥ ନିଷ୍କ୍ରମଣଂ

ତତ୍ର ଚତୁର୍ଥେମାସି ଚନ୍ଦ୍ରତାରାନୁକୂଲେ ଦନେସ୍ନାତମଲଂ କୃତଂ ସ୍ୱହାଦ୍ଦୁବ୍ରଗ୍ନୀସ୍ୱ ପିତାନ୍ୟୋବା ବ୍ରାହ୍ମଣଃ ସୂର୍ଯ୍ୟମୁ-ଦୀକ୍ଷ୍ୟତ ଓଁ ତଚ୍ଚକ୍ଷୁର୍ଦ୍ଧୀଦ ମନ୍ତ୍ରେଣ ତତ୍ର ଫଲମୂଗ୍ରାନ୍ନିତସ୍ର ଦୃସାଭାସ୍କରସ୍ୟ ଅର୍ଘେଦେୟୁଃ ।

ଇତି ନିଷ୍କ୍ରମଣଂ ॥

ଢାଲ୍‌ରେ ଅଥବା ପିତାସେହିବାଳକଙ୍କୁ ଉତ୍ତରୀବସ୍ତ୍ରରେ ଘୋଡାଇ କୋଳରେ ବସାଇ । " ଓଁ କଙ୍କୁରିସ୍ତୁ କୂକୁରି କୂକୁରେ । ବାଳ-ବନ୍ଧନଃ ,, " ଚେଚ୍ଛେଚ୍ଛୁନକ ,, ମନ୍ତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପଢି ପିତା ଜପ କରିବ " ଜନାମସୃତ ,, " ନଗ୍ରେଦତ ,, ଏହିବାକ୍ୟମାନପଢି ବାଳକଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିବ ।

ଇତି କର୍ମ୍ମଙ୍କା ପରେ ଦଶବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନକଗ୍ରହଅଚ୍ଛିଦ୍ରାବ-ଧାରଣ, ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁ ବାଚନାଦି ଯଥା ରୀତିରେ କରିବ ।

ଜାତକର୍ମ୍ମ ସମାପ୍ତ ।

ଅଥ ନାମକର୍ମ୍ମ

ଏକର୍ମ୍ମରେ ଦଶମଦିନ ଉଠିଆରି କରି ଏକାଦଶଦିନ ଅଥବା ଅନ୍ୟକୌଣସି ଶୁଭଦିବସରେ ପିତାନାମ କରଣ କରିବ । ଏହି

ଅଥାନ୍ନପ୍ରାଶନଂ

ତତ୍ର ଷଷ୍ଠେମାସେ ଚନ୍ଦ୍ରତାରାନୁକୂଲ ଶୁଭଦିନେ ସ୍ନାତଃ ଶୁଚିରଚିନ୍ତଃ ଶୁକ୍ଳାମ୍ବରବାସାଃ ପିତା ସୂତିକା ଗୃହ ଏବ କୁଶାଣ୍ଡିକାଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ତ ତତ୍ର କୁଶୈର୍ହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମିଂ ପରିସମୂହ୍ୟତା ନୈଶାନ୍ୟାଂଜାଃ କ୍ଷିପ୍ୟ ଗୋମୟୋଦକେନୋପଲିପ୍ୟ ସ୍ଫ୍ୟମୂଳ ସ୍ରୁବେଣ ବା ପ୍ରାଦେଶ ମାତ୍ର ମୁତ୍ତରୋତ୍ତରକ୍ରମେଣ ପ୍ରାଗଗ୍ରଂ ନିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନ କ୍ରମେଣ। ନାମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ମୃଦଂସମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ ବାରିଣାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ଦେଶ ମଭୁକ୍ଷ୍ୟ କାଂଶ୍ୟପାତ୍ରସ୍ଥଂ ବହ୍ନିଂ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖ ମୁପସମାଧାୟ ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟାନ୍ନପ୍ରାଶନ ହୋମ କର୍ମଣି କୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣରୂପ ବ୍ରହ୍ମକର୍ମ କର୍ତ୍ତୁମମୁକଗୋତ୍ରମମୁକଶର୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବାସୋଭି

ନାମକର୍ମରେ ମାତୃପୂଜା, ଅଭ୍ୟୁଦୟିକଶ୍ରାଦ୍ଧକରି ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଭୋଜନ କରାଇବ। କୁମାରକୁ ସ୍ନାନ କରାଇ (ଦସିଥିବା) ନୂତନ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରାଇବ ଏବ ସ୍ୱସ୍ତି ବାଚନ କରିବ। ତଦନନ୍ତର ପୂର୍ବଦଗକୁ ମୁଖକରି ବାଳକର ଦକ୍ଷିଣ କର୍ଣ୍ଣପାଖରେ "ଅମୁକ ଶର୍ମ୍ମା ସୀତି" ବାକ୍ୟକୁ ତିନଥର ପଢି ଶୁଣାଇବ। ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ଅସ୍ମ ବେଦୋକ୍ତ "ଓଁ ଅଙ୍ଗା ଦଙ୍ଗାତ୍ସ ମ୍ଭବସି" ଏହିମନ୍ତ୍ରକୁ ପୁତ୍ରକୁ ଦେଖି (ପଢି) ଶୁଣାଇବ। ବାଳକର ନାମ ଦୁଇ ବା ଚାରି ଅକ୍ଷରରେ ଯାହାକି ଶୁଣିଲକ୍ଷଣୀ ପ୍ରୀତିକର ବୋଧହେବ ସେହିନାମ ଦେବ।

ବ୍ରାହ୍ମଣର ନାମ ଶେଷରେ ଶର୍ମ୍ମା
କ୍ଷତ୍ରିୟର ନାମ ଶେଷରେ ବର୍ମ୍ମା
ବୈଶ୍ୟର ନାମ ଶେଷରେ ଗୁପ୍ତ

ବ୍ରିହ୍ମବ୍ରେନ ବ୍ରାମହଂବୃଣେ ଇତି ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ବୃଣୁୟାତ୍
ଓଁ ବୃତୋସ୍ମୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ଓଁ ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମ କୁର୍ବିତି
ଯଜମାନେ ନୋକ୍ତେ ଓଁ କରବାଣୀତିତେନୋକ୍ତେ ଅଗ୍ନେ
ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶୁଦ୍ଧମାସନଂ ନ୍ୟାସ୍ୟ ତଦୁପରି ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁ-
ଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟଅଗ୍ନିଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ କାରୟିତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଣମୁଦଙ୍ମୁଖଂ
ତତ୍ରୋପବେଶ୍ୟାସ୍ମିନ୍ନନ୍ନପ୍ରାଶନ ହୋମକର୍ମଣି ତ୍ୱଂମେବ୍ରହ୍ମା
ଭବେତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ ଭବାନୀତି ତେନୋକ୍ତେ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରଂ
ପୁରତଃ କୃତ୍ୱା ବାରଣା ପରିପୂର୍ଯ୍ୟ କୁଶୈରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମ-
ଣୋ ମୁଖମବଲୋକ୍ୟାଗ୍ନେରୁତ୍ତରତୋ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃପ-
ରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥିଭାଗମାଦାୟାଗ୍ନେୟାଦୀଶାନାନ୍ତଂ
ବ୍ରହ୍ମଣୋଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈଋତ୍ୟାଦ୍ୱାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ ଅଗ୍ନିତଃପ୍ର-
ଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋଽଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମଦିଶି ପବି

ଶୂଦ୍ରର ନାମ ଶେଷରେ ଦାସ ସଂଜ୍ଞା
ଦେଇ ନାମକରଣ କରିବ ।

ନାମ କରଣ ସମାପ୍ତ

ଅଥ ବହିର୍ନିଷ୍କ୍ରମଣ ।

ଏହି କର୍ମରେ ଚତୁର୍ଥ ମାସ ଚନ୍ଦ୍ର ତାରା ନୁକୂଳ ଶୁଭ ଦିବସ
ଦେଖି ବାଳକକୁ ସ୍ନାନ କରାଇବ । ତତ୍ପରେ ନାନାବିଧ ଅଳଙ୍କାର
ପିନ୍ଧାଇ ଘରର ବହିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ଆଣି ପିତା ଅବା ଅନ୍ୟବ୍ରାହ୍ମଣ "ଓଁ
ତଚ୍ଚକ୍ଷୁଃ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢି ସେ ବାଳକକୁ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖାଇବ ଏବଂ
ଫଳ ପୁଷ୍ପ ଯୁକ୍ତକରି ସ୍ୱୟଂ ଭାସ୍କରଙ୍କୁ ଅର୍ଘ୍ୟଦେବ ।

"ଇତି ନିଷ୍କ୍ରମଣ"

ଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ର କରଣାର୍ଥଂ ସାଗ୍ରମନନ୍ତର୍ଗର୍ଭି-
କୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ ଚରୁସ୍ଥାଲୀ
ସମ୍ମାର୍ଜନ କୁଶାଃ ଉପଯମନକୁଶାଃ ପ୍ରାଦେଶମିତ ପଲାଶ
ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ସ୍ରୁବଃ ଆଜ୍ୟଂ ଷଟ୍‌ପଞ୍ଚାଶଦୁତ୍ତର ଯଜମାନ
ମୁଷ୍ଟିଶତଦ୍ୱୟାବଚ୍ଛିନ୍ନାନ୍ନତଣ୍ଡୁଲପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ଚର୍ବର୍ଥାସ୍ତଣ୍ଡୁଲାଃ
ଏତାନି ପବିତ୍ର ଚ୍ଛେଦନ କୁଶାନାଂ ପୂର୍ବପୂର୍ବଦିଶି କ୍ରମେଣା
ସାଦନୀୟାନି ତତଃ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ କୁଶୈ ର୍ଯଜମାନ
ପ୍ରାଦେଶମିତ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନଂ ସପବିତ୍ର କରେଣ ପ୍ରଣୀ-
ତୋଦକଂ ନିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ନିଧାୟ ଦ୍ୱାଭ୍ୟାମନା
ମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାମୁତ୍ତରାଗ୍ରେ ପବିତ୍ରେ ଗୃହୀତ୍ୱା ତ୍ରିରୁତ୍ପବ-
ନଂ ତତଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ସବ୍ୟହସ୍ତେନ ଗୃହୀତ୍ୱା ଦକ୍ଷି
ଣାନାମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ପବିତ୍ରେ ଗୃହୀତ୍ୱା ତ୍ରିରୁଦ୍ଦିଂଗନଂ

ଅଥ ଅନ୍ନ ପ୍ରାଶନ ।

ଏହିକର୍ମ ଷଷ୍ଠ ମାସରେ ଦନ୍ତ ତାର୍ ଫୁଟିଥିବା ଦିବସରେ ପିତା ସ୍ନାନକରି ଶୁଚିମନ୍ତ ହୋଇ ଶୁକ୍ଳ ବସ୍ତ୍ର ଦ୍ୱୟ ପରିଧାନ କରିବ ତତ୍ପରେ ସୂତିକା ଗୃହରେ କୁଶଣ୍ଡି କରିବ ।

ତହିଁର କ୍ରମ, ଯଥା

କୁଶମାନଙ୍କରେ, ଏକହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁର କୋଣିଆ ଭୂମିକୁ ପରିଷ୍କାର (ପରିସମୋହନ) କରି ସେକୁଶମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ପକାଇ ଗୋମୟୋଦକରେ ଲେପନ କରିବ । ଅଉ ସ୍ଫୂଚ ବା ସ୍ରୁବରେ ପ୍ରାଦେଶ ମାତ୍ର ଭୂମିକୁ ଅଗ୍ନିଙ୍କ ଉତ୍ତ-ରଭାଗରେ ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରୁ ପୂର୍ବ ଦିଗକୁ ଅଗ୍ରକରି ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଖନନ କରିବ ଏବଂ ଅନାମିକା, ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳି

ତତଃପ୍ରଣୀତୋଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରମଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଲେନାସାଦିତ ବସ୍ତୁସେଚନଂ ଅଗ୍ନିପ୍ରଣୀତ- ୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା ମାଜ୍ୟନିରୂପ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋ ଦକେନ ତଣ୍ଡୁଲାନ୍ ପ୍ରକ୍ଷ୍ୟାଲ୍ୟ ଚରୁପାତ୍ରେ ପ୍ରଣୀତୋଦକଂଦତ୍ତ୍ୱା ତତ୍ର ତଣ୍ଡୁଲାନ୍ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟ ସ୍ୱୟଂଚରୁଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମାଗୃହ୍ୟଂ ବହ୍ନା ବୁତ୍ତରତଶ୍ଚରୁଂ- ଦକ୍ଷିଣତଃ ଆଜ୍ୟଂ ନି ଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ସିଦ୍ଧେଚରୌ ତୃଣାଦି ପ୍ରଜ୍ୱାଲ୍ୟ ଉଭୟୋରୁପରି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌ- ତତ୍ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତସ୍ତିଃ ସ୍ରୁବପ୍ରତପନଂ ସମାର୍ଜନଂ କୁଶାନା- ମଗ୍ରୈରନ୍ତରତୋ ମୂଲୈର୍ବାହ୍ୟତଃ ସ୍ରୁବଂ ସମ୍ମୃଜ୍ୟପ୍ରଣୀ- ତୋଦକେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପୁନସ୍ତିଃ ପ୍ରତପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣତୋ ନି- ଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଆଜ୍ୟମଗ୍ନି ତଶ୍ଚରୋଃ ପୂର୍ବେଣାନୀୟୋତ୍ତରେଣ ତ୍ୱା

ରେ ଗଚ୍ଛିତ ମୃତ୍ତିକାକୁ ବାହାରକର ସେଗୁଡ଼ିକୁ ଜଳଦ୍ୱାର୍ ସେଚନ କରବ । ତଦନନ୍ତର କାଂସ୍ୟ ପାତ୍ରେ ଅଗ୍ନି ଅଣି ପ- ଶ୍ଚିମକୁ ମୁଖକରାଇ ତାହା କୁଣ୍ଡରେ ସ୍ଥାପନ କରବ । " ଓଁ ଅଦ୍ୟ ଋତ୍ୱିଜ୍ୟ ଅନ୍ନ ପ୍ରାଶନ " ବାକ୍ୟକୁ ପଢ଼ି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବରଣ କରିବ "ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମି " ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାକହିବେ । ତତ୍ପରେ ଯଜମାନ " ଯଥା ବହିତ କର୍ମକୁରୁ " ବୋଲି କହିସାରିଲାରୁ "ଓଁ କର ବାଣୀତି " ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା କହିବେ ।

ଅନନ୍ତର ଯଜମାନ ଅଗ୍ନିର ଦକ୍ଷିଣପାଖରେ ଶୁଦ୍ଧଆସନ ପକାଇ ତଦୁପରି ତନିଗୋଟି ପୂର୍ବାଗ୍ରୁ ଅଗ୍ରରେ ଥୋଇ ଥିବାକୁଶରଖି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରାଇ ଉତ୍ତରମୁଖକରି ବସାଇବ ଏବଂ " ଅଗ୍ନିନ୍ ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ ହୋମକର୍ମଣିତ୍ୱଂମେବ୍ରହ୍ମାଭବବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁକହିବ ଏହାଶୁଣି " ଓଁ ଭବାନୀତ ,, ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାକହିବେ ତତ୍ପରେ ପ୍ରଣୀ-

ମନସାଧ୍ୟାତ୍ଵା ତୁଷ୍ଣୀମଗ୍ନୌଘୃତାକ୍ତାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ପ୍ରକ୍ଷିପେତ୍
ତତଉପଯମନସ୍ୟ ସପବିତ୍ରପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁଦକେନ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ର-
ମେଣାଗ୍ନିଂ ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରେ ପବିତ୍ରେନିଧାୟ
ବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ଵାରବ୍ଧଃ ପାତିତ ଦକ୍ଷିଣଜାନୁଃସମିଦ୍ଧତମେଽଗ୍ନୌ ଜୁହୁ-
ୟାତ୍ ତତ୍ରପ୍ରଥମାହୁତି ଚତୁଷ୍ଟୟେ ତତ୍ତଦାହୁତ୍ୟନନ୍ତରଂ
ସ୍ରୁବାବସ୍ଥିତହୁତଶେଷସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ
ପ୍ରଜାପତୟେସ୍ଵାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରା-
ୟସ୍ଵାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ ଇତ୍ୟାଘାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେସ୍ଵାହା
ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ଵାହା ଇଦଂସୋମାୟ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟ-
ଭାଗୌ ତତୋଽନନ୍ଵାରବ୍ଧେନ ସାଧାରଣା ସାଧାରଣାହୁତ
ହ୍ଵୟଂ ତତ୍ରପ୍ରଥମାହୁତିମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁଦେବୀଂବାଚମଜନୟନ୍ତ ଦେ-

ଧ୍ୟାନକରି ମୌନଭାବରେ ଘୃତମିଶ୍ରିତ ତୋ ୩ଟି ସମିଧ ଅଗ୍ନିରେ
ପକାଇବ ତପରେ ଆସନରେବସି ପବିତ୍ରଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ
ଅଗ୍ନିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗରେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକରିଇ ତାହ: ଅଗ୍ନିରେ ଦେନେ
ଜରିବ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରରେ ପବିତ୍ରଦ୍ଵୟକୁ ସ୍ଥାପନ କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ଵାରା ସ୍ପର୍ଶି-
ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁ ପକାଇ ପ୍ରଜ୍ଵଳିତ ଅଗ୍ନିରେ ହୋମ କରିବ ।
ଏହି ହୋମର ପ୍ରଥମ ଚାରିଆହୁତି ଦେଲାବେଳେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅହୁତି
ପ୍ରାନ୍ତରେ (ସଂସ୍ରବ) ସ୍ରୁବରେ ଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟ ଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । " ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ଵାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜା
ପତୟେ " " ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟସ୍ଵାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ " ଏହାବୋଲି ଅ-
ଘାର ଦ୍ଵୟଦେବ । " ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ଵାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ " " ସୋ-
ମାୟ ସ୍ଵାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ " ଏହାବୋଲି ଆଜ୍ୟଭାଗଦ୍ଵୟଦେବ
ତପରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶି ନ କରି ସାଧାରଣ ଅହୁତିଦ୍ଵୟ ଦେବ
" ଓଁ ଦେବୀଂ ବାଚ " ଏହିମନ୍ତ୍ରରେ ଇଦଂ ବାଚେ " ବୋଲି ପ୍ରଥମ
ଅହୁତି ଦେବ । ଓଁ ଦେବୀଂ ବାଚଂ , ଓଁ ବାଚେଜୋ , ଏହି

ବାସ୍ତାଂ ବିଶ୍ୱରୂପାଃ ପଶବୋବଦଂନ୍ତି ସାନୋମଂ ଦ୍ରେଷମୂର୍ଜ୍ଜଂ
ଦୁହାନାଧେନୁର୍ବାଗସ୍ମାନୁପସୁଷ୍ଟୁତୈତୁସ୍ୱାହା ଇଦଂବାଚେ
ହିଁଘୀସ୍ଥା ହୁତସ୍ତୁ ଓଁ ଦେବୀଂବାଚମିତ୍ୟାଦ୍ୟମଂତ୍ରଃ ଓଁ ବାଜୋ
ନୋଅଦ୍ୟପ୍ରସୁବାତିଦାନଂ ବାଜୋଦେବା ଋତୁଭିଃକଳ୍ପୟାତି
ବାଜୋହିମାସର୍ବବୀରଂ ଜଜାନବିଶ୍ୱାଆଶା ବାଜପତିର୍ଜ୍ଜୟେୟଂ
ସ୍ୱାହା ଇଦଂବାଚେବାଜାୟ ଇତିମଂତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ତତଃସ୍ଥାଲୀ
ପାକେନାହୁତିଚତୁଷ୍ଟୟଂ ଓଁ ପ୍ରାଣେନାନ୍ନମଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦଂ
ପ୍ରାଣାୟ ଓଁ ଅପାନେନଗଂଧମଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦମପାନାୟ
ଓଁ ଚକ୍ଷୁଷାରୂପାଣ୍ୟଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦଂଚକ୍ଷୁଷେ ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରେ
ଣଯଶୋଽଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦଂଶ୍ରୋତ୍ରାୟ ତତୋବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ୱାର
ବ୍ଧ କର୍ତ୍ତୃକୋହୋମଃ ତନ୍ନତତ୍ଦାହୁତ୍ୟନଂତରଂସ୍ରୁବା ବସ୍ଥିତ
ହୁତଶେଷଦ୍ରବ୍ୟସ୍ୟପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତୋବାଜ୍ୟ
ସ୍ଥାଲୀପାକାଭ୍ୟାଂ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତଂ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେସ୍ୱାହା

ମନ୍ତ୍ରରେ ଇଦଂବାଜାୟ ବୋଲି ସାଧାରଣ ଆହୁତି ଦେବ ତତ୍ପରେ
ଚତୁର୍ଦ୍ଧାର ଘୃତ ଆହୁତି ଦେବ ଯଥା;

୧ — ଓଁ ପ୍ରାଣେନାନ୍ନ ମଶୀୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରାଣାୟ ।
୨ — ଓଁ ଅପାନେନ ଗଂଧମଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦମପାନାୟ
୩ — ଓଁ ଚକ୍ଷୁଷାରୂପାଣ୍ୟଶୀୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଚକ୍ଷୁଷେ
୪ — ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରେଣ ଯଶୋଽଶୀୟସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଶ୍ରୋତ୍ରାୟ

ତଦନନ୍ତର ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶକରି ଯଜମାନ ହୋମକରିବ ଏଠାରେ ପ୍ରତ୍ୟାହୁତିଦେଇ ସାରିଲାଉତ୍ତାରୁ ସ୍ରୁବରେଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟଘୃତ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ ଆଜ୍ୟ ଏବଂ ଚରୁ ଏଦୁଇ ଦ୍ରବ୍ୟରେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତଙ୍କ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ

ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ଭତ୍ତଅନ୍ତେନ ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା
ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଭୁବଃସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା
ଇଦଂସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ଏତାମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବରୁ
ଣସ୍ୟବିଦ୍ୱାନ୍ ଦେବସ୍ୟହେଡୋ ଅବୟାସିସୀଷ୍ଠାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋ
ବହ୍ନିତମଃଶୋଶୁଚାନୋବିଶ୍ୱାଦ୍ୱେଷାଂସି ପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ସ୍ୱାହା
ଇଦମଗ୍ନିବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବମୋଭବୋତୀ
ନେଦିଷ୍ଠୋ ଅସ୍ୟାଉଷସୋବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବୟକ୍ଷ୍ୱନୋ ବରୁଣଂର
ରାଣୋବୀହିମୃଡ଼ୀକଂ ସୁହବୋନଏଧିଃସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୀବରୁ-
ଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେସ୍ୟନଭିଶସ୍ତିପାଶ୍ଚ ସତ୍ୟ ମିତ୍ୱମୟାଅସି
ଅୟାନୋୟଜ୍ଞଂବହାସ୍ୟ ୟାନୋଧେହିଭେଷଜଂସ୍ୱାହା ଇଦ-
ମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଯେତେଶତଂ ବରୁଣଯେସହସ୍ରଂ ଯଜ୍ଞିୟାଃ
ପାଶାବିତତାମହାନ୍ତଃ ତେଭିର୍ନୋଅଦ୍ୟ ସବିତୋତ ବିଷ୍ଣୁର୍ବି-
ଶ୍ୱେ ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁମରୁତଃସ୍ୱର୍କାଃସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟସବିତ୍ରେ
ବିଷ୍ଣବେ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ

ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ଏହିମନ୍ତ୍ରରେ ହୋମକରିବ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ଘୃତଦ୍ୱାରା ହୋମକରିବ ଯଥା ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ । " ଓଁ ଭୁବଃସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ " " ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ " ଏମାନଙ୍କୁ ମହାବ୍ୟାହୃତି ବୋଲାଯାଏ । " ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ " ଏହାବୋଲି ଅଗ୍ନିବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମକରିବ " ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ " ଏହିମନ୍ତ୍ରରେ " ଇଦମଗ୍ନିବରୁଣାଭ୍ୟାଂ " ବୋଲି ହୋମକରିବ " ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ " ଏହାବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । " ଓଁ ଯେତେଶତଂ- ମନ୍ତ୍ରପାଠାନ୍ତେ ଇଦଂବରୁଣାୟ, ସବିତ୍ରେ, ବିଷ୍ଣବେ, ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ, ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ, ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ବୋଲି ହୋମକରିବ ତତ୍ପରେ

ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶମସ୍ମଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଁ ଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟମାଦିତ୍ୟବ୍ରତେତବାନାଗସୋ ଅଦିତୟେ ସ୍ୟାମ-ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ ଇତିସର୍ବପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ ଓ ପ୍ରଜାପତ-ୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଇତିପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଅଥସଂସ୍ରବପ୍ରାଶନଂ ତତଆଚମ୍ୟ ଓ ମଦ୍ୟକୃତୌ ତଦନ୍ନପ୍ରାଶନ ହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥି ମିଦଂପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତିଦୈବତ୍ୟ ମମୁକଗୋତ୍ରାୟାମୁକ ଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷିଣାଂତୁଭ୍ୟ ମହଂସଂପ୍ରଦ-ଦେ ଇତିଦକ୍ଷିଣାଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ତତଃ ପ୍ରଣୀତା ବିମୋକଃ ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ ଆପଓଷଧୟଃସନ୍ତୁ ଇତିପଠିତ୍ୱା ପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତାଜଳ ମାନୀୟ ଶେଚନଶିରଃ ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତୁ ଯୋସ୍ମାନ୍ଦ୍ୱେଷ୍ଟି ଯଂଚବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ଇତୈଶାନ୍ୟାଂପ୍ରଣୀତା ନ୍ୟୁବ୍ଜୀକରଣଂ ତତସ୍ତ-

---

• ଉଦୁତ୍ତମ ” ମନ୍ତ୍ରପଠନଶେଷରେ ଇଦଂବରୁଣାୟ ବୋଲି ହୋମକରିବ । ସର୍ବସ୍ୱାହାକୁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତହୋମବୋଲାଯାଏ ।

“ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପତୟେ „ ଏହାପଢିମୌନ-ଭାବରେ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟକରିବ ଅନନ୍ତର ସଂସ୍ରବ ପ୍ରାଶନଙ୍କର ଆଚମନ-ପୂର୍ବକ “ ଓଁ ଅଦ୍ୟକୃତ ଏତଦନ୍ନପ୍ରାଶନ „ ବାକ୍ୟପଢି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣାଦେବ „ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତି ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାକହିବେ । ତତ୍ପରେ ପ୍ରଣୀ-ତାରେ ଅଚ୍ଛାଦିତ କରିଥିବା ପାତ୍ରକୁ ମୁକ୍ତ “ ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ „ ମନ୍ତ୍ରପଢି ପବିତ୍ରକୁ ପ୍ରଣୀତାଜଳରେ ବୁଡ଼ାଇ ମସ୍ତକରେ ସେଚ-ନକରିବ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାନ ମନ୍ତ୍ରବୋଲି ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ପ୍ରଣୀତାକୁ ଅଧୋମୁଖ କରିରଖିବ ତଦନନ୍ତର ସ୍ତରଣ କୁଶମାନଙ୍କ

ରଣ ବିଧିନା ବର୍ହିର୍ଭୂଥାପ୍ୟାଜ୍ୟେନାଭିଘାର୍ଯ୍ୟହସ୍ତେନୈବଜୁ-
ହୁୟାତ୍ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ବିଦୋଗାତୁଂ ବିତ୍ୱାଗାତୁମିତ
ମନସସ୍ପତଇମଂ ଦେବଯଜ୍ଞଂ ସ୍ୱାହା ବାତେଧାଃ ସ୍ୱାହା ଇତି
ବର୍ହିର୍ହୋମଃ ଅଥ ସର୍ବାନ୍ କଟୁମଧୁର ଲବଣାଦି ରସାନ୍
ସର୍ବାଣି ଚଶାଲ୍ୟାଦୀନ୍ୟନ୍ନାନି ଯଥା ସଂଭବ ମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ କ-ସ୍ମି
ନ୍ ଉତ୍ତମପାତ୍ରେ କୃତ୍ୱା କୃତସ୍ନାନାଦ୍ୟଲଂକାର୍ଦ୍ରସ୍ୟଭୋକ୍ତା-
ଲକ୍ଷ୍ମୀଂ ଓଁ ହଂତ ଇତମଂତ୍ରେଣବା ଅନ୍ନପତେନ୍ନସ୍ୟ ନୋ-
ଦେହ୍ୟ ନମୀବସ୍ୟ ଶୁଷ୍ମିଣଃ ପ୍ରଦାତାରଂତାରିଷ
ଉର୍ଜ୍ଜନୋଧେହି ଦ୍ୱିପଦେଚତୁଷ୍ପଦେ ଇତ୍ୟନେନ ବାପ୍ରାଶ-
ନୀୟଂ ଅଥକୁମାରସ୍ୟବାକ୍ ପ୍ରସରଣ କାମେନ ଭରଦ୍ୱାଜ
ମାଂସେନ ଅନ୍ନାଦ୍ୟକାମେନ କପିଞ୍ଜଲମାଂସେନମତ୍ସ୍ୟେ-
ନଜବନ କାମସ୍ୟ ଆୟୁଃକାମେନ କୃକସମାଂସେନ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚ
ସକାମେନ ଆଟିମାଂସଂ ସର୍ବଫଲକାମେନ କଥିତ ସର୍ବମାଂସଂ

ପରିସ୍ତରଣ ବିଧିରେ ଉଠାଇନେଇ ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇବ "ଓଁ ଦେ-
ବାଗାତୁ" ଏହିମନ୍ତ୍ରବୋଲି ହୋମକରିବ ଏଥିଉତ୍ତାରୁ କଟୁ, ଅମ୍ଳ
ମଧୁରାଦି ଷଡ୍ରସ ଅତଶାଲ୍ୟନ୍ନ ପ୍ରଭୃତି ଯାହା ଯୋଗ୍ୟ ହେବ ସେ
ସବୁ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତମ (ଉପଯୁକ୍ତ) ପାତ୍ରରେ ରଖି ବାଳକକୁ ସ୍ନାନ
ଓ ଅଲଙ୍କାର ପରିଧାନ କରାଇ ମୌନଭାବରେ "ଓଁ ହନ୍ତ"
ଏମନ୍ତ୍ର ଅଥବା "ଅନ୍ନପତେ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଉପରେକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଭୋଜନ
କରାଇବ ଅନନ୍ତର ପିତା ବାଳକର ବାକ୍କାମୀ ହେଲେ ଭର
ଦ୍ୱାଜ ମାଂସ, ଅନ୍ନପ୍ରାପ୍ତେଚ୍ଛୁ ହେଲେ କପିଞ୍ଜଳ (କରଣ୍ଡ ବା ମୟୂର
କିମ୍ବା ଚାତକର) ମାଂସ, ଜବନ ଶୀଘ୍ର ଗାମୀ କାମୀ ହେଲେ ଯ-
ଥା ସମ୍ଭବ ମତ୍ସ୍ୟ, ଆୟୁଃ କାମୀ ହେଲେ କୃକଳସ (ଜନ୍ତୁ
ବିଶେଷର) ମାଂସ, ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସ୍କାମୀ ହେଲେ ଆଡ଼ୀ (ପକ୍ଷୀ-

କପିଂଜଲଃ କଟୁଅ ଗୌରଡଡର ଉଡକେତଭ୍ ଅଗ୍ନିରେ ପେଷ୍ଟକମସ୍ୟାନାଂ ଭରଦ୍ୱାଜପ୍ରଭୃତୀ ନାମେକଦେଶଃ ପ୍ରାଶୟି- ତବ୍ୟଃ ତତ ଅଚମ୍ୟୋଥାୟ ଫଲମୂଲ ପୁଷ୍ପସନ୍ନ ଭି- ଘୃତେନ ସ୍ରୁବଂପର୍ପୂଯି. ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂଦିବୋ ଅରତିଂପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନର ମୃତ ଅଜାତମଗ୍ନିଂ କବିଂସମ୍ରାଜମତଥିଂ ଜ- ନାନା ମାସନ୍ନା ପାତ୍ରଂ ଜନୟଂତଦେବାଃ ସ୍ୱାହା ଇତମଂ- ତ୍ରେଣ ପୂର୍ଣାହୁତିଂଦଦ୍ୟାତ୍ ତତ ଉପ୍ରବଶ୍ୟ ଭସ୍ମାନୀ ଯୁଦକ୍ଷିଣା ନାମିକାଗ୍ର ଗୃହୀତ୍ୱାଭନ୍ତ୍ରନା ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ ଋତି ଲ- ଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେ- ବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତିହୃଦି ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ କୁମାର ଲଲାଟା

ଦଶେଷର) ମାଂସ ସର୍ବଫଳକାମୀ ହେଲେ ଉପରୋକ୍ତ ସବ- ମାଂସ ଭୋଜନ କରାଇବ ଯେ ସବୁ ନ ମିଳିଲେ ତାହା ବଦଳରେ ପିଷ୍ଟକ ଭୋଜନ କରାଇବ ।

ଅଦ୍ୟ ଭରଦ୍ୱାଜ ମାଂସମାନଙ୍କ ଏକଦେଶକୁ ପ୍ରାଶନ କରା- ଇବ ତତ୍ପରେ ଆଚମନ କରି ଉତ୍ଥିତ ହୋଇ ଫଳ ମୂଳ ପୁଷ୍ପ- ଯୁକ୍ତ ଘୃତଦ୍ୱାରା ସ୍ରୁବକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି " ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ " ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେବ । ତତ୍ପରେ ବହ୍ନି ଦକ୍ଷିଣ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଅଗ୍ରରେ ଭସ୍ମଆଣି " ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ " ପଢି ଲଲାଟେ, " କଶ ପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ " ବୋଲି ଗ୍ରୀବାରେ " ଯଦ୍ଦେବେଷୁତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ " ବୋଲି ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁମୂଳରେ ଏବଂ " ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ " ବୋଲି ହୃଦୟରେ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ ଏ ପରି ଏହି କ୍ରମରେ କୁମାରର ଲଲାଟାଦିରେ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ । କେବଳ " ତନ୍ନୋ

ଯାବଦିତନ୍ମୋ ଇଦ୍ଧ୍ୟଗତନ୍ତ୍ରେ ଅସ୍ମିନ ବିଶେଷଃ ତତୋ
ଦୂର୍ବାକ୍ଷତାଦିଦାନଂ ବ୍ରାହ୍ମଣାନାଂ ଭୋଜନଂଚ ଇତ୍ୟନ୍ନପ୍ରାଶନଂ ୭

ଅଥ ଚୂଡ଼ାକର୍ମ ।

ତତ ପୂର୍ଣ୍ଣେବର୍ଷେ ତୃତୀୟେ ବାଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣେ ଉପନୀତ୍ୟା
ସହ ବା ଯଥାଚାରଂ ଉଦଗୟନ ଆପୂର୍ଯ୍ୟମାଣପକ୍ଷେ ଶୁଦ୍ଧି
ସ୍ତ୍ରାଦିଦୋଷରହିତରିକ୍ତାଦିଦୋଷରହିତ ସୋମ ଗୁରୁ
ବୁଧ ଶୁକ୍ରାନ୍ୟତମବାରବିହିତନକ୍ଷତ୍ରସମନ୍ୱିତାୟାଂ ତଥୌ
କୃତ ନିତ୍ୟକ୍ରିୟୋ ଯଜମାନୋ ମାତୃପୂଜାଭ୍ୟୁଦ-
ୟିକାଦିକୃତ୍ୱା ମଣ୍ଡପେପରିଷ୍କୃତ ଭୂମୌ କୁଶଣ୍ଡିକା ମାର-

ଅସ୍ତୁ " ଠାରେ ଶତଂ ଅସ୍ତୁ ଏହିକ ପ୍ରଭେଦମାତ୍ର । ତହୁଁ ଉତ୍ତାରେଁ ଦୂର୍ବାକ୍ଷତାଦି ଦେଇ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କୁ ଭୋଜନକରାଇବ ।

ଅନ୍ନପ୍ରାଶନ ସମାପ୍ତ ।

ଚୂଡ଼ାକର୍ମ

ଏହିକର୍ମ ବର୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଲା ଉତ୍ତାରୁଁ ଅଥବା ଅସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତୃତୀୟ ବର୍ଷରେ ଅଥବା ଉପନୟନ ସହିତରେ ଯଥାଚାର ଅନୁସାରେ (ମୃଗାଦି ଷଷ୍ଠିରାଶିରେ ରହିଥିବେ) ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷଦେଖି ଶୁକ୍ରାସ୍ତ ଏବଂ ରିକ୍ତାଦି ଦୋଷରହିତ, ସୋମ, ଗୁରୁ, ବୁଧ, କିମ୍ବା ଶୁକ୍ରବାର ରେ ବିହିତ ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ ତିଥିରେ ସ୍ନାନାଦି ନିତ୍ୟକର୍ମ ସମାପନକରି ଯଜମାନ ମାତୃପୂଜା, ଅଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରି ମଣ୍ଡପରେ ବସି କୁଶଣ୍ଡି କରିବ ।

ଯଥା ;

ତେତ୍ର ତଦ୍ବିଧିଃ କୁଶୈର୍ହସ୍ତମିତାଂ ଭୂମିଂ ପରିସମୂହ୍ୟ ତା-
ନୈଶାନ୍ୟାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଗୋମୟୋଦକେନୋ ପଲିପ୍ୟ
ସ୍ରୁବମୂଲେନ ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରଂ ତ୍ରିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନ କ୍ରମେଣା
ନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟା ମୃଦ୍ଧୃତ୍ୟ ବାରିଣାତଂ ଦେଶମଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ
କାଂସ୍ୟପାତ୍ରେଣାଗ୍ନି ମାନୀୟ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖ ମଗ୍ନେରୁପ ସମା-
ଧାନଂ କୃତ୍ୱା ତତୋଽଗ୍ନେଃ ପଶ୍ଚିମତୋ ଯଜମାନ ଦକ୍ଷି-
ଣତଃ ସ୍ନାପିତମହତବାସଃ ପରିଧାପ୍ୟ କୁମାରମଙ୍କେ କଥା-
ସ୍ୟ ମାତାଉପବିଶତି ତତଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବାସାଂସ୍ୟା-
ଦାୟ ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଚୂଡ଼ାକରଣ ହୋମ କର୍ମଣି କୃତା
କୃତା ବେକ୍ଷଣ ରୂପ ବ୍ରହ୍ମକର୍ମକର୍ତ୍ତୁମମୁକ ଗୋତ୍ରମମୁକ

ତଦ୍ ବିଧିଯଥା;

କୁଶମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଏକହସ୍ତ ପରିମିତ ଭୂମିକୁ ମାର୍ଜ୍ଜନ କରି
ସେହି କୁଶମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପକାଇ ଗୋମୟ ଜଳରେ
ସେଭୂମିକୁ ଲେପନ କରିବ । ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସ୍ରୁବ ମୂଳ
ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଖନନ କରି
ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଦ୍ୱୟରେ ମୃତ୍ତିକା ବାହାର
କରି ଜଳଦ୍ୱାରା ସେସ୍ଥାନ ସେଚନ କରିବ ପୁନଶ୍ଚ କାଂସ୍ୟ
ପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି ଆଣି ପଶ୍ଚିମ ମୁଖ କରି ତାହା ସ୍ଥାପନ କରିବ
ତଦୁତ୍ତରୁଁ ଅଗ୍ନିର ପଶ୍ଚିମ ଏବଂ ଯଜମାନର ଦକ୍ଷିଣରେ ସ୍ନାନ
କରି ନବୀନ ବସ୍ତ୍ର ପରିଧାନ କରିଥିବା କୁମାରକୁ ମାତା କୋ-
ଳରେ ବସାଇ ବସିବ ତଦନନ୍ତର ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ଏମାନଙ୍କୁ
ହସ୍ତରେ ଗ୍ରହଣକରି " ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଚୂଡ଼ାକରଣ ,, ବାକ୍ୟ

ଶର୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନତାମ୍ବୂଳବାସୋଭି
ର୍ବ୍ରହ୍ମ ତ୍ୱେନ ତ୍ୱାମହଂ ବୃଣେ ଇତି ବ୍ରହ୍ମାଣଂ ବୃଣୁୟାତ୍
ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ଓଁ ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମ କୁର୍ବିତି
ଯଜମାନେନୋକ୍ତେ ଓଁ କରବାଣୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ତତୋ
ଯଜମାନୋଽଗ୍ନେ ର୍ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶୁଦ୍ଧମାସନଂ ଦତ୍ୱା ତଦୁପରି-
ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟାଗ୍ନିଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ କାରୟିତ୍ୱା ଅ-
ସ୍ମିନ୍କର୍ମଣିତ୍ୱଂମେବ୍ରହ୍ମା ଭବେ ତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ ଭବାମୀତିତେ-
ନୋକ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାଣମୁଦଙ୍ମୁଖଂ ତତ୍ରୋପବେଶ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରଂ
ପୁରତଃ କୃତ୍ୱା ବାରିଣା ପରିପୂର୍ଯ୍ୟ କୁଶୈ ରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋ
ମୁଖମବଲୋକ୍ୟାଗ୍ନେ ରୁତ୍ତରତଃ କୁଶୋପରି ନିଦଧ୍ୟାତ୍
ତତଃ ପରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥଭାଗମାଦାୟ ଅଗ୍ନେ

ପରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବରଣ କରିବ । ତତ୍ପରେ "ବୃତୋଽସ୍ମି" ପ୍ରତି
ବଚନ ବ୍ରହ୍ମା କହିବେ । "ଓଁ ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମକୁରୁ" ବୋଲି
ଯଜମାନ କହିଲାରୁ "ଓଁ କରବାଣୀତି" ବୋଲି ପ୍ରତିବଚନ
କହିବେ । ତତ୍ପରେ ଯଜମାନ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରେ
ଶୁଦ୍ଧ ଆସନ ପକାଇ ସେହି ଆସନ ଉପରେ ପୂର୍ବକୁ ଅଗ୍ରହୋଇ
ଥିବା ତିନଗୋଟି କୁଶ ଦେଇ ଉକ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କରାଇ "ଅସ୍ମିନ୍‌କର୍ମଣି ତ୍ୱଂମେ ବ୍ରହ୍ମାଭବ" ବୋଲି କହିବ
ଏବଂ ଭବାମୀତି ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା କହିଲାରୁ ଉତ୍ତରକୁ ମୁଖକରାଇ
ତାଙ୍କୁ ଉକ୍ତଆସନରେ ବସାଇବ ଅନନ୍ତର ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରକୁ
ଅଗ୍ରରେ ରଖି ଜଳଦ୍ୱାରା ସେ ପାତ୍ରକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି କୁଶମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା
ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖକୁ ଅବଲୋକନ କରିତଃ ଅଗ୍ନିଙ୍କ
ଉତ୍ତର ଦିଗରେ କୁଶୋପରି ସ୍ଥାପନ କରିବ ତତ୍ପରେ ପରି
ସ୍ତରଣ କରିବ ।

କୁଶର ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ ଆଣି ଆଗ୍ନେୟ କୋଣଠାରୁ

ଦ୍ୟାଦୀଶାନାନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋଽଗ୍ନିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈରୃତ୍ୟାଦ୍ବାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ ଅଗ୍ନିତଃ ପ୍ରଣୀତାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋଽଗ୍ନେ ରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମଦିଶି ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ର କର-ଣାର୍ଥଂ ସାଗ୍ରମନନ୍ତର୍ଗର୍ଭିକୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ ସମ୍ମାର୍ଜନକୁଶାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ସ୍ରୁବଃ ଆଜ୍ୟଂ ଷଟ୍‌ପଞ୍ଚାଶଦୁତ୍ତରବରକମୁଷ୍ଟିଶତଦ୍ୱୟାବଚ୍ଛିନ୍ନ ତଣ୍ଡୁଲ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପବିତ୍ର ଚ୍ଛେଦନ କୁଶାନାଂ ପୂର୍ବପୂର୍ବ ଦିକ୍ କ୍ରମେଣ ସାଦନୀୟଂ ଅମୀଷା ମୁତ୍ତରେ ତ୍ତରତଃ

ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନିକଟରୁ ଅଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନୈର୍ଋତକୋଣଠାରୁ ବାୟୁକୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିଠାରୁ ପ୍ରଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ଅସ୍ମଦ୍ଦେଶୀୟ ଶିଷ୍ଟାଚାର ବଶତଃ ପୂର୍ବରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର, ଦକ୍ଷିଣରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ପଶ୍ଚିମରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର ଉତ୍ତରରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ଏହିପରି ପରିସ୍ତରଣ କରିବ ।

ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ପବିତ୍ର ଛେଦନ କରିବା ନିମିତ୍ତ ତିନିଗୋଟି କୁଶ ଏବଂ ପବିତ୍ର କରିବା ସକାଶେ ସାଗ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ଓ ଗର୍ଭରେ ଆଉ ବିଛ ନଥିବା ଦୁଇଗୋଟି କୁଶ ପତ୍ର, ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ର ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ ସମ୍ମାର୍ଜନ ନାମକ କୁଶ ମୁଷ୍ଟି, ଉପଯମନ କରିବାନିମିତ୍ତ କୁଶମୁଷ୍ଟି ପଲାଶ ସମିଧ ୩ ଗୋଟା ସ୍ରୁବ ଆଜ୍ୟ, ଯଜମାନ ହସ୍ତରେ ୨୫୬ ମୁଷ୍ଟି ତଣ୍ଡୁଳଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର ଗୋ ୧ ଟା ଏସମସ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପବିତ୍ର ଛେଦନ ପାଇଁ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ୨ ଦିଗରେ କ୍ରମଶଃ ସ୍ଥାପନ କରିବ । ତଦନନ୍ତର ଏମାନଙ୍କର କ୍ରମିକ ଉତ୍ତର ଦିଗରେ ଅସାଧାରଣ ଅର୍ଥାତ୍ କୁଶାଣ୍ଡିକାତ ଅଧିକ ଉପଯୋଗି, ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାପନ କରିବ ଯଥା ;

ସାଧାରଣ ବସ୍ତ୍ରନ୍ୟ ପକଲ୍ପନୀୟାନି ତଦଶୀତୋଦକ ମୁଷ୍ଣୋ-
ଦକଂ ଘୃତ ଦଧି ନବନୀତାନ୍ୟତମଦ୍ରବ୍ୟପିଣ୍ଡଃ ଶିଃଶ୍ୱେତ
ଶଲ୍ଲଙ୍କକଂଟକଂ ସାଗ୍ରସପ୍ତବିଂଶତି କୁଶପତ୍ରାଣି ଲୌହକ୍ଷୁରଃ
ନାପିତଃ ବୃଷଭଗୋମୟପିଣ୍ଡଃ ଅନ୍ୟଦପ୍ୟାଚୃଗ୍ ନଳି-
ନୀଦଳାଦ୍ଧ ତତଃ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ କୁଶୈଃ ପବିତ୍ରେ ଛିତ୍ୱା
ସପବିତ୍ର କରେଣ ପ୍ରଣୀତୋଦକଂ ତ୍ରିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ
ନିଧାୟ ଦ୍ୱାଭ୍ୟାମନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ମୁତ୍ତରାଗ୍ରେ ପବିତ୍ରେ
ଗୃହୀତ୍ୱା ତ୍ରିରୁତ୍ପୂବନଂ ତତଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ବାମହସ୍ତେ
କୃତ୍ୱା ନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଗୃହୀତ ପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଲଂ
ତ୍ରିରୁତ୍କ୍ଷିପ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର ମୁକ୍ଷ୍ୟ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଲେନାସାଦିତବସ୍ତୂନ୍ୟଭିଷିଚ୍ୟାଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତୟୋର୍ମ-

ଶୀତଳଜଳ, ଉଷ୍ଣଜଳ, ଘୃତ, ଦଧି, ଲହୁଣି, ଏହିପଦାର୍ଥ ମଧ୍ୟରୁ
ଯେଉଁ ପଦାର୍ଥ ପ୍ରାପ୍ତହେବ ତାହା ଏବ ତିନସ୍ଥାନରେ ଶୁକ୍ଳତାଥିବା
ଝିଙ୍କଡାଠି ଗୋ ୧-ଟି। ଅଗ୍ରସହିତ ସତେଇଶ ଗୋଟି କୁଶ, ଲୌହ
କ୍ଷୁର, ନାପିତ, ବୃଷଭର ଗୋବର ଆଉ ଶିଷ୍ଟାଚାର ବଶତଃ ନଳନୀ-
ଦଳ ପ୍ରଭୃତି , ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ ନିମନ୍ତେ କୁଶ ସ୍ଥାପନକରି ପବିତ୍ରଦ୍ୱ-
ୟକୁ ଛେଦନ କରିବ ସପବିତ୍ରହସ୍ତରେ ପ୍ରଣୀତାଜଳକୁ ତିନିବାର
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ପକାଇ ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏହିଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳୀ-
ରେ ଉତ୍ତରକୁ ଅଗ୍ରହୋଇଥିବା ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟକୁ ଗ୍ରହଣକରି ତିନିବାର
ବିନ୍ଧୁବ। ତତ୍ପରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ବାମହସ୍ତରେଧରି ଅନାମିକା ଓ-
ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏହିଦୁଇଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିବା ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟଦ୍ୱାରା
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଳକୁ ତିନିବାର ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ସେଚନକରିବ। ପ୍ରଣୀତାଜଳରେ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ସେଚନକରି ସେହିପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରସ୍ଥ ଜଳଦ୍ୱାରା-
ସ୍ଥାପିତ ଦ୍ରବ୍ୟମାନଙ୍କୁ ସେଚନ କରିତଃ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଣିତା ଏହିଦୁହିଙ୍କମଧ୍ୟ

ଦେଥ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ଅଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା ମାଜ୍ୟଂ
କୃତ୍ୱାଽ ଯିସ୍ତ୍ରି ଯ୍ୟୁଜ୍ଜ୍ୱଲତ୍ତୃଣାଦିକମାଦାୟାଜ୍ୟସ୍ୟୋପରି ପ୍ରଦ-
କ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌ ତତ୍ କ୍ଷିପେତ୍ ତତସ୍ତ୍ରିଃ ସ୍ରୁବ
ପ୍ରତପନଂ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନକୁଶାନା ମଗ୍ରୈରନ୍ତରତୋମୂଳୈ ର୍ବା-
ହ୍ୟଃ ସ୍ରୁବଂ ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପୂର୍ବବତ୍ତ୍ରିଃ
ପ୍ରତପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣତୋନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ-ଅଗ୍ନିତଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କ୍ର-
ମେଣାଜ୍ୟମବତା ଯାଗ୍ରତୋ ନିଧାତ୍ ତତଃପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ବତ୍ତ୍ରିଗ୍-
ନ୍ତ୍ୟୋତ୍ପୂବନଂ ଅବେକ୍ଷ୍ୟ ସତ୍ୟପ୍ରଦ୍ରବ୍ୟେ ତନ୍ନିରସନଂ ପୂର୍ବବ
ତ୍ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁତ୍ପୂବନଂ ତତଃଉତ୍ଥାୟ ଉପଯମନକୁଶାନା ଦାୟ
ବାମହସ୍ତେକୃତ୍ୱା ପ୍ରଜାପତିଂ ମନସାଧ୍ୟାତ୍ୱା ତୁଷ୍ଣୀମଗ୍ନୌ

ରେ ସେହିପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ରଖିବ । ତତ୍ପରେ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀରେ ଆଜ୍ୟ-
ରଖି ଅଗ୍ନିରେ ବସାଇ ଜଳୁଥିବା ତୃଣ ଅଥବା କାଷ୍ଠକୁ ଧରି ଘୃତର
ଉପରି ଭାଗରେ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମରେ ବୁଲାଇଆଣି ତାହାକୁ ଅଗ୍ନିରେ
ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ ସ୍ରୁବକୁ ତିନିବାର ତତାଇ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନ ନିମନ୍ତେ-
ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କ ଅଗ୍ରରେ ଅଗ୍ର, ମୂଳରେ
ମୂଳ ଏବଂ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନ କରି ପ୍ରଣୀତାଜଳରେ
ସେଚନକରତଃ ପୂର୍ବପରି ତିନିବାର ତତାଇ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱ-
ରେ ରଖିବ । ତଦନନ୍ତର ଅଗ୍ନିରୁ ଘୃତକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମରେ ଓହ୍ଲାଇ
ଆଣି ଆପଣା ଆଗରେ ରଖିବ । ତତ୍ପରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ବଞ୍ଚୁ-
ଲ ର୍ ଅଜ୍ୟକୁ ତିନିବାର ବାନ୍ଧି ତନ୍ଦ୍ରରେ (ସେଥିଭିତରେ) କୌ-
ଣସି ଜଳାଦି ଅସତ୍ ଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ ତାହା ବାହାର କରିଦେବ । ପୁ-
ନଶ୍ଚ ପୂର୍ବପରି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ବଞ୍ଚୁବ । ତତ୍ପରେ ଉଠି ଉପଯମନ
ସଙ୍କାଶେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କୁ ବାମହସ୍ତରେ ଧରି ପ୍ରଜା-
ପତିଙ୍କୁ ମନରେ ଧ୍ୟାନ କରିତଃ ମୌନଭାବରେ ତିନିଗୋଟି ସମିଧ

ଧୃତାକ୍ତାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ପ୍ରକ୍ଷିପେତ୍ ତତଉପବିଶ୍ୟ ସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁଦକେନ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣାଗ୍ନିଂ ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରେ ପବିତ୍ରେ କୃତ୍ୱା ବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ୱାରବ୍ଧଃ ପାତିତ ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁଃ ସମିଦ୍ଧତମେଽଗ୍ନୌ ଜୁହୁୟାତ୍ ତତ୍ରପ୍ରତ୍ୟାହୁତ୍ୟନନ୍ତରଂ ସ୍ରୁବାବସ୍ଥିତହୁତଶେଷଘୃତସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ୧ ଇତି ମନସା ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ ୨ ଇତ୍ୟାଘାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ୩ ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ ୪ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟଭାଗୌ ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ୫ ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ ୬ ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ୭ ଏତାମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ

ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ ଆସନରେ ବସି ପବିତ୍ରସହିତ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଳକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେ ଅଗ୍ନିରେ ସେଚନ କରିବ । ତତ୍ପରେ ପ୍ରଣିତା ପାତ୍ରରେ ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ରଖିବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟହୋଇ ଦକ୍ଷିଣଜାନୁଭୂମିରେ ପକାଇ ଜଳୁଥିବା ଅଗ୍ନିରେ ହୋମ କରିବ । ତଦନନ୍ତର ସେହିଅଗ୍ନିରେ ପ୍ରତ୍ୟାହୁତିଦେଇ ସାରିଲାରୁ ସ୍ରୁବରେଥିବା ହୋମଶେଷଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣିପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ ମନେମନେ "ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପତୟେ" ଏବଂ "ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ" ବୋଲିକହି ଆଘାର ଦ୍ୱୟ ଦେବ । "ଓଁଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ" "ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂସୋମାୟ" ବୋଲି ଆଜ୍ୟଭାଗଦ୍ୱୟ ଦେବ । "ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ" "ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ" "ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂସୂର୍ଯ୍ୟାୟ" ବୋଲି ହୋମକରିବ । ଏହାକୁ ମହାବ୍ୟାହୃତି ହୋ-

ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବରୁଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଦେବସ୍ୟ ହେଡୋ ଅବ-
ଯାସିସୀଷ୍ଠାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋ ବହ୍ନିତମଃଶୋଶୁଚାନୋ ବିଶ୍ୱା-
ଦ୍ୱେଷା ସିପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ମଗ୍ନୀବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ୮
ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବମୋଭବୋତୀନେଦଷ୍ଠୋଅସ୍ୟା ଉଷ
ସୋବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବଯକ୍ଷ୍ୱନୋ ବରୁଣଁ ରରାଣୋ ବୀହିମୃଡ଼ୀକଁ
ସୁହବୋନଏଧିଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୀବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ଅୟା
ଶ୍ଚାଗ୍ନେସ୍ୟନଭିଶସ୍ତି ପାଶ୍ଚସତ୍ୱମିତ୍ୱାମୟାଅସି ଅୟାନୋ ଯଜ୍ଞଂ
ବହାସ୍ୟ ଯାନୋଧେହି ଭେଷଜଁ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମଗ୍ନୟେ ୧୦
ଓଁ ଯେତେଶତଂ ବରୁଣଯେ ସହସ୍ର ଯଜ୍ଞିୟାଃ ପାଶା ବି-
ତତା ମହାନ୍ତାଃ ତେଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟସବିତୋତ୍ୱବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱେ
ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ମରୁତଃସ୍ୱର୍କାଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ସବିତ୍ରେ
ବିଷ୍ଣବେ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ
୧୧ ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣ ପାଶମସ୍ମଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଁ
ଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟ ମାଦିତ୍ୟବ୍ରତେତବାନାଗସୋଅଦିତୟେ
ସ୍ୟାମ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ୧୨ ଇତି ସର୍ବପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ
ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ୧୩ ଇତି ମ-

ନବୋଲିଯାଏ । "ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି
ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ବୋଲ ଏବ "ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି
"ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ" ବୋଲ ଏବ "ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ"
ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ" ବୋଲ "ଓଁ ଯେତେଶତଂ" ଏହି
ମନ୍ତ୍ରପଢି" ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ ଇତ୍ୟାଦି ବୋଲ ହୋମକରିବ
ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି "ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ" ବୋଲ ହୋ-
ମକରିବ । ଏହାକୁ ସର୍ବପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମକହନ୍ତି । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ
ସ୍ୱାହା ଇତ୍ୟାଦି ମନରେ ସ୍ମରଣକରି ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ ଏବ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱି-

ନଂସା ଇତି ପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦ
ମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ୧୮ ଇତି ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତ୍ ଅଥସଂସ୍ରବ ପ୍ରା-
ଶନଂ ଜଳ ଆଚମ୍ୟ ଓଁ ଅଦ୍ୟାମୁଷ୍ୟକୁମାରସ୍ୟ କୃତୈତ
ଚ୍ଛୂଡ଼ାକରଣ ହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣରୂପ ବ୍ରହ୍ମ
କର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତି ଦୈବତ ନାନା-
ଗୋତ୍ରାୟ ନାନାଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷିଣାଂଅହ
ମହଂସଂପ୍ରଦଦେ ଇତି ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷିଣାଂଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତି
ପ୍ରତିବଚନଂ ତତୋ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ବିମୋକଃ ତତଃ ଓଁ ସୁମିତ୍ରି-
ୟା ନଆପଓଷଧୟଃ ସନ୍ତୁ ଇତି ପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତାଜଳ-
ମାନୀୟ ତେଷାଂଶିରଃ ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା ସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତୁ ଯୋ-
ସ୍ମାନ୍ ଦ୍ୱେଷ୍ଟିୟଞ୍ଚ ବୟଂଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ଇତ୍ୟୈଶାନ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତା
ନ୍ୟୁବ୍ଜୀକରଣଂ ତତସ୍ତୃଣ କ୍ରମେଣ ବର୍ହିରୁତ୍ଥାପ୍ୟାଜ୍ୟେ ନା-
ଭିଘାର୍ୟ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ବିଦୋଗାତୁଂ ବିତ୍ୱାଗାତୁ ମିତମନ-
ସସ୍ପତ ଇମଂ ଦେବଯଜ୍ଞ ସ୍ୱାହା ବାତେଧାଃ ସ୍ୱାହା ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ

ଷ୍ଟକୃତେ" ଇତ୍ୟାଦି ବହ୍ନି ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତଙ୍କୁ ହୋମକରିବ ଏଥିଉତ୍ତାରୁ
ହୋମଶେଷଘୃତକୁ ସେବନକରି ଅଚମନକରିବ ତତ୍ପରେ "ଓଁ ଅଦ୍ୟ
ଅମୁଷ୍ୟ କୁମାରସ୍ୟ" ଏହି ଗଦ୍ୟ ପଢ଼ି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣାଦେବ । ବ୍ରହ୍ମା
ତାହାଗ୍ରହଣକରି ସ୍ୱସ୍ତି ପ୍ରତିବଚନ କହିବେ ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ଫି-
ଟାଇବ । "ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରରୁ
ଜଳ ଆଣି ମସ୍ତକରେ ସେଚନକରିବ । "ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାନ" ଏମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି
ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପ୍ରଣୀତାକୁ ଓଲଟାଇ ରଖିବ ତତ୍ପରେ ଯଥାକ୍ର--
ମେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କୁ ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ "ଓଁ ଦେବାଗା
ତୁ" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କୁ ହୋମକରିବ

ବର୍ହିର୍ହୋମଃ ଅଥ ଶୀତୋଦକ ମୁଷ୍ଣୋଦକେନ ଓଁ ଉଷ୍ଣେନ
ବାୟଉଦକେନେଦ୍ୟୁହତେକେଶାନ୍ବପ . ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣାଭିଷି-
ଚ୍ୟତନ୍ନମିଶ୍ରିତୋଦକେ ନବନୀତାଦ୍ୟନ୍ୟତମପିଣ୍ଡଂ ତୂଷ୍ଣୀଂ
ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମୋ ତ୍ତରକ୍ରମେଣ ପୂର୍ବଂକୃତଶାବଦ୍ଧ କୁମା-
ରକେଶକୂଟିକାସ୍ୱେ ଦକ୍ଷିଣକୂଟିକାଂ ଓଁସବିତ୍ରା ପ୍ରସୂତା-
ଦୈବ୍ୟା ଅପଉନ୍ଦନ୍ତୁତେତନୂ ଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟ ବର୍ଚସେ ଇତି
ମନ୍ତ୍ରଂ ପଠିତ୍ୱା ତେନୈବମିଶ୍ରିତବାରିଣା ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟତତୋ
ଦକ୍ଷିଣଭାଗସ୍ଥିତ କୂଟିକା ଭାଗତ୍ରୟଂ କୃତ୍ୱା ତତ୍ରୈକାଂଏକାଂ
କୂଟିକାଂ ପ୍ରତିକୁଶପତ୍ର ତ୍ରୟସଂଯୋଜନଂ କୃତ୍ୱା ଶଲ୍ଲକୀକ-
ଣ୍ଟକେନ ତୂଷ୍ଣୀଂ ଦବରଣଂ କୃତ୍ୱା ଭାଗତ୍ରୟଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତଃ
ସପୂର୍ବାଂଶତ କୁଶପତ୍ରୈଃ ପତ୍ରତ୍ରୟପ୍ରମାଣାନ୍ୟ ତତ୍କେଶମୂଲସ
ଲଗ୍ନାଗ୍ରକୂଟିକାପ୍ରଥମ ଭାଗମଧ୍ୟା ନ୍ତରତଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍

ପଞ୍ଚତ୍ରକରଣାନ୍ତ କୁଶ ହୋମ ଶେଷରେ „ ଓଁ ଉଷ୍ଣେନବା ”
ମନ୍ତ୍ରପଢି ଶୀତୋଦକରେ ଉଷ୍ଣୋଦକ ଦେଇନକର ଦଧିମିଶ୍ରିତ
ଜଳରେ, ମୌନହୋଇ, ନବନୀତାଦି କୌଣସି ଏକପଦାର୍ଥର ପିଣ୍ଡ-
କୁ ପକାଇବ ତତ୍ପରେ ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମକ୍ରମରେ ବନ୍ଧାହୋଇଥିବା
କୁମାରର କେଶ ଜଟ ତିନିଗୋଟିରୁ ଦକ୍ଷିଣଜଟକୁ " ଓଁ ସବିତାପ୍ରସୂ-
ତାଦେବ୍ୟା " ମନ୍ତ୍ରକୁପଢି ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଦଧି ମିଶ୍ରିତଜଳରେ ଧୌତକ-
ରିବ । ପରେ ସେହିଦକ୍ଷିଣ ଭାଗସ୍ଥିତଜଟକୁ ତିନିଭାଗକରି ମୌନ-
ଭାବରେ ତିନିଭାଗ (ବିଭକ୍ତ) କରିପ୍ରତ୍ୟେକ ଭାଗରେ ତିନିଗୋଟି
ଲେଖାଏ କୁଶବାନ୍ଧିବ

ତଦନ୍ତର ପୂର୍ବ ସ୍ଥାପିତ ସତାଇଶଗୋଟି କୁଶମଧ୍ୟରୁ ଗୋ ■ ଟି
କୁଶଆଣି ବିଭକ୍ତ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଥମଭାଗକେଶର ମଧ୍ୟସ୍ଥିତଜଟର

ଓଁ ଔଷଧେତ୍ରାୟସ୍ୱୈନଂ ସ୍ୱଧିତେ ମୈନଁ ହିଁସୀଃ ଶିବୋନାମାସି ସ୍ୱଧିତ
ସ୍ତେପିତା ନମସ୍ତେ ଅସ୍ତୁ ମା ମା ହିଁସୀଃ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣ ଲୌହକ୍ଷୁରଂ
ଗୃହୀତ୍ୱା ଓଁ ନିବର୍ତ୍ତୟାମ୍ୟାୟୁଷେନ୍ନାଦ୍ୟାୟ ପ୍ରଜନନାୟରାୟସ୍ପୋ
ଷାୟସୁପ୍ରଜାସ୍ତ୍ୱାୟସୁବୀର୍ଯ୍ୟାୟ ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ କୂଟ୍ଟିକାସଁଲଗ୍ନଂ-
କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତଃ କୁଶପତ୍ର ତ୍ରୟସନ୍ଧିତାଂ କୂଟ୍ଟିକାଂ ନିଦଧାତି ଓଁ
ଯେନାବପତ୍ସବିତା କ୍ଷୁରେଣ ସୋମସ୍ୟ ରାଜ୍ଞୋ ବରୁଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍
ତେନ ବ୍ରହ୍ମାଣୋ ବପତେଦମସ୍ୟାୟୁଷ୍ୟଂ ଜରଦଷ୍ଟିର୍ଯ୍ୟଥାସତ୍
ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣ ପଶ୍ଚିମକୂଟ୍ଟିକାଚ୍ଛେଦନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତସ୍ତାନ୍ଲୂନ
କୁଶପତ୍ରତ୍ରୟସନ୍ଧିତାନ୍ ଅନଡୁଦ୍ଗୋମୟପିଣ୍ଡୋପରି ଉତ୍ତରସ୍ୟାଂ
ଦିଶିଧ୍ୟାତ୍ ଅନେନୈବ ପୂର୍ବପ୍ରକ୍ଷାଳିତପରଭାଗନ୍ତ୍ରୟେ କୁଶ-
ପତ୍ରନିତୟାଂ ତନ୍ନିଧାନାଦି ଚ୍ଛେଦନବର୍ଜ୍ଜିଂ ସର୍ବଂ ପୂର୍ବବଦେବ
ଚ୍ଛେଦନଂ କୃତ୍ୱା ତତଃପଶ୍ଚିମକୂଟ୍ଟିକାୟାଂ ପୂର୍ବବ ତେନୈବ
ମନ୍ତ୍ରେଣ ପ୍ରକ୍ଷାଳନଂ କୃତ୍ୱା ଶଲ୍ଲକୀକଂଣ୍ଟକେନ ଭାଗତ୍ରୟ

ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶରେ "ଓଁ ଓଷଧେତ୍ରାୟସ୍ୱ" ମନ୍ତ୍ରପାଠକରି ବାନ୍ଧିବ
ଏବଂ "ଓଁ ନିବର୍ତ୍ତୟାମି" ମନ୍ତ୍ରଟି ଲୌହକ୍ଷୁର କୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇବ
ତାପରେ କୁଶପତ୍ର ତ୍ରୟଯୁକ୍ତ କେଶକୁ "ଓଁ ଯେନାବପତ୍" ମନ୍ତ୍ରପଢି-
ଛେଦନକରିବ ଏବଂ ସେହି କୁଶପତ୍ର ତିନିଗୋଟି ସହିତ ଛେଦିତ
କେଶମାନଙ୍କୁ ଧର୍ତ୍ତ ହୋଇ ନଥିବା ବାଛୁରିର ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡଉପରେ
ଉତ୍ତରଦିଗକୁ ରଖିବ । ତରକୁ ଭାଗତ୍ରୟ ଛେଦନ ଭାଗଯାଇ
ଅବଶିଷ୍ଟଥିବା ଭାଗତ୍ରୟକୁ ଧୌତ କରିବ ଏବଂ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅବ-
ଶିଷ୍ଟ ଭାଗରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଁଏ କୁଶ ବାନ୍ଧି ପୂର୍ବ ପରି ସମୁଦାୟ
କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ କିନ୍ତୁ ତାହା ମୌନଭାବରେ ଛେଦନ କରିବ ଏହିକି
ବିଶେଷ ମାତ୍ର ଛେଦନନ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଜଟାକୁ ପୂର୍ବକଥିତ ମନ୍ତ୍ରରେ
ଧୌତ କରି ମୌନଭାବରେ ଝିଙ୍କଁକାଠିଦ୍ୱାରା ତିନିଭାଗ କରି ପ୍ରତି

କ୍ଷୁରଣଂ କେଶମୂଲସଂଲଗ୍ନାଗ୍ରକେଶାନ୍ତରିତମଧ୍ୟକୁଶପଞ୍ଚକ ନ-
ବ୍ଧାରଣକ୍ଷୁରଗ୍ରହଣତତ୍ସଂଯୋଜନାନି ତତ୍କ୍ରମେଣୈବ ତ-
ନ୍ତ୍ରପ୍ରଥମକୁଟ୍ଟିକାଚ୍ଛେଦନେମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେଃ କ-
ଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ତନ୍ନୋ ଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ
ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣଚ୍ଛିତ୍ତ୍ୱା ତତଃପୂର୍ବବଦ୍ଗୋମୟପିଣ୍ଡୋପରିନିଦଧ୍ୟାତ୍
ଇତ୍ୟାବଶିଷ୍ଟଭାଗଦ୍ୱୟେ କୁଶପଞ୍ଚକଂ କେଶାନ୍ତର୍ନିଧାନାଦ
ଚ୍ଛେଦନବର୍ଜ୍ଜଂସର୍ବଂ ପୂର୍ବବଦେବ ଚ୍ଛେଦନଂତୂଷ୍ଣୀମେବଲୂନ-
କୁଶପଞ୍ଚକସହିତକେଶାନାଂ ଗୋମୟପିଣ୍ଡୋପରି ଧାରଣଞ୍ଚ
ତତଉତ୍ତର ଭାଗକୁଟ୍ଟିକାୟାଂ ପ୍ରକ୍ଷାଲନାଦକ୍ଷୁରସଂଯୋଜନାନ୍ତଂ
ତେଷୁ ପୂର୍ବବତ୍ ତନ୍ମନ୍ତ୍ରୈଃ ପ୍ରଯୋଜ୍ୟ ପ୍ରଥମଭାଗକୁଟ୍ଟିକାୟାଃ
ଚ୍ଛେଦନେମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ଯେନଭୂରିଶ୍ଚରାଦିବଂ ଜ୍ୟୋକ୍ଚପଶ୍ଚାଦ୍ଧି
ସୂର୍ଯ୍ୟଂ ତେନତେବପାମି ବ୍ରହ୍ମଣାଜୀବାତବେଜୀବନାୟସୁଶ୍ଲୋ-
କ୍ୟାୟସ୍ୱସ୍ତ୍ୟୈ ତତଃକେଶାନ୍ ଗୋମୟପିଣ୍ଡୋପରିନିଦଧ୍ୟାତ୍

ଭାଗର କେଶମୂଳରେ କୁଶଅଗ୍ର ସଂଲଗ୍ନ କରି ଗୋ ୩ ଠା ଲେ-
ଖାଏଁ କୁଶ ବାନ୍ଧିବ ତତ୍ପରେ ପୂର୍ବ କଥିତ ମନ୍ତ୍ରମାନପଢ଼ି କ୍ଷୁର
ଗ୍ରହଣ ଏବଂ ସଂଯୋଜନ କରିବ । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମକାଠିକୁ "ଓଁ ତ୍ର୍ୟା-
ୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ " ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଛେଦନ କରିବ ଛିନ୍ନ କେଶକୁ
ପୂର୍ବବତ୍ ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡରେ ରଖିବ ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ଭାଗଦ୍ୱୟରେ
କୁଶପଞ୍ଚ ଗୋ ୩ ଠା ଲେଖାଏଁ ବାନ୍ଧି ପୂର୍ବପରି କରିବ ତତ୍ପରେ
ମୌନ ହୋଇ ଛେଦନ କରି ଛେଦନାଂଶ ପୂର୍ବରୀତ୍ୟନୁସାରେ
ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡରେ ରଖିବ ।

ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱ କାଠିକୁ ଧୌତଠାରୁ କ୍ଷୁର ସଂଯୋଜନପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ପୂର୍ବୋକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରରେ କରିବ ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ୧ ମଭାଗକୁ " ଓଁ ଯେନ
ଭୂରିଶ୍ଚରାଦିବ " ମନ୍ତ୍ରରେ ଛେଦନ କରି ଛିନ୍ନ କେଶକୁ ଗୋମୟ

ତତୋ ଽବଶିଷ୍ଟଭାଗାଦ୍ଦର୍ଭେ କୁଶପତ୍ରତ୍ରୟେ କେଶାଂଶ୍ଚନିଧାନା
ଦ୍ଛେଦନବର୍ଜିଂ ସର୍ବଂ ପୂର୍ବବ ଦେବଚ୍ଛେଦନଂ କୃତ୍ୱା ଗୋ-
ମୟପିଣ୍ଡୋପରି ଧାରଣମପି ଜଳୈଃ ସମସ୍ତଂ ଶିରଃ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ନିଃ
କେଶୋପରି କ୍ଷୁରଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣାନୁକ୍ରୋଶାନ୍ ଭ୍ରାମୟେତ
ଓଁ ଯତ୍କ୍ଷୁରେଣ ମଜ୍ଜୟତାସୁପେଶସା ବପ୍ତା ବାବପତି କେଶାଂ
ଛିନ୍ଧି ଶିରୋ ମାସ୍ୟାୟୁଃ ପ୍ରମୋଷୀଃ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ତତସ୍ତୁ ଭ୍ରୂ-
ଦେବାଦ୍ଭିଃ ସମସ୍ତଂ ଶିରଃ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ଓଁ ଅକ୍ଷଣ୍ୱନ୍ ପରିବପ ଇତି
ନାପିତ ପ୍ରକ୍ଷୁରଂ ପ୍ରଯଚ୍ଛେତ ଅଥନାପିତଃ ଶିଖାଂ ବ୍ରଜୟିତ୍ୱା ସମସ୍ତଶି
ରୋବପନଂ ଯଥାକୁଳଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତାଂଶ୍ଚ କେଶାନ୍ନୂତନ ବସ୍ତ୍ରେଣ
ପ୍ରତୀକ୍ଷ୍ୟମାତା ଦଧିଭକ୍ତଦୂର୍ବାସମନ୍ୱିତ ଗୋମୟପିଣ୍ଡୋପରି
ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତସ୍ନାତଃ ପୂର୍ବବତ୍ ସ୍ତ୍ରୀଭିଶ୍ଚ ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋ ଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନରମୃତ ଆଜାତମଗ୍ନିଂ କବିଂ
ସମ୍ରାଜ ମତିଥିଂ ଜନାନାମାସନ୍ନା ପାତ୍ରଂ ଜନୟନ୍ତ ଦେବାଃ

ପିଣ୍ଡରେ ରଖିବ ଅବଶିଷ୍ଟ ଜାଡ଼ଦ୍ୱୟରେ କୁଶପତ୍ର ସଂଯୋଜନ
ଏବଂ କ୍ଷୁର ସଂଯୋଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବପରି କରି ମୌ-
ନଭାବରେ ଛେଦନ କରି ତାହା ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡରେ ରଖିବ ।
ତତ୍ପରେ ସମସ୍ତ ଶିରକୁ ଧୌତକରି "ଓଁ ଯତ୍କ୍ଷୁରେଣ ମଜ୍ଜ-
ୟତା " ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢ଼ି କ୍ଷୁରକୁ କେଶୋପରି ତିନିବାର ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କରାଇବ ପୁନଶ୍ଚ ମସ୍ତକ ଧୌତକରି "ଓଁ ଅକ୍ଷଣ୍ୱନ୍" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି
ନାପିତକୁ କ୍ଷୁର ଦେବ ତତ୍ପରେ ନାପିତ ଶିଖାଽର ସମସ୍ତ ମସ୍ତକକୁ
ଅଥବା ଯେଉଁ କୂଳରେ ଯେପରି ଅଛି ଥିବ ସେହିପରି
କ୍ଷୌର କରିବ । ସେହି କେଶମାନଙ୍କୁ ମାତା ନୂତନ ବସ୍ତ୍ରରେ ବାନ୍ଧି
ଦଧି ଦୁର୍ବା ଯୁକ୍ତ ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡରେ ସ୍ଥାପନ କରିବ । ପୂର୍ବବତ୍

ସ୍ୱାହା ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଃ ତତଉପବଶ୍ୟ ସ୍ରୁବେଣ
ଭସ୍ମାନୀୟ ଦକ୍ଷିଣାନାମିକାଗ୍ର ଗୃହୀତଭସ୍ମନା ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍
ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ ଇତିଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟତ୍ର୍ୟାୟୁଷ
ମିତିଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେବାନାଂ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ
ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତିହୃଦ ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ
କୁମାରଲଲାଟାଦାବପି ତତ୍ରତତ୍ରେଅସ୍ତୁ ଇତି ବିଶେଷଃ
ତତୋଦୂର୍ବାକ୍ଷତାଦି ଗ୍ରହଣଂ ତତସ୍ତାନ୍ କେଶାନ୍ ସଗୋ-
ମୟପିଣ୍ଡାନ୍ ଗୋଷ୍ଠେସରଉରୀରେବା ଅନ୍ୟସ୍ମିନ୍ନୂଦଙ୍କାଂ
ଇରେବାନଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଅଗ୍ନିଗ୍ରୋଭ୍ୟାଦକଂ ଇତିଚୂଡ଼ା-
କରଣଂ । ୮ ।

ଅଥ କର୍ଣ୍ଣବେଧଃ

ତତ୍ର ତୃତୀୟେବର୍ଷେ ପଞ୍ଚମେ ବା ପୁଷ୍ୟେନ୍ଦୁଚିତ୍ରା ହରି-
ରେବତ୍ୟନ୍ୟତମନକ୍ଷତ୍ର ସମନ୍ୱିତରକ୍ତା ତରକ୍ତୁ ତଥ୍ୟପୂର୍ବା

ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଦେବ ତପୂରେ ସ୍ୱୀୟ ଆସନରେ ବସି ସ୍ରୁବଦ୍ୱାରା ଭସ୍ମ
ଆଣି ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଅଗ୍ରରେ ଭସ୍ମ ଗ୍ରହଣ
ପୂର୍ବକ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ (ପୂର୍ବବତ୍) କରିବ ତଦନନ୍ତର ଦୂର୍ବାକ୍ଷତ
ଧରି କୁମାରକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ କରିବ ଏବଂ ଗୋମୟ ପିଣ୍ଡରେ ଥିବା
ଛେଦିତ କେଶମାନଙ୍କୁ ଗୋଷ୍ଠରେ ବା ନଦୀତୀରରେ କମ୍ବା କୌଣସି
ଜଳାଶୟ ତଟରେ ପକାଇବ ଏବଂ ଯଥାଶକ୍ତିରେ ହୋତାଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ
ଉତ୍ସର୍ଗ କରିବ ।

ଚୂଡ଼ାକରଣ ସମାପ୍ତ ।

ଅଥ କର୍ଣ୍ଣବେଧ ।

ଏହି କର୍ମ ତୃତୀୟ ଅଥବା ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷରେ ପୁଷ୍ୟା, ଇନ୍ଦୁ,
ଚିତ୍ରା, ଶ୍ରବଣା, ରେବତୀ ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଏକ ନକ୍ଷତ୍ର ଯୁକ୍ତ

ଦ୍ଧେ ପିତାନ୍ୟୋ ବା ପୂର୍ବାଭିମୁଖୋ ପବିଷ୍ଟଃ କୁମାରସ୍ୟ ମଧୁ-
ରଂଦବ୍ରା ଓ ଭଦ୍ରଂକର୍ଣ୍ଣେଭିଃ ଶୃଣୁୟାମଦେବାଭଦ୍ରଂ ପଶ୍ୟେ
ମାକ୍ଷଭି ଯଜତ୍ରାଃ ସ୍ଥିରୈରଙ୍ଗୈସ୍ତୁଷ୍ଟୁବା ସସ୍ତନୂଭିର୍ବ୍ୟଶେ-
ମହ୍ୱଦେବହିତଂ ଯଦାୟୁଃ ଇତି ମଂତ୍ରେଣ ଦକ୍ଷିଣକର୍ଣ୍ଣ-
ମଭିମଂତ୍ର୍ୟ ଓଁ ବକ୍ଷ୍ୟନ୍ତି ବେଦାଗନୀଗନ୍ତି କର୍ଣ୍ଣଂପ୍ରିୟଁ ସଖା-
ୟଂପରିଷସ୍ୱଜାନା ଯୋଷେବଶିଂକ୍ତେ ବିତତାଧିଧନ୍ୱଂଜ୍ୟାଇୟଂ
ସମନେପାରୟନ୍ତୀ ଇତି ମଂତ୍ରେଣ ବାମକର୍ଣ୍ଣମଭି ମଂତ୍ରୟେତ୍
ତତୋମଧ୍ୟଂବାକ୍ଷ୍ୟ ନାପିତଦ୍ୱାରା ବେଧୟେତ୍ ତସ୍ମିନ୍ସମୟେ
ମଧୁରଦ୍ରବ୍ୟଦାନଂ ସମାଚରେତ୍ ତତୋ ବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନଂ ଇତି
କର୍ଣ୍ଣବେଧଃସମାପ୍ତଃ । ୯ ।

ଅଥୋପନୟନଂ

ତତ୍ରଶୁଦ୍ଧ ସମୟେ ରବି,ଗୁରୁ,ଚନ୍ଦ୍ର,ତାରାଦିଶୁଦ୍ଧୌକନ୍ୟ-

ରକ୍ତାଦଦୋଷ ରହିତ ଥିବ ପୂର୍ବାହ୍ନରେ ପିତା ଅଥବା ଅନ୍ୟ
କେହି ବ୍ରାହ୍ମଣ ପୂର୍ବକୁ ମୁଖକରି ବସି କୁମାର ବସ୍ତ୍ରରେ ଗୁଡ଼ଦେଇ
"ଓଁ ଭଦ୍ରଂ କର୍ଣ୍ଣେଭି" ମନ୍ତ୍ରଦ୍ୱାରା ଦକ୍ଷିଣ କର୍ଣ୍ଣକୁ ଅଭିମନ୍ତ୍ରିତ
କରିବ । ଏବଂ "ଓଁ ବକ୍ଷନ୍ତି" ମନ୍ତ୍ରପଢି ବାମକର୍ଣ୍ଣକୁ ଅଭି ମନ୍ତ୍ରିତ
କରି କର୍ଣ୍ଣର ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶ ଦେଖି ଉକ୍ତ କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟ ନାପିତଦ୍ୱାରା
ଫୋଡ଼ାଇବ । ଲୋକାଚାରବଶତଃ ସେହି ସମୟରେ କୁମାରକୁ
ମଧୁରଦ୍ରବ୍ୟ ଦେବ । ତପରେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ କରାଇବ ।

କର୍ଣ୍ଣ ବେଧ ସମାପ୍ତ ।

ଉପନୟନ ।

ଏହି କର୍ମ ଶୁଦ୍ଧକାଳରେ, ରବି ବୃହସ୍ପତି ଚନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ତାରା ଶୁଦ୍ଧ

ତୋଗର୍ଭାଷ୍ଟମେଽବ୍ଦେ ବାନୂନେ ଷୋଡଶାଦ୍‌ବର୍ଷାଭ୍ୟ-
ନ୍ତରେ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସକାମସ୍ୟ ପଞ୍ଚମେଽବ୍ଦେ ଯୁନ୍ନ ଆପୂର୍ଯ୍ୟମା
ଣପକ୍ଷେଽନଧ୍ୟାୟଷଷ୍ଠୀରିକ୍ତାବ୍ୟତିରିକ୍ତଶୌରବ ଗୁରୁଶୁକ୍ରା-
ନ୍ୟତମବାରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନାତ୍ପୂର୍ବାକ୍ କୁମାର ପିତାଭ୍ୟୁଦୟି-
କେଽକୃତେ ତଦଭାବେ ଅଗ୍ନ୍ୟେର୍ଣୈବକୃତେ ବ୍ରାହ୍ମଣାନ୍ମାଣବ-
କଞ୍ଚ ଭୋଜୟିତ୍ୱା ସଶିଖକୃତକ୍ଷୌରଂ ସ୍ନାନାନନ୍ତରଂ
ଯଥାଲଂକୃତ୍ୱା ବହିଃଶାଲାୟାଂ ରୂଷକେଶଶର୍କ୍କରାଦି ଶୂନ୍ୟ-
ପବିତ୍ରଭୂମୌ ଅଗ୍ନେର୍ଯୋଽଗ୍ନି ସ୍ଥାପନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତନ୍ହସ୍ତ
ମାତ୍ରପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମି କୁଶକରଣକ ସମୂହନାନନ୍ତରଂ
ଗୋମୟୋଦକେନୋପଲେପ୍ୟ ସ୍ରୁବମୂଲେନ ପ୍ରାଗଗ୍ରପ୍ରାଦେ-
ଶମାତ୍ରମୁତ୍ତରୋତ୍ତର କ୍ରମେଣ ତ୍ରିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନ

ଥିବା ଦିବସରେ ଜନ୍ମଠାରୁ ଗର୍ଭାଷ୍ଟମ ବର୍ଷରେ ଅଥବା ଷୋଡଶ
ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ " ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସ୍କାମୀ " ପଞ୍ଚମ ବର୍ଷରେ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷ ଅନ-
ଧ୍ୟାୟ ଷଷ୍ଠୀ ରିକ୍ତାଦି ଭିନ୍ନ ତିଥିରେ ରବି ଗୁରୁ, ଶୁକ୍ର ଏହି ବାର
ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କୌଣସି ଏକ ବାରରେ ମଧ୍ୟାହ୍ନ ପୂର୍ବରୁ କୁମାରର
ପିତା ମାତୃ ପୂଜା, ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବ ଯଦି ପିତା ନଥାଏ
ତେବେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କରିବ (କିନ୍ତୁ ଉପନୟନ ସଂଯୋଗେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ
ଥିବା କାଳ ଅତି ବାହିତ ହୋଇଥିଲେ ଅଗ୍ରେ ତନ୍ନିମିତ୍ତ ଅନା
ଦେଶ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ କରି ମାତୃ ପୂଜାଦି କରିବ ।) ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ
ସଙ୍ଗରେ ମାଣବକକୁ ଭୋଜନ କରାଇ ଯଥାବିଧି ଶିଖା ରଖି
କ୍ଷୌର ଓ ସ୍ନାନ କରାଇବ ଏବଂ ଯଥାଶକ୍ତି ଅଲଙ୍କାର ପିନ୍ଧାଇବ
ତତ୍ପରେ ତୁଷ (ତଷ) ଲୋମ, ଗୁଡ଼ ନଥିବା ବହିଃ ଶାଳରେ
ଅଗ୍ନ୍ୟର୍ଥ ହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମି କୁଶସମୂହଦ୍ୱାରା ମାର୍ଜନକରି
ଗୋମୟ ଜଳରେ ଲେପନ କରିବେ ପରେ ସ୍ରୁବମୂଳରେ ପୂର୍ବା-
ଗ୍ରବର୍ତ୍ତୀ ପ୍ରାଦେଶପରିମିତ ଇଞ୍ଚିଗୋଟି ରେଖା ଉତ୍ତର ୨

ତ୍ରମେଣାନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ମୃଦମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଜଲେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ
ନବୀନକାଂସ୍ୟପାତ୍ରେଣାଗ୍ନିମାନୀୟ ସ୍ୱାଭି ମୁଖଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍
ତତଃ କୁମାର ମାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଶିଷ୍ୟଦ୍ୱାରାଗ୍ନେଃ ପଶ୍ଚାଦ୍ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱେ ଽ
ବସ୍ଥାପୟେତ୍ ତତଃକୁମାରଂବଦ୍ଧାଂଜଲିଂସଂବୋଧୟେତ ଓଁବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ
ମାଗାମିତିବ୍ରୂହି ଇତିପ୍ରୈଷାନନ୍ତରଂ ଓଁବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟମାଗାମିତି
କୁମାରଅହ ତତଃ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସାନୀତିବ୍ରୂହି ଆଚାର୍ଯ୍ୟେଣୋ-
କ୍ତେ ଓଁବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସାନୀତି କୁମାରଅହ ଅଥମାଣବକମାଚାର୍ଯ୍ୟୋ
ବାସଃ ପରିଧାପୟେତ ତତ୍ରଅଚାର୍ଯ୍ୟପଠନୀୟୋମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ଯେ-
ନେନ୍ଦ୍ରାୟବୃହସ୍ପତିର୍ବାସଃ ପର୍ଯ୍ୟଦଧାମୃତଂ ତେନତ୍ୱାପରି ଦଧାମ୍ୟା
ଯୁଷେଦୀର୍ଘାୟୁତ୍ୱାୟବଲାୟବର୍ଚ୍ଚସେ ତତୋମାଣବକସ୍ୟ ଦ୍ୱିରା-
ଚମନଂ ଅଥ ମାଣବକସ୍ୟବେଷ୍ଟନ ଦ୍ରବ୍ୟେଣତତ୍ପୃ ବଲ ଗ୍ରନ୍ଥି-

ଦିଗକୁ ଲେଖି ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ମୃତ୍ତିକା
ଉଦ୍ଧୃତକର ଜଳ ସେଚନ କରିବ ।
ଏବଂ ନୂତନ କାଂସପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି ଆଣି ଆପଣା ଆଡକୁ ମୁଖକରି-
ରଖିବ । ତଦନନ୍ତର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କୌଣସି ଶିଷ୍ୟଦ୍ୱାରା ମାଣ ବକକୁ
ଅଗ୍ନିଙ୍କର ପଶ୍ଚିମ ଏବଂ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗକୁ ବସାଇବ ।

ଏବଂ ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳୀ ହୋଇଥିବା କୁମାରକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ପ୍ରକାର
ରେ ସମ୍ବୋଧନକରାଇବ ଯଥା ;

„ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମ ଚର୍ଯ୍ୟ ମାଗାମି " ଏହିପରି କହିବୋଲ ପ୍ରଶ୍ନକଲ
ଉତ୍ତରୁ „ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମ ଚର୍ଯ୍ୟ ମାଗାମି " ବୋଲିକୁମାର କହିବେ ।
ଏହିପରି " ଓଁ ବ୍ରହ୍ମ ଚର୍ଯ୍ୟ ସା ନୀତି „ ମନ୍ତ୍ରକୁମଧ୍ୟ କୁହାଇବ ।
ତତ୍ପରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ " ଓଁ ଯେନେନ୍ଦ୍ରାୟ „ ମନ୍ତ୍ରପଢି କୁମାରକୁ ବସ୍ତ୍ର
ପିନ୍ଧାଇବେ । ତଦନନ୍ତର କୁମାରକୁ ଦୁଇଥର ଆଚମନକରାଇବେ
ଏବଂ କୁମାରର ପୂର୍ବଦକ୍ଷିଣ କ୍ରମରେ ମେଖଳାକୁ ତିନିବାର ବୁଲାଇ

ମୁଞ୍ଜାଂମେଖଲାମାଚାର୍ଯ୍ୟୋବଧ୍ନାତି । ତତ୍ରମାଣବକପଠନୀୟୋ-
ମନ୍ତ୍ରଃ ଇୟଂଦୁରୁକ୍ତଂ ପରିବାଧମାନାବର୍ଣ୍ଣଂପବିତ୍ରଂ ପୁନତୀମଆ
ଗାତ୍ ପ୍ରାଣାପାନାଭ୍ୟାଂ ବଲମାଦଧାନା ସ୍ୱସାଦେବୀ ସୁଭଗା-
ମେଖଲେୟଂ ଓଁ ଯୁବାସୁବାସାଃ ପରିବୀତଆଗାତ୍ ସଉଶ୍ରେୟାନ୍
ଭବତି ଜାୟମାନଃ ତଂଧୀରାସଃ କବୟଉନ୍ନୟନ୍ତିସ୍ୱାଧ୍ୟୋମନ
ସାଦେବୟନ୍ତ ଇତିବା ତତଆଚାର୍ଯ୍ୟୋଯଜ୍ଞୋପବୀତ ସହିତଭାଣ୍ଡା-
ଷ୍ଟକସ୍ୟ ବ୍ରାହ୍ମଣେଭ୍ୟୋଦତ୍ୱାତସ୍ମୈଦଦ୍ୟାମୁକ ଗୋତ୍ରଃ ସ୍ୱକୀୟୋ
ପନୟନ କର୍ମବିଷୟକସଂସ୍କାରପ୍ରାପ୍ତ୍ୟର୍ଥଂ ଇଦଂଭାଣ୍ଡାଷ୍ଟକସ୍ୟ
ସଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ ସଦକ୍ଷିଣଂ ଯଥାନାମେତ ତତୋ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ
ପରିଦଧାତିମାଣବକଃ ଓଁ ଯଜ୍ଞୋପବୀତମିତିମନ୍ତ୍ରସ୍ୟ ପରମେ-
ଷ୍ଠୀଋଷିର୍ଲିଙ୍ଗୋକ୍ତାଦେବତା ତ୍ରିଷ୍ଟୁପ୍ ଛନ୍ଦୋଯଜ୍ଞୋପବୀତ ପ-
ରିଧାନେବିନିୟୋଗଃ ଓଁ ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂପରମଂ ପବିତ୍ରଂପ୍ରଜା-
ପତେର୍ଯତ୍ସହଜଂପୁରସ୍ତାତ୍ ଆୟୁଷ୍ୟମଗ୍ର୍ୟଂପ୍ରତି ମୁଞ୍ଚଶୁଭ୍ରଂ
ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂବଲମସ୍ତୁତେଜଃ ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତ ଐଣେୟ-
ମଜିନଂତୂଷ୍ଣୀଂପରିଧତ୍ତେ ତତୋମାଣବକକେଶ ପରିମିତପା-

ଯାହାର ଯେଉଁ ପର ପ୍ରବର ଥିବ ତଦନୁସାରେ ଗ୍ରନ୍ଥି ମୁଞ୍ଜକର ଅଗ୍ନି
ମେଖଳାକୁ ବାନ୍ଧିବ । “ଇୟଂଦୁରୁକ୍ତଂପରି ବାଧମାନା„ ଅଥବା
„ଯୁବାସୁବାସା” ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢିବେ ତଦନନ୍ତର ଶିଷ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟବଶରୁ
ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ସହିତ ୮ ଗୋଟିପାତ୍ର ଅମୁକଗୋତ୍ରାୟବାହ୍ୟ ଉଚ୍ଚା-
ରଣ କର ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦାନଦେବ ※ । ତତ୍ପରେ “ଯଜ୍ଞୋପବୀତଂ„
ଏହିମନ୍ତ୍ରର ଋଷିଛନ୍ଦ ଓ ମନ୍ତ୍ରୋଚ୍ଚାରଣକର ମାଣବକ ଯଜ୍ଞୋପବୀତ
ଲଗାଇବ । ଏବଂ କୃଷ୍ଣମୃଗ ଚର୍ମ୍ମ, ତୁନିହୋଇ ପରିଧାନକରିବ

※ ଏହି ଅଷ୍ଟଗୋଟିପାତ୍ର ଦାନ, କରିବାରୀତି ଏହି ପ୍ରଦେଶରେ
ଚଳୁନାହିଁ ।

ଳାଶଦଣ୍ଡମାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ତୂଷ୍ଣୀଭର୍ଷ୍ଣେ ପ୍ରଯୁଚ୍ଛତି ତଂ ତଯୋମେଦ-
ଣ୍ଡଇତି ପ୍ରଜାପତିଋଷି ର୍ଦଣ୍ଡୋଦେବତାୟଜୁର୍ଦଣ୍ଡଗ୍ରହଣେ ବିନି-
ଯୋଗଃ ଯୋମେଦଣ୍ଡଃ ପରାପତଦ୍ବୈହାୟସୋଽଧିଭୂମ୍ୟାଂ ତମହଂ
ପୁନରାଦଦ ଆୟୁଷେ ବ୍ରହ୍ମଣେବ୍ରହ୍ମବର୍ଚ୍ଚସାୟ ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣମା-
ଣବକୋଗୃହ୍ନାତି ତତଆଚାର୍ଯ୍ୟୋବାରିଣା ସ୍ୱାଞ୍ଜଲିଂ ପୂରୟିତ୍ୱା
କୁମାରସ୍ୟାଞ୍ଜଲିଂ ତେନୈବାଞ୍ଜଲିସ୍ଥଜଲେନ ପୂରୟେତ୍ ଓଁ ଆ-
ପୋହିଷ୍ଠା ମୟୋଭୁବ ସ୍ତାନଊର୍ଜ୍ଜେଦଧାତନ ମହେରଣାୟ
ଚକ୍ଷସେ ଓଁ ଯୋବଃ ଶିବତମୋରସ ସ୍ତସ୍ୟଭାଜୟତେହ-
ନଃ ଉଶତୀରିବମାତରଃ ଓଁ ତସ୍ମା ଅରଙ୍ଗମାମବୋ ଯସ୍ୟ
କ୍ଷୟାୟ ଜିନ୍ୱଥ ଆପୋଜନୟଥାଚନଃ ଇତି ତୃଗ୍‌ଭିଃ ତତଃ
ସୂର୍ଯ୍ୟମୁଦୀକ୍ଷସ୍ୱେତି ଆଚାର୍ଯ୍ୟପ୍ରେଷାନନ୍ତରଂ ଓଁ ତଚ୍ଚକ୍ଷୁ-
ର୍ଦେବହିତଂ ପୁରସ୍ତାଚ୍ଛୁକ୍ରମୁଚ୍ଚରତ୍ ପଶ୍ୟେମ ଶରଦଃ ଶତଂ
ଜୀବେମ ଶରଦଃ ଶତଂ ଶୃଣୁୟାମଶରଦଃ ଶତଂ ପ୍ରବ୍ରବାମ
ଶରଦଃ ଶତମଦୀନାଃ ସ୍ୟାମ ଶରଦଃ ଶତଂଭୂୟଶ୍ଚ ଶରଦଃ
ଶତାତ୍ ଇତ୍ୟନେନାଦିତ୍ୟଂ ପଶ୍ୟେତ୍ ଅଥ କୁମାରସ୍ୟ
ଦକ୍ଷିଣାଂସମଧିହୃଦୟଂ ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତେନ ସ୍ପୃଶତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ

ଏପରେ କୁମାରର ପାଦଠାରୁ କେଶପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉଚ୍ଚଥିବା ପଲାଶଦଣ୍ଡ
କୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମୌନରୂପରେ ମାଣବକକୁ ଧରାଇବେ ମାଣବକ “ ଓଁ
ଯୋମେଦଣ୍ଡ ” ମନ୍ତ୍ରକୁ ତୂଷ୍ଣୀମ୍ଭାବ ଉଚ୍ଚାରଣକରି ଦଣ୍ଡଗ୍ରହଣ
କରିବ । ତାପରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଜଳଦ୍ୱାରା ଅପଣା ଅଞ୍ଜଳୀ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି
ସେହିଜଳଦ୍ୱାରା କୁମାରର ଅଞ୍ଜଳୀକୁ “ ଓଁ ଆପୋହିଷ୍ଠା ମୟୋ-
ଭୁବଃ ” ଏହିଋକ୍ ମାନଙ୍କପଢି ପୂର୍ଣ୍ଣକରିବ । ଏବଂ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖ
ବୋଲି ମାଣବକକୁ କହିଲାରୁ ସେ “ ଓଁ ତଚ୍ଚକ୍ଷୁର୍ଦେବହିତଂ ” ମନ୍ତ୍ର
ପଢି ଅଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ଦେଖିବ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କୁମାରର ଦକ୍ଷିଣ ସ୍କନ୍ଧ ଏବଂ

ଓଁ ମମବ୍ରତେତେ ହୃଦୟଂ ଦଧାମି ମମଚିତ୍ତମନୁଚିତ୍ତଂ ତେଅସ୍ତୁ
ମମ ବାଚମେକମନାଜୁଷସ୍ୱ ବୃହସ୍ପତିଷ୍ଟ୍ୱାନିଯୁ ନକ୍ତୁମହ୍ୟଂ
ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ତତଃ କୁମାରସ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତଂ ଗୃହୀତ୍ୱା
ତଂ ପୃଚ୍ଛତି କୋନାମାସି ଶ୍ରୀ ଅମୁକ ଶର୍ମାହଂଭୋଃ ଇତି
କୁମାର ଆହ କସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସୀତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଭବତ
ଇତି କୁମାରଆହ ପୁନରାଚାର୍ଯ୍ୟୋ ଘଷତେ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ
ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ଗ୍ନିରାଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତବାହ ମାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଶ୍ରୀ ଅମୁକ
ଶର୍ମନ୍ ଅଥ ମାଣବକ ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳିଂ ଦୂର୍ବାହସ୍ତଂ
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ମୁପସ୍ଥାନଂ କାରୟିତ ଅଥାଚାର୍ଯ୍ୟୋ ମାଣବକଂ
ଭୂତେଭ୍ୟଃ ପରିଦଦାତି ତତ୍ର ଆଚାର୍ଯ୍ୟସ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରପାଠଃ
ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେତ୍ୱା ପରିଦଦମୀତି ପ୍ରାଚ୍ୟାଂ ଓଁ ଦେବାୟତ୍ୱା
ସବିତ୍ରେ ପରିଦଦାମି ଇତିଦକ୍ଷିଣସ୍ୟାଂ ଓଁ ଅଦ୍ଭ୍ୟାସ୍ତ୍ୱୌଷଧୀ-
ଭ୍ୟଃ ପରିଦଦାମି ଇତି ପ୍ରତୀଚ୍ୟାଂ ଓଁ ଦ୍ୟାବା ପୃଥିବୀଭ୍ୟାଂ
ତ୍ୱାପରି ଦଦାମି ଇତିଉଦୀଚ୍ୟାଂ ଓଁ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଦେବେ-
ଭ୍ୟଃ ପରିଦଦାମି ଇତ୍ୟଧଃ ଓଁ ସର୍ବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ଭୂତେଭ୍ୟଃ

ହୃଦୟକୁ „ ମମବ୍ରତେତେ ” ମନ୍ତ୍ରପଢି ସ୍ପର୍ଶକରିବେ ତଦନନ୍ତର କୁମା
ରର ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତକୁ ଧରି “ କୋନାମାସି ,, ଏହିପ୍ରଶ୍ନ ପଚାରିଲା ଉତ୍ତ-
ରୁ „ ଭୋ ! ଶ୍ରୀ ଅମୁକ ଶର୍ମାହଂ ” ବୋଲିକହିବେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ
“ କସ୍ୟବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସି ,, ବୋଲି ପଚାରିଲେ କୁମାର „ ଭବତଃଇତି ”
ବୋଲି କହିବେ । ପୁନଶ୍ଚ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କୁମାରକୁ ଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସି
ଇତ୍ୟାଦି ବୋଲି କହିବେ ତତ୍ପରେମଧ୍ୟ ଏହି ଉପନୟନ
କାର୍ଯ୍ୟରେ “ ତବାହ ମାଚାର୍ଯ୍ୟ ଶ୍ରୀ ଅମୁକ ଶର୍ମନ୍ ,, ବୋଲିକହି-
ବେ ଏବଂ ମାଣବକକୁ “ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ପରିଦଧାମି ,, ଠାରୁ
ଆରମ୍ଭକରି “ ଓଁ ସର୍ବେଭ୍ୟସ୍ତ୍ୱା ,, ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତପଢି କୁମାରକୁ ପୂର୍ବାଦି

ପରିଦଦାମ୍ୟଗ୍ନେୈ ଇତ୍ୟୁକ୍ତ୍ୱା ତତୋଽଗ୍ନିଂ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣୀ
କୃତ୍ୟ ଅଗ୍ନେର୍ଦକ୍ଷିଣ ଦିଶି ଉପବିଶତି ମାଣବକଃ ତତଃ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବାସାଂସ୍ୟାଦାୟ ତତଃ ଓଁ ଅଦ୍ୟ
କର୍ତ୍ତବ୍ୟୋପନୟନହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତାବେକ୍ଷଣରୂପ
ବ୍ରହ୍ମକର୍ମକର୍ତ୍ତୁଂ ଅମୁକଗୋତ୍ରମମୁକଶର୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବାସୋଭିଃ ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱେନ ତ୍ୱାମହଂ ବୃଣେ
ଇତି ବ୍ରାହ୍ମଣଂ ବୃଣୁୟାତ୍ ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ୟାଦାୟ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟୋପନ-
ୟନ କର୍ମଣି ହୋତୃକର୍ମକର୍ତ୍ତୁଂ ଅମୁକଗୋତ୍ର ମମୁକ
ଶର୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବାସୋଭିଃ
ହୋତୃତ୍ୱେନ ତ୍ୱାମହଂ ବୃଣେ ଇତି ହୋତାରଂ ବୃଣୁୟାତ୍
ବୃତୋଽସ୍ମୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ଓଁ ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମ କୁର୍ବିତ୍ୟଗ୍ନେୈ
ଶୋକ୍ତେ ଓଁକରବାଣୀତି ବ୍ରାହ୍ମଣୋବଦେତ୍ ତତୋଽଗ୍ନେ
ର୍ଦକ୍ଷିଣତଃଶୁଦ୍ଧମାସନଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ତଦୁପରି ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟ

ଦେଇ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକରିବେ। ତତ୍ପରେ ମାଣବକ ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କରି ଅଗ୍ନିଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣପାର୍ଶ୍ୱରେ ବସିବେ।

ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ, ତାମ୍ବୂଲ, ବସ୍ତ୍ରାଦି ଗ୍ରହଣକରି " ଅଦ୍ୟ-
କର୍ତ୍ତବ୍ୟୋପନୟନ ହୋମକର୍ମଣି ,, ବାକ୍ୟପଢି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବରଣକରିବ
" ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମୀତି,,ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା ପ୍ରତିବଚନକହିବେ। ତଦନନ୍ତର
ପୂର୍ବୋକ୍ତ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନାଦି ଗ୍ରହଣ କରିତଃ " ଅଦ୍ୟକର୍ତ୍ତବ୍ୟୋପନୟନ
କର୍ମଣି ବାକ୍ୟପଢି ହୋତାଙ୍କୁ ବରଣକରିବ। ହୋତା ବୃତୋଽସ୍ମୀତିପ୍ରତି
ବଚନ କହିବେ। ଅଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟ ଯଥାବିହିତ କର୍ମ କୁରୁ " ବୋଲି
ହୋତାଙ୍କୁ କହିଲାରୁ କରବାଣୀତି ବୋଲି ହୋତାକହିବେ ତତ୍ପରେ
ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣଦିଗରେ ଶୁଦ୍ଧଆସନଦେଇ ତଦୁପରି ପୂର୍ବାଗ୍ରୁ

ବ୍ରାହ୍ମଣମଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ କାରୟିତ୍ୱା ୧ ଅଗ୍ନିଂହୋମକର୍ମଣି ତ୍ୱଂମେ-
ବ୍ରହ୍ମା ଭବେତ୍ୟଭିଧାୟ ଭବାମୀତି ତେନୋକ୍ତେ ତଦୁପରି
ବ୍ରାହ୍ମଣମୁଦଙ୍ମୁଖମୁପବେଶ୍ୟ ତତଃପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରଂ ପୁରତଃ କୃ-
ତ୍ୱା ବାରଣପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କୁଶୈରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋ ମୁଖମବ-
ଲୋକ୍ୟ ୧ ଅଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ କୁଶୋପରି ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ
ପରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥ ଭାଗ ମାଦାୟ ୧ ଅଗ୍ନ୍ୟାଦୀଶାନାନ୍ତଂ
ବ୍ରହ୍ମଣୋ ୧ ଗ୍ନିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈର୍ଋତ୍ୟାଦ୍ବାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ ଅଗ୍ନିତଃ
ପ୍ରଣୀତାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋ ୧ ଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମଦେଶେ
ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ରାର୍ଥଂ ସାଗ୍ରମନନ୍ତର୍ଗର୍ଭ

ଅଗ୍ରବୋଇ ଥିବା ନେ ଯେ ହି କି ବ ଦକ୍ଷ ଇ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କରାଇ " ଅଗ୍ନିନ୍ ହୋମକର୍ମାଣି ତୁଂମେ ବ୍ରହ୍ମ ଭବ ,, ବୋଲି-
କହିବ । ବ୍ରହ୍ମା ତାହାଶୁଣି " ଭବାମୀତି ,, ବୋଲି କହିଲାରୁ ତାଙ୍କୁ
ଉକ୍ତ ଆସନରେ ଉତ୍ତରମୁଖକରି ବସାଇବ । ତତ୍ପରେ ପ୍ରଣୀତା
ପାତ୍ରକୁ ଆଗରେ ରଖି ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ କରି କୁଶମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦନ
କରିବ ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମଙ୍କ ମୁଖକୁ ଅବଲୋକନକରିତଃ ଅଗ୍ନିଙ୍କର
ଉତ୍ତର ଦିଗରେ କୁଶୋପରି ସେପାତ୍ରକୁ ରଖିବ ।

ତଦନନ୍ତରରୁ ପରିସ୍ତରଣ କରିବ । ତାହାର କ୍ରମଯଥା ;

କୁଶର ଚତୁର୍ଥଭାଗ ଅଥବା ଗୃହ୍ୟଜାତି ମତେ କୁଶମୁଷ୍ଟି ଆଣି ଅଗ୍ନି
କୋଣଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବ୍ରହ୍ମଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ନିକୋଣ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୈର୍ଋତ କୋଣଠାରୁ ବାୟୁକୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିସ୍ତରଣ
କରିବ ଅଥବା ଅସ୍ମଦ୍ଦେଶୀୟ ଆଚାରାନୁସାରେ ପୂର୍ବରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର
ଦକ୍ଷିଣେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ପଶ୍ଚିମେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର ଉତ୍ତରରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ଏହିପ୍ର
କାର ପରିସ୍ତରଣ କରିବ । ତଦନନ୍ତର ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ
କୋଣରେ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ ଲାଗି ତିନଗୋଟି କୁଶ ; ପବିତ୍ରକରିବା

କୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ ସଂମାର୍ଜ୍ଜିନାର୍ଥଂ କୁଶାଃ ଉପଯମନକୁଶାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ସ୍ରୁବଃ ଆଜ୍ୟଂ ଷଟ୍ ପଞ୍ଚାଶଦୁତ୍ତର ଶତମୁଷ୍ଟିଶତ ଦ୍ୱୟା ବଚ୍ଛିନ୍ନାମ ତଣ୍ଡୁଲ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପବିତ୍ର ଛେଦନ କୁଶାନାଂ ପୂର୍ବପୂର୍ବଦିଶି ନିମେଣା ସାଦନାୟଂ ତତଃପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନକୁଶୈଃପବିତ୍ରେଚ୍ଛିତ୍ୱା ସପବିତ୍ରକରେଣ ପ୍ରଣୀତୋଦକଂତ୍ରିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେନିଧାୟ ଅନାମିକାଂଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂଗୃହୀତ ପବିତ୍ର ଭ୍ୟାଂତଜ୍ଜଲଂ ତ୍ରିରୁତ୍କ୍ଷିପ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଂ ନିରଭିଷିଚ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଲେନାସାଦିତ ବସ୍ତୁସେଚନଂକୃତ୍ୱାଽଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତୟୋର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟାମାଜ୍ୟନିର୍ବାପଃ ଅଧିଶ୍ରୟଣଂ ତତଃ

ଲାଗି ଧାର ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ଏବଂ ଗର୍ଭରେ ଆଉ କ୍ଷୁଦ୍ର କୁଶନଥିବା କୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜିନାର୍ଥ କୁଶ, ଉପଯମନାର୍ଥ କୁଶ ତିନିଗୋଟିସମିଧ ସ୍ରୁବ, ଘୃତ, ଆଉ୍ୟର୍ଘ୍ୟ ହସ୍ତରେ ୨୫୬ ମୁଷ୍ଟି ତଣ୍ଡୁଲ ଦ୍ୱାରା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥିବା ପାତ୍ରଟେ। ୧ ୨। ଏହିସମସ୍ତଦ୍ରବ୍ୟ ପବିତ୍ରଛେଦନ ନିମନ୍ତେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ୨ ଦିଗରେ କ୍ରମିକ ରଖିବ। ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ପବିତ୍ର ଛେଦନନିମନ୍ତେ ଥିବା କୁଶମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ଛେଦନକରି ସପବିତ୍ରହସ୍ତରେ ପ୍ରଣୀତା ଜଳକୁ ତିନିବାର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରରେ ପକାଇ ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏହିଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ଗ୍ରହଣକରି ସେହିଜଳରୁ କିଛି ୨ ତିନିବାରନେଇ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱକୁ ପକାଇ; ପ୍ରଣୀତାଜଳରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ତିନିଥର ସେଚନକରିବ। ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀସ୍ଥିତଜଳଦ୍ୱାରା ଆସାଦିତ ପଦାର୍ଥମାନଙ୍କୁ ସେଚନକରି ଅଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତା ଏହିଦୁହିଙ୍କମଧ୍ୟରେ ସେହିପାତ୍ରକୁ ରଖିବ। ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀରେ ଘୃତରଖି ସେପାତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନିରେ ବସା-

କୁଶଂପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟାଜ୍ୟୋପରି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌତତ୍-
ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟସ୍ରୁବଂବହିଃ ପରିତପ୍ୟ ସଂମାର୍ଜ୍ଜନକୁଶାନାମଗ୍ରୈର-
ନ୍ତରତୋମୂଲୈର୍ବାହ୍ୟତଃ ସ୍ରୁବଂସମ୍ମୃଜ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନାଭ୍ୟୁ-
କ୍ଷ୍ୟପୁନ ସ୍ତ୍ରିଃପ୍ରତପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣତୋନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଆଜ୍ୟମଗ୍ନେ-
ରବତାର୍ଯ୍ୟବହିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀବଦୁତ୍ପୂୟାବେକ୍ଷ୍ୟସନ୍ତ୍ୟପଦ୍ରବ୍ୟେତନ୍ନି-
ରସନଂକୃତ୍ୱା ପୁନଃପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁତ୍ପବନଂ ତତଉତ୍ଥାୟୋପୟମନ
କୁଶାନ୍ୱାମହସ୍ତେକୃତ୍ୱା ପ୍ରଜାପତିଂମନସାଧ୍ୟାତ୍ୱା ତୂଷ୍ଣୀଂଘୃତାକ୍ତା-
ସ୍ତିସ୍ରଃ ସମିଧଃ ପ୍ରକ୍ଷିପେତ୍ ଉପବିଶ୍ୟସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁଦକେନ
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣ ଗ୍ନିଂପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରେ ପବିତ୍ରେନିଧାୟ

ଇବ । ତତ୍ପରେ ଏକ ଗୋଟିକୁଶ ଅଗ୍ନିରେ ଜାଳି ଘୃତକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କରାଇ ପୋଡ଼ାଜଳୁଥିବା କୁଶକୁ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ । ତଦନନ୍ତର
ସ୍ରୁବକୁ ତିନିବାର ତତାଇ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନ କରିବା ଲାଗି ରଖାହୋଇଥିବା
କୁଶମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରରେ ଅଗ୍ର ପ୍ରଦେଶ, ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ, ମୂଳରେ
ମୂଳପ୍ରଦେଶ ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନ କରି ପ୍ରଣୀତାଜଳଦ୍ୱାରା ସେଚନ କରିବ । ପୁନଶ୍ଚ
ସ୍ରୁବକୁ ତିନିବାର ତତାଇ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣପାଖରେ ରଖିବ ।
ତତ୍ପରେ ଘୃତପାତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ଦେଖିଲା-
ପରି ତାକୁ ତିନିବାର ଦେଖିବ ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ଅବଲୋକନ କରି ତହିଁ-
ରେ ଅପବିତ୍ର ଦ୍ରବ୍ୟଥିଲେ ବାହାର କରିଦେବ । ପୁନଶ୍ଚ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରକୁ ଦେଖିବ ଅନନ୍ତର ଗାତ୍ରୋତ୍ଥାନ ପୂର୍ବକ ଉପଯମନ କୁଶ
ମାନଙ୍କୁ ବାମହସ୍ତରେ ଧରି ପ୍ରଜାପତିଙ୍କୁ ମନରେ ଧ୍ୟାନକରି ତଃ ମୌନ-
ଭାବରେ ତିନିଗୋଟି ସମିଧ ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ
ତତ୍ପରେ ଆପଣା ଆସନରେ ବସି ସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ ଅଗ୍ନି
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରାଇ ତହିଁରେ ସେଚନ କରିବ । ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରରେ ପବିତ୍ର

ଯାହତଦକ୍ଷିଣଜାନୁଃବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ୱାରବ୍ଧଃସମିଦ୍ଧତମେଽଗ୍ନୌସ୍ରୁବେ-
ଣାଜ୍ୟାହୁତୀର୍ଜୁହୋତି ତତ୍ରାହୁତିଦାନାନନ୍ତରଂ ସ୍ରୁବାବସ୍ଥି-
ତଘୃତଶେଷସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁପ୍ରଜାପତୟେସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟସ୍ୱାହା ଇଦମି-
ନ୍ଦ୍ରାୟଇତ୍ୟାଘାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ସୋ
ମାୟସ୍ୱାହା ଇଦଂସୋମାୟ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟଭାଗୌ ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା
ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଭୁବଃସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା
ଇଦଂସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ଏତାମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବରୁ-
ଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ଦେବସ୍ୟହେଡ଼ୋଅବୟାସିସୀଷ୍ଠାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋବ-
ହ୍ନିତମଃ ଶୋଶୁଚାନୋ ବିଶ୍ୱାଦ୍ୱେଷାଂସିପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ ସ୍ୱାହା
ଇଦମଗ୍ନିବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେଽବମୋଭବୋତୀ-
ନେଦିଷ୍ଠୋଅସ୍ୟାଉଷସୋବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବୟକ୍ଷ୍ୱନୋବରୁଣଂରରା-

ସ୍ୱୟଂରକ୍ଷି ଦକ୍ଷିଣ ଜାନୁଭୂମିରେ ମାଡିବସି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟହୋଇ
ପ୍ରଜ୍ୱଳିତଅଗ୍ନିରେ ସ୍ରୁବଦ୍ୱାରା ଘୃତାହୁତିହୋମ କରିବ ଏହିହୋମରେ
ଯଥାବିହିତ ଆହୁତିଦେଇ ସ୍ରୁବରେଥିବା ଅବଶିଷ୍ଟଘୃତକୁ ପ୍ରୋ-
କ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପ-
ତୟେ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟବୋଲି ଆଘାରଦ୍ୱୟ ଏବ
ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ "ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦ-
ସାମାୟ „ ବୋଲି ଆଜ୍ୟଭାଗ ଦ୍ୱୟଦେବ । ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ
ଅଗ୍ନୟେ ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେବୋଲି
ବାୟୁଙ୍କୁ ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ବୋଲି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ହୋମକ-
ରିବ । ଏହିମାନଙ୍କ ମହାବ୍ୟାହୃତି ହୋମବୋଲାଯାଏ ।

" ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ „ ମନ୍ତ୍ରଟି ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ବୋଲି
ଅଗ୍ନିବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । " ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ „ ମନ୍ତ୍ରଟି

ଶୋବ୍ବୀହିମୃଡ଼ୀକଁସୁହବୋନଏଧିଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣା-
ଭ୍ୟାଂ ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେଽସ୍ୟନଭିଶସ୍ତି ପାଶ୍ଚସତ୍ୟମିତ୍ୱମୟା ଅସି
ଅୟାନୋଯଜ୍ଞଂବହାସ୍ୟୟାନୋଧେହିଭେଷଜଁ ସ୍ୱାହା ଇଦମ-
ଗ୍ନୟେ ଓଁ ଯେତେଶତଂବରୁଣଯେସହସ୍ରଂଯଜ୍ଞିୟାଃ ପାଶା ବିତ-
ତାମହାନ୍ତଃତେଭିର୍ନୋଅଦ୍ୟ ସବିତୋତବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱେମୁଞ୍ଚନ୍ତୁମ-
ରୁତଃ ସ୍ୱର୍କାଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ ସବିତ୍ରେବିଷ୍ଣବେବିଶ୍ୱେ-
ଭ୍ୟୋଦେବେଭ୍ୟୋମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂବ-
ରୁଣପାଶମସ୍ମଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଁଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟମାଦିତ୍ୟ
ବ୍ରତେତବା ନାଗସୋଅଦିତୟେସ୍ୟାମ ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ
ଏତାଃସର୍ବପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ସଂଜ୍ଞକାଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂ
ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସାପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେସ୍ୱିଷ୍ଟକୃ-
ତେସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ଇତି ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃଦ୍ଧୋମଃ

ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ବୋଲି ପୁନର୍ବାର ଅଗ୍ନି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋ-
ମକରିବ । ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ ମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦମଗ୍ନୟେ ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ
ହୋମକରିବ । ଓଁ ଯେତେଶତଂ ମନ୍ତ୍ରରେ ଇଦଂବରୁଣାୟ, ସବିତ୍ରେ
ବିଷ୍ଣବେ, ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ, ଦେବେଭ୍ୟୋ, ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ, ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ
ବୋଲି ବରୁଣାଦିଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶ
ମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ବୋଲି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । ଏହ-
ମାନଙ୍କୁ ସର୍ବ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମବୋଲିଯାଏ । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ବୋଲି ମାନସିକ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ କରିବ ଓଁ
ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ବୋଲି
ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । ଏହାରନାମସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତ ହୋମ । ତତ୍ପ-

ତତଃ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟପ୍ରାଶନଂ ଆଚମନଂଚ ତତୋବ୍ରହ୍ମଣେଦକ୍ଷିଣାଦା-
ନଂ ଓଁ ଅଦ୍ୟଏତସ୍ମିନ୍ନୁପନୟନହୋମକର୍ମଣିକୃତାକୃତାବେ-
କ୍ଷଣେରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତିଦୈବତଂ
ଯଥାନାମଗୋତ୍ରାୟ ଯଥାନାମଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଦକ୍ଷିଣାଂ-
ତୁଭ୍ୟମହଂସମ୍ପ୍ରଦଦେ ଇତିଦକ୍ଷିଣାଂଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତିପ୍ରତି-
ବଚନଂ ତତୋବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥିବିମୋକଃ ତତଃ ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ
ଆପଔଷଧୟଃ ସନ୍ତ୍ୱିତିପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ଜଲମାନୀୟତେନଶିରଃ
ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାସ୍ତସ୍ମୈସନ୍ତୁ ଯୋସ୍ମାନ୍ ଦ୍ୱେଷ୍ଟିୟଂଚବୟଂ
ଦ୍ୱିଷ୍ମଃଇତ୍ୟୈଶାନ୍ୟାଂପ୍ରଣୀତାଂନ୍ୟୁବ୍ଜୀକରଣଂ ତତସ୍ତରଣ କ୍ର-
ମେଣବର୍ହିରୁତ୍ଥାପ୍ୟ ଘୃତେନାଭିଘାର୍ୟହସ୍ତେନୈବଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ
ଦେବାଗାତୁ ବଦୋଗାତୁଂ ବିତ୍ତାଗାତୁ ମିତମନସସ୍ପତଇମଂ-
ଦେବଯଜ୍ଞଂ ସ୍ୱାହାବାତେଧାଃ ସ୍ୱାହା ଇତିବର୍ହିର୍ହୋମଃ ତତଃ
ଆଚାର୍ଯଃ କୁମାରସ୍ୟାନୁଶାସନଂ କରୋତି ଓଁ ବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯସ୍ୟା-

ରେ ପଞ୍ଚଗବ୍ୟ ପ୍ରାଶନକରି ଆଚମନକରିବ । ତତ୍ପରେ ଓଁ ଅଦ୍ୟ ଏ
ତସ୍ମିନ୍ନୁପନୟନ ହୋମକର୍ମଣି,, ବାକ୍ୟପଢ଼ି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣାଦେବ ।
ବ୍ରହ୍ମା ତାହାଗ୍ରହଣକରି " ସ୍ୱସ୍ତୀତି ,, ବୋଲି ପ୍ରତିବଚନ କହିବେ ।
ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ଫିଟାଇବ ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପବିତ୍ରଦ୍ୱ-
ୟରେ ଜଳ ଆଣିକରି ସେହିଜଳରେ ମସ୍ତକସେଚନ କରିବ ଓଁ
ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟାସ୍ତସ୍ମୈ, ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରକୁ
ଅଧୋମୁଖକରି ରଖିବ । ତତ୍ପରେ ପରିସ୍ତରଣକ୍ରମେ କୁଶମାନଙ୍କୁ
ଉଠାଇ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଘୃତାକ୍ତ କରିତଃ କୁଶ ହୋ-
ମକରିବ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କୁମାରଙ୍କୁ ଅନୁଶାସନ (ଶିକ୍ଷାଦାନ)
କରିବେ ।

" ଓଁବ୍ରହ୍ମଚାର୍ଯ୍ୟସି,, ଏହିପରି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲାପରେ " ଓଁ ଅସା-

ଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ ଅସାନୀଦଂ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଓଁ ଅପୋଶାନ ଇତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ ଅ-
ଶାନୀତି କୁମାର ଆହ ଓଁ କର୍ମକୁର୍ବିତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ କରବାଣୀତି ମା-
ଣବକଃ ଓଁ ମାଦିବାସୁଷୁପ୍ଥା ଇତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ନସ୍ୱପାନୀତି କୁମାରଃ
ଓଁ ବାଚଂଯଚ୍ଛ ଇତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ ଯଚ୍ଛାନୀତି କୁମାରଃ ଓଁ ସମିଧମା-
ଧେହି ଇତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ ଆଦଧାନୀତି ମାଣବକଃ ଓଁ ଅପୋଶାନେ-
ତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ଓଁ ଶାନୀତି କୁମାରଃ ଅଥାଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପ୍ରତ୍ୟ-
ଙ୍ମୁଖାୟୋପବିଷ୍ଟାୟାଚାର୍ଯ୍ୟ ଚରଣୋପସଂଗ୍ରହଣପୂର୍ବକମୁପସ-
ନ୍ନାୟାଚାର୍ଯ୍ୟଂ ସମୀକ୍ଷ୍ୟମାଣାୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ସ୍ୱୟମପି ସମୀକ୍ଷିତାୟା-
ର୍ଣ୍ଣେ ନବାରତଶଂ ଖତ୍ରୂଯୀଦକ୍ଷିଣକର୍ଣ୍ଣାଂଶକେ ସାବିତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ର

ନୀତ" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ କହିବେ । "ଓଁ ଅପୋଽଶାନ (ପିଅ) ଏହା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲାରୁ "ଓଁ ଅଶାନୀତି" ବୋଲି କୁମାର କହିବେ ଓଁ କର୍ମକୁରୁ ସ୍ନାନାଦି ସ୍ୱବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ବିହିତ କର୍ମ କର ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲାରୁ ମାଣବକ "କରବାଣି" ବୋଲି କହିବେ ।

"ଓଁ ମାଦିବାସୁଷୁପ୍ଥାଃ" (ଦିବସରେ ଶୟନ ନକର) ଏ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବଚନ ଶୁଣି "ନସ୍ୱପାମି" ବୋଲି କୁମାର କହିବେ । "ଓଁ ବାଚଂ ଯଚ୍ଛ" (ବଚନ କହ) ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲାରୁ "ଯଚ୍ଛାନି" ବୋଲି କୁମାର କହିବେ ଏବଂ "ସମିଧମାଧେହି" ଏହା ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କଠାରୁ ଶୁଣି "ଓଁ ଆଦଧାମି" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ କହିବେ । ପୂର୍ବବତ୍ ପୁନଶ୍ଚ "ଓଁ ଅପୋଽଶାନ" ଏହି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବଚନ ଶୁଣି "ଓଁ ଅଶାନୀତି" ବୋଲି କୁମାର କହିବେ ଏଥିଉତ୍ତାରୁ କୁମାର ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତରପାର୍ଶ୍ୱରେ ପଶ୍ଚିମକୁ ମୁଖକରି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କଦ୍ୱାରା ଦୃଷ୍ଟ ହୋଇ ତାଙ୍କର ଚରଣଦ୍ୱୟ ଧାରଣ ଓ ତାଙ୍କୁ ସମ୍ୟକ୍ ଅବଲୋକନ କରିଥିବା ମାଣବକଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣ କର୍ଣ୍ଣରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବେ ଅର୍ଥାତ୍ ଉପଦେଶ ଦେବେ । ମନ୍ତ୍ର ଉପଦେଶ ଦେଲାବେଳେ ତ୍ରିଶୀ, ଶିଖା ଦ୍ୱାର ଧ୍ୱନି ନିବାରଣ କରିବ । ସାବିତ୍ରି ପ୍ରଦାନର କ୍ରମ ଯଥା; ପ୍ରଥମବାର "ଓଁ

ମ୍ ଇତି ପ୍ରଥମାବୃତ୍ତୌ ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃସ୍ୱଃ ତତ୍ସବିତୁର୍ବରେ
ଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋଦେବସ୍ୟଧୀମହି ଧିୟୋୟୋନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍
ଓଁ ପୁନର୍ବାଚୟିତ୍ୱଂ ଅର୍ଦ୍ଧର୍ଚ୍ଚଶଃ ବଦେଶଷଃ ମନ୍ତ୍ରା-
ନ୍ତଂଚ । ଓଁ କାର ବ୍ୟାହୃତି ପୂର୍ବକଂ ପ୍ରଥମଂ; ଅଥାତ୍
ଏକୈକପାଦଂ । ତଥାଦ୍ୱିତୀୟଂ ଅର୍ଦ୍ଧର୍ଚ୍ଚଶଃ । ତୃତୀୟେ କୃ-
ତ୍ସ୍ନଂ ସର୍ବାଂ ମନ୍ତ୍ରଂଚ ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣା ସହ ପଠନ୍ । ଅଥ
ମାଣବକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷିଣତଃ ଅଗ୍ନିପଶ୍ଚିମୋପବିଷ୍ଟୋ
ଘୃତାକ୍ତଶୁଷ୍କନିଷିଦ୍ଧେତରେଂଧନେନ ଜୁହୁୟାତ୍ ତତଃ
ଓଁ ଅଗ୍ନେସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବସଂମାଂକୁରୁ ଓଁ ଯଥା ତ୍ୱମଗ୍ନେ
ସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବାଅସି ଓଁ ଏବଂମାଂ ସୁଶ୍ରବଃ ସୌଶ୍ରବସଂକୁରୁ
ଓଁ ଯଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ ଦେବାନାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ନିଧିପାଅସି ଓଁ ଏବମହଂ
ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ବେଦସ୍ୟ ନିଧିପୋଭୂୟାସଂ ତତଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣମଗ୍ନିଂ

ତତ୍ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟ, ଦ୍ୱିତୀୟ ଓଁଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱଃ ତତ୍ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟ
ଭର୍ଗୋଦେବସ୍ୟଧୀମହିଧିୟୋୟୋନଃ ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ । ଉକ୍ତ ରୀତରେ
ପ୍ରଦାନକରିବ ॥ ମନ୍ତ୍ରାର୍ଥ ॥
୧ ମରୁ ସପ୍ତବ୍ୟାହୃତି ସହିତ ଏକପାଦ, ୨ୟ ସେହିପରି ପ୍ରଣବବ୍ୟା-
ହୃତି ସହିତ ଅର୍ଦ୍ଧେକ ଅର୍ଦ୍ଧେକ, ତୃତୀୟ ପ୍ରଣବ ବ୍ୟାହୃତି ସହିତ
ସମସ୍ତକୁ ତାଙ୍କୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଏବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍ ଗୁରୁ ସହିତ ପଢିବେ ।
ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ମାଣବକ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ପଶ୍ଚିମ ଓ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ଦକ୍ଷିଣରେ
ବସି ନିଷିଦ୍ଧ କାଷ୍ଠଭିନ୍ନ ଅପର ଶୁଷ୍କକାଷ୍ଠ ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡି ଘୃତରେ ବୁଡାଇ
"ଓଁ ଅଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ" ମନ୍ତ୍ରଠାରୁ "ଏବ ମହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ" ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ
ପାଞ୍ଚଗୋଟିମନ୍ତ୍ର ପାଠକରି ଯଥାକ୍ରମେ ହୋମକରିବ । ତତ୍ପରେ
ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକରି ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତରେ ଜଳକୁ ଅଗ୍ନିରେ ସେଚନ
କରିବ । ଏବ ଠିଆହୋଇ ଅପଣାହସ୍ତରେ ଏକତ୍ରେ ପରିମିତ

ବାରିଣା ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ଉତ୍ଥାୟସ୍ୱପ୍ରାଦେଶମେତ୍ରାଂ ଘୃତାକ୍ତ ପଲାଶ
ସମିଧ ମାଦାୟ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସମିଧ ମାହାର୍ଷିଂ ବୃହତେ ଜାତ
ବେଦସେ ଯଥା ତ୍ୱମଗ୍ନେ ସମିଧା ସମିଧ୍ୟସ ଏବମହମାୟୁଷା
ମେଧୟା ବର୍ଚସା ପ୍ରଜୟାପଶୁଭି ର୍ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସେନସମିନ୍ଧେ
ଜୀବପୁତ୍ରୋ ମମାଚାର୍ଯ୍ୟୋ ମେଧାବ୍ୟହଂ ମସାନ୍ୟ ନରାକରଣ୍ଡୁ
ର୍ଯଶସ୍ୱୀ ତେଜସ୍ୱୀ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସ୍ୟ ନ୍ନାଦୋଭୂୟାସଁସ୍ୱାହା ଇତି
ମନ୍ତ୍ରେଣଜୁହୁୟାତ୍ ଏବ ସମିଦଂତରଦ୍ୱୟଂ ଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ ଅଗ୍ନେ
ସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବସଂମାକୁରୁ ଓଁ ଯଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବା
ଅସି ଓଁ ଏବ ମାଂ ସୁଶ୍ରବଃ ସୌଶ୍ରବସଂକୁରୁ ଓଁ ଯଥାତ୍ୱମ-
ଗ୍ନେ ଦେବାନାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ନିଧିପା ଅସି ଓଁ ଏବମହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ
ବେଦସ୍ୟ ନିଧିପୋ ଭୂୟାସଂ ତତଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ମଗ୍ନିଂପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ
ତୂଷ୍ଣୀଂ ପାଣୀପ୍ରତପ୍ୟମୁଖଂପ୍ରତିମନ୍ତ୍ରାଂତେଽବମୃଶତି ଓଁ ତନୂପା
ଅଗ୍ନେସିତନ୍ୱଂମେପାହି ଓଁ ଆୟୁର୍ଦ୍ଦା ଅଗ୍ନେସ୍ୟାୟୁର୍ମେଦେହି ଓଁ
ବର୍ଚ୍ଚୋଦା ଅଗ୍ନେସି ବର୍ଚ୍ଚୋମେଦେହି ଓଁ ଅଗ୍ନେଯନ୍ମେ ତନ୍ୱା
ଊନଂ ତନ୍ନଆପୃଣ ଓଁ ମେଧାଂ ମେଦେବଃ ସବିତା ଆଦଧାତୁ

ପଲାଶ ସମିଧ ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ ଧରି "ଓଁ ଅଗ୍ନେ ସମିଧ ମାହର୍ଷିଂ"
ମନ୍ତ୍ରରେ ହୋମକରିବ ପୁନଶ୍ଚ ଉକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରପଢିଅଉ ଦୁଇଖଣ୍ଡ ସମିଧହୋମ
କରିବ ତହୁଁରେ ଭିନ୍ନ କାଷ୍ଠର ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ସମିଧଆଣି "ଓଁ ଅଗ୍ନେ ସୁ-
ଶ୍ରବ" ମନ୍ତ୍ରଠାରୁ ଏବମହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ; ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ବବତ୍ ପଢି
ହୋମକରିବ । ତହୁଁରେ ଜଳକୁ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ-କରାଇ ତଦୁପରି
ସେଚନକରାଇବ ମୌନଭାବରେ ଉଭୟ ହସ୍ତକୁ ତତାଇ "ଓଁ ତନୂପା
ଅଗ୍ନେ" ମନ୍ତ୍ରଠାରୁ "ମେଧା ମଗ୍ନିର୍ନୋ" ମନ୍ତ୍ରପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଠକରି ପ୍ର-
ତିମନ୍ତ୍ରପାଠ ଶେଷରେ ତପ୍ତହସ୍ତଦ୍ୱାରା ମୁଖକୁ ସ୍ପର୍ଶକରିବ । ତହୁଁରେ
"ଓଁ ଅଙ୍ଗାତ୍ ଅଙ୍ଗାତ୍"ମନ୍ତ୍ର ପଢି ଅଗ୍ନିଦ୍ୱାରା ତପ୍ତହୋଇଥିବା ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତ

ଓଁ ମେଧାଂମେ ଦେବୀ ସବସ୍ୱତୀଅଦଧାତୁ ଓଁମେଧାମଶ୍ୱିନୌ ଦେବା ବାଧତ୍ତାଂ ପୁଷ୍କରସ୍ରଜୌ ଇତଃସର୍ବଗାତ୍ରାଣ୍ୟୁ ଦକ୍ଷିଣ ପାଣିନାସ୍ପୃଶେତ୍ ଅତ୍ର ପ୍ରତ୍ୟେକମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁଅଙ୍ଗାନିଚମଆପ୍ୟାୟନ୍ତାଂ ଇତି ସର୍ବଗାତ୍ରାଲମ୍ଭନେ ଓଁ ବାକ୍ଚ ମ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତାମିତି ମୁଖା ଲମ୍ଭନେ ଓଁପ୍ରାଣଶ୍ଚମ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତାମିତି ନାସିକୟୋଃ ଓଁଚକ୍ଷୁଶ୍ଚମ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତାମିତି ଚକ୍ଷୁଷୋଃ ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରଂଚମ ଆପ୍ୟାୟନ୍ତାମିତି ଶ୍ରୋତ୍ରୟୋଃ ଓଁ ଯଶୋବଲଂ ଚମଆପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ମନ୍ତ୍ରପାଠମାତ୍ରଂ ତତୋ ଦକ୍ଷିଣକରାନାମିକାଗ୍ର ଗୃହୀତଭସ୍ମ ନାଲଲାଟେ ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁମୂଲେ ହୃଦତ ସ୍ତ୍ୟାୟୁଷଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର ଯଥାସଂଖ୍ୟେନ ମନ୍ତ୍ରଚତୁଷ୍ଟୟଂ ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେଃ ଇତି ଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ହୃଦି ତତୋ ବଦ୍ଧ ପାଣି ଶ୍ଚଂ ପୃଥିବ୍ୟାଂସ୍ଥଶନ୍ନଭିବାଦନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର ପ୍ରକାରଃ ଓଁ ଅମୁକ ଗୋତ୍ରୋହଂ ମମୁକ ପ୍ରବରେହ ମମୁକ ଶର୍ମାହଂ

ଦ୍ୱାର୍ ବସନ୍ତ ଗାତ୍ର ସ୍ପର୍ଶକରିବ । ତଦନନ୍ତର "ଓଁ ବାକ୍ଚମଆପ୍ୟାୟ ନ୍ତାଂ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ମୁଖ "ଓଁ ପ୍ରାଣଶ୍ଚ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ନାସିକାଦ୍ୱୟ "ଓଁ ଚକ୍ଷୁଶ୍ଚ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱୟ "ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରଂଚ" ମନ୍ତ୍ରପଢି କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱୟ ସ୍ପର୍ଶକରି ସାରିଲାପରେ "ଓଁ ଯଶୋବଲଂ" ମନ୍ତ୍ରକୁ କେବଳ ପାଠକରିବ । ତପରେ ଦକ୍ଷିଣକର ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଅଗ୍ରରେ ଭସ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ପୂର୍ବପରି ଲଲାଟ, ଗ୍ରୀବାଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଳ ଏବଂ ହୃଦୟରେ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ । ତପରେ ଦୁଇହସ୍ତରେ ଭୂମି ସ୍ପର୍ଶକରି ସ୍ୱଗୋତ୍ର ଉଚ୍ଚାରଣ ପୂର୍ବକ "ହେ ବୈଶ୍ୱାନର ! ତୁମ୍ଭଂ ଅଭିବାଦୟେ" ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ ।

ଦ୍ୱୌ ବୈଶ୍ୱାନର ବ୍ରାହ୍ମଣବାଦୟେ ତତୋ ୧ ନୈନୈବ
ଧିକ୍ରମେଣ ସଂବୋଧ୍ୟ ବରୁଣମଣ୍ଡବାଦ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଂ ତଥୈବାଣ୍ଡ
ବାଦୟେତ୍ ତତଃ ଆସ୍ମୃଷ୍ଟାନ୍ ଭବ ସୌମ୍ୟେତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟୋ ବ୍ରୂୟାତ୍
ତତୋ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ମାଦାୟ ପ୍ରଥମଂ ମାତୁଃ ସକାଶାତ୍ ଓଁ
ଭବତି ଭିକ୍ଷାଂ ମେ ଦେହି ଇତି ପ୍ରାର୍ଥିନାନନ୍ତରଂ ତଦ୍ଦତ୍ତାଂ ଗୃହୀତ୍ୱା
ଚାର୍ଯ୍ୟାୟ ନିବେଦୟେତ୍ ତଥୈବ ଭିକ୍ଷାନ୍ତରଂ ଯାଚେତ୍ ତତଃ
ଆଚାର୍ଯ୍ୟେଣ ଭୁଂକ୍ଷ୍ୱ ଇତ୍ୟନୁଜ୍ଞାତୋ ଭିକ୍ଷାଂ ସ୍ୱୀକୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତଃ
ଫଲ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନଘୃତପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ରୁବେଣ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣକର
ସ୍ଥିତେନ ନାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର ମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋ ଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନରମୃତ ଆଜାତମଗ୍ନିଂ
କବିଂ ସମ୍ରାଜମତିଥିଂ ଜନାନା ମାସନ୍ନାପାତ୍ରଂ ଜନୟନ୍ତ ଦେ-
ବାଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ତତଃ ସ୍ରୁବେଣ ଭସ୍ମାନୀୟ ଦକ୍ଷି

ଉପରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଆସ୍ମୃଷ୍ଟାନ୍ ଭବ ସୌମ୍ୟ ବୋଲି କହିବେ ତଦନନ୍ତର
ବାଳକ ଭିକ୍ଷାପାତ୍ର ଧରି "ଓଁ ଭବତି ଭିକ୍ଷାଂ ଦେହି" ବୋଲି ପ୍ରଥମରେ
ମାତାଙ୍କୁ ଭିକ୍ଷା ମାଗି ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ତଦନନ୍ତର ଅନ୍ୟ ଅର୍ଥାତ୍
ପିତା ଓ ପିତୃବ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ଇଷ୍ଟ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବମାନଙ୍କ ଅସ୍ମଦ୍ଦେଶୀୟ
ଆଚାରବଶତଃ ଭିକ୍ଷା ମାଗିବ । ସେହି ଭିକ୍ଷାଦ୍ରବ୍ୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଦେବ ।
(କିନ୍ତୁ ଏ ପ୍ରଦେଶରେ ସେ ପ୍ରଥା ଚଳୁ ନାହିଁ) ତହୁଁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ମା-
ଣବକଙ୍କୁ ଭୋଜନ କର ବୋଲି ଆଜ୍ଞା ଦେଲାରୁ ମାଣବକ ତାହା ଭୋ-
ଜନ କରିବାକୁ ସ୍ୱୀକାର କରିବେ । (କିନ୍ତୁ ଉକ୍ତ ଭୋଜନ ପ୍ରଥା ମଧ୍ୟ
ଏ ଦେଶରେ ଚଳୁ ନାହିଁ) ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ଫଳ, ପୁଷ୍ପ, ଚନ୍ଦନ ମିଶ୍ରିତ
ଘୃତରେ ସ୍ରୁବକୁ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତରେ ଥାଇ
"ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ" ମନ୍ତ୍ର ପଢ଼ି ଇଦମଗ୍ନୟେ ବୋଲି ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେବେ ତହୁଁ
ପରେ ସ୍ରୁବରେ ଭସ୍ମ ଆଣି ଦକ୍ଷିଣକର ସ୍ଥିତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀ ଅ-

ଶାନାମିକାଭ ଗୃହୀତଭସ୍ମନା ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଯମଦଗ୍ନେଃ
ଇତି ଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ
ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ
ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ହୃଦି ଇତି ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍
କୁମାର ପକ୍ଷେ ତନ୍ନୋ ଇତ୍ୟସ୍ୟ ସ୍ଥାନେ ତତ୍ତେ ଇତି ବିଶେଷଃ
ଅଥ କ୍ଷାର ଲବଣ ମଧୁମାଂସାଦି ନିବୃତ୍ତିଃ ଉଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଜଲସ୍ନା
ନ ଦଣ୍ଡ କୃଷ୍ଣାଜିନ ଧାରଣ ବୃକ୍ଷାରୋହଣ ବିଷମଭୂମି ଲଙ୍ଘନ
ନଗ୍ନସ୍ତ୍ରୀନିରୀକ୍ଷଣ ସ୍ତ୍ରୀସଂଭୋଗବ୍ୟସନ ବ୍ୟାବୃତ୍ତିରୂପା

ପରେ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରି "ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ" ବୋଲି ଲଲାଟରେ "ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ଗ୍ରୀବାରେ "ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଳରେ "ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ହୃଦୟରେ ଲେପନକରି ତ୍ର୍ୟାୟୁଷକରିବ । କୁମାର ପକ୍ଷରେ "ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ" ସ୍ଥାନରେ "ତତ୍ତେ ଅସ୍ତୁ" ଏତିକି ମାତ୍ର ପ୍ରଭେଦ ଆଉ ସବୁ ସମାନ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କାର୍ଯ୍ୟରୁ ନିବୃତ୍ତରହିବା ନିମନ୍ତେ ନିୟମ କରାଇବେ । ଯଥା;

ଆଚାର୍ଯ୍ୟ	ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ
କ୍ଷାରଲବଣ ଖାଇବନାହିଁ	ନାହିଁ
ମଦ୍ୟ ଓ ମାଂସ ଖାଇବନାହିଁ	,,
ବହୁତଜଳରେ ପହଁରିବନାହିଁ	,,
ଦଣ୍ଡ,କୃଷ୍ଣମୃଗଚର୍ମ ଧାରଣ କରିବନାହିଁ	,,
ବୃକ୍ଷାରୋହଣ କରିବନାହିଁ	,,
ବିଷମ ଅର୍ଥାତ୍ ଉଚ୍ଚଭୂମି ଡେଇଁବ ନାହିଁ	,,
ଉଲଗ୍ନ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଦେଖିବ ନାହିଁ	,,
ସ୍ତ୍ରୀ ସମ୍ଭୋଗ ବିଷୟରେ ଆସକ୍ତ ହେବନାହିଁ	,,

ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୋ ନିୟମାଃ ✻ ତଦିନେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବାଗ୍‌ୟତୋଽହଃ
ଶେଷଂ ତିଷ୍ଠେଦେବ ଗମନ୍ନେତ୍ ତତଃ ସାୟଂ ସନ୍ଧ୍ୟାଂ କୃତ୍ୱା
ଭସ୍ମିନ୍ନେବାଗ୍ନୌ ପୂର୍ବବତ୍ ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷଣପରିସମୂହନେ କୃତ୍ୱା
ବାଚଂ ବିସୃଜେତ୍ ପରିସମୂହନାନ୍ତେ ଶୁଷ୍କନିଷିନ୍ଧେତରେକେନ

ଏହି ଅଗ୍ନିଦ୍ୟ ବଚନ ଶୁଣି ପ୍ରତି ବାକ୍ୟର ଶେଷରେ କରିବ ନାହିଁ
ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ନିୟମ କରିବେ ।

ବିଶେଷନିୟମ

✻ ଅତଃପରମ୍ ଅରଣ୍ୟାତ୍ ସମିଧମାହୃତ୍ୟ ତସ୍ମିନ୍ ଅଗ୍ନୌ ସାୟଂ ପ୍ରାତଃ ହୋମଂ କୁରୁ । ୧ ଅଧଃ ଶାୟୀ ଭବ । ୨ । ଅକ୍ଷାର ଲବଣାଶୀ- ଭବ । ୩ । ସନ୍ଧ୍ୟା ହୋମଂ ଦଣ୍ଡଧାରଣଂଚ କୁରୁ । ୪ । ଅଗ୍ନି ପରିଚରଣଂ କୁରୁ । ୫ । ଗୁରୁ ଶୁଶ୍ରୂଷା କରିବ୍ୟା । ୬ । ଭିକ୍ଷା ଚର୍ଯ୍ୟା- ଚରଣଂ କରିବ୍ୟଂ । ୭ । ମଧୁ ମାଂସାଶନଂ ନକରିବ୍ୟଂ । ୮ । ଅ- ସନୋପରି ଅସନଂ ଦତ୍ତ୍ୱା ନୋପବିଶେତ୍ । ୯ । ସ୍ତ୍ରୀଣାଂ ମଧ୍ୟେ ନଗନ୍ତବ୍ୟଂ । ୧୦ । ମିଥ୍ୟାଭାଷଣଂ ନକରିବ୍ୟଂ । ୧୧ । ଅଦତ୍ତ ଦାନଂ ନକରିବ୍ୟଂ । ୧୨ । ଅଷ୍ଟଚତ୍ୱାରିଂଶଦ୍ ବର୍ଷାଣି ବେଦ ବ୍ରହ୍ମ ଚର୍ଯ୍ୟଂ ଚରେତ୍ । ୧୩ । କୂପପ୍ରବେଶନଂ ନକରିବ୍ୟଂ । ୧୪ - ବୃକ୍ଷାରୋହଣଂ ନକରିବ୍ୟଂ । ୧୫ । ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ମୁଖାବଲୋକନଂ ନକରି ବ୍ୟଂ ଇତିଶିକ୍ଷାଂ କାରୟେତ୍ ।

ଇତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଅତଃପରମ୍ ଏତଦ୍ବାକ୍ୟ ମାରଭ୍ୟ ଭିକ୍ଷାଚର୍ଯ୍ୟା ଚରଣଂ କରିବ୍ୟଂ ଏତଦ୍ବାକ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ କରିବ୍ୟ ମିତର ମଧୁମାଂସାଶନଂ ନକ- ରିବ୍ୟଂ ଅଦତ୍ତଦାନଂ ନକରିବ୍ୟଂ ଏତଦ୍ବାକ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନକରିବ୍ୟ- ମିତି ପୁନଃ ଅଷ୍ଟଚତ୍ୱାରିଂଶଦ୍ବର୍ଷାଣି ଏତଦ୍ବାକ୍ୟାନନ୍ତରଂ ବଦେତ୍, କୂପପ୍ରବେଶନ ବାକ୍ୟ ମାରଭ୍ୟ ଉଚ୍ଛିଷ୍ଟ ମୁଖାବ ଲୋକନ ବାକ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନକରିବ୍ୟ ମିତି ବ୍ରୂୟାତ୍ ।

ସ୍ୱାଗ୍ନୌ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତଃ ସନ୍ଧ୍ୟାମୁପାସ୍ୟ ପ୍ରତିଦିନଂ ସାୟଂ ପ୍ରାତରପି ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣା କର୍ତ୍ତବ୍ୟା । ଇତ୍ୟୁପନୟନଂ

ଅଥ ବେଦାରମ୍ଭଃ

ତତ୍ର କୃତନିତ୍ୟକ୍ରିୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଃ ପୂର୍ବେଦ୍ୟୁର୍ଦ୍ଦିନେ ମାତୃପୂଜାପୂର୍ବକଂ ବେଦାରମ୍ଭନିମିତ୍ତ ମାଭ୍ୟୁଦୟିକଶ୍ରାଦ୍ଧ ମାଚର୍ଯ୍ୟୋଦ୍ଧ୍ୟାପ୍ୟ କୁଟୈର୍ହସ୍ତମାତ୍ରପରିମିତାଂ ଭୂମିଂ ପରିସମୁହ୍ୟ ତାନ୍ କୁଶାନୈଶାନ୍ୟାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଗୋମୟୋଦକେନୋପଲିପ୍ୟ ସ୍ରୁବମୂଲେନ ଉତ୍ତରୋତ୍ତରତଃ ପ୍ରାଗଗ୍ର ପ୍ରାଦେଶମାତ୍ରଂ ତ୍ରିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନକ୍ରମେଣାନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାମୁଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଜଲେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ କାଂସ୍ୟେନାଗ୍ନି ମାନୀୟ

ତତ୍ପରେ ସାୟଂସନ୍ଧ୍ୟାକରି ସେହିହୋମାଗ୍ନିରେ ଶୁଷ୍କକାଷ୍ଠ ହୋମ କରିବ । ଏହାପରେ ପ୍ରତିଦିନ ସାୟଂ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ସନ୍ଧ୍ୟାକରି ଉକ୍ତ ଅଗ୍ନିରେ ହୋମ କରୁଥିବେ ।

ଉପନୟନ ସମାପ୍ତ

ବେଦାରମ୍ଭ

ପୂର୍ବଦିବସରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରାତଃକାଳରୁ ସ୍ନାନକରି ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟସମାପ୍ତି କରିବ ତତ୍ପରେ ମାତୃପୂଜାକରି ବେଦାରମ୍ଭ ନିମିତ୍ତ ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧକରିବାର ଏକହସ୍ତପରିମିତ ଚତୁରସ୍ରଭୂମିକୁ ମାର୍ଜ୍ଜନକରି ସେହିକୁଶମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପକାଇବ ଏବଂ ଗୋମୟଜଳରେ ଲେପନକରି ସ୍ରୁବମୂଳଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତର ଉତ୍ତର କ୍ରମରେ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଲେଖିବ । ତତ୍ପରେ ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଦୁଇଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ମୃତ୍ତିକା ବାହାର କରି

ଉମୁଣ ମୂପସମାଧାୟ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ବସ୍ତ୍ରାଣ୍ୟାଦାୟ
ଓଁ ଅଦ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ବୈଦାରମ୍ଭ ହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତା
ବେକ୍ଷଣରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମକର୍ତ୍ତୁଂ ମମୁକଗୋତ୍ର ମମୁକଶର୍ମାଣଂ
ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନତାମ୍ବୂଲବାସୋଭି ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱେନ
ବ୍ରାମହଂବୃଣେ ଇତିବ୍ରାହ୍ମଣଂ ବୃଣୁୟାତ୍ ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମି-
ତିପ୍ରତିବଚନଂ ଓଁ ଯଥାବିହିତଂକର୍ମ କୁର୍ବିତ୍ୟାଗ୍ନ୍ୟିଃ ଓଁ
କରବାଣୀତି ତେନୋକ୍ତେ ଅଗ୍ନେ ର୍ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶୁଦ୍ଧମାସନଂ
ଦତ୍ତ୍ୱା ତଦୁପରି ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମାଣ ମଗ୍ନି
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ଅସ୍ମିନ୍ କର୍ମଣି ତ୍ୱମ୍ମେ ବ୍ରହ୍ମା
ଭବେତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ ଭବାନୀତି ତେନୋକ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାଣ ମୁ-
ଦଙ୍ମୁଖଂ ତତ୍ରୋପବେଶ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରଂ ପୁରତଃ କୃତ୍ୱା
ବାରଣା ପରିପୂର୍ଯ୍ୟ କୁଶୈରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋମୁଖ ମବାଲୋକ୍ୟ

ସେହ୍ୱରେଖାଦ୍ୱୟକୁ ଜଳଦ୍ୱାରା ସେଚନକରିବ । ତତ୍ପରେ କାଂସ୍ୟ-
ପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି ଆଣି ଆପଣା ସମ୍ମୁଖରେ ସ୍ଥାପନକରିବ । ପୁନଶ୍ଚ
ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂଲ ହସ୍ତରେଧାରଣ କରି "ଓଁ ଅଦ୍ୟକର୍ତ୍ତବ୍ୟ" ଏହି
ବାକ୍ୟ ପଢି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବରଣକରିବ । "ଓଁ ବୃତୋଽସ୍ମି" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା
ପ୍ରତିବଚନକହିବେ । "ଓଁ ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମ କୁରୁ ବୋଲି ଆଗ୍ନେୟ
କହିଲାରୁ "କରବାଣି" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା କହିବେ ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁଁ ଆଗ୍ନେୟ
ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ଦିଗରେ ଶୁଦ୍ଧ ଆସନ ଥୋଇ ସେହିଆସନ ଉପରେ
ପୂର୍ବାଗ୍ରକୁ ଅଗ୍ରକରି ତିନିଗୋଟି କୁଶ ବିଛାଇ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେ
ଅଗ୍ନିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ବୁଲାଇ ଆଣି ଅସ୍ମିନ୍ କର୍ମଣି ତ୍ୱଂମେ ବ୍ରହ୍ମାଭବ
ବୋଲି କହିବେ । "ଓଁ ଭବାନୀତି ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମା ସ୍ୱୀକାର କଲାରୁ
ଉତ୍ତରକୁ ମୁଖକରାଇ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଉକ୍ତଆସନରେ ବସାଇବ ତତ୍ପରେ
ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରକୁ ଆପଣାଆଗରେ ରଖି ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣକରି ତଃ କୁଶାଚ୍ଛାଦ-

ଦଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ କୁଶୋପରି ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ପରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥି ଭାଗମାଦାୟ ଅଗ୍ନେୟ୍ୟାଦୀଶାନାନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋଽଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈଋତ୍ୟା ଦ୍ୱାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ ଅଗ୍ନିତଃ ପ୍ରଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋଽଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମଦିଶି ପବିତ୍ର ଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ର କରଣାର୍ଥଂ ସାଗ୍ରମନନ୍ତର୍ଗର୍ଭି କୁଶ ପତ୍ର ଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର ମାଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ ସଂମାର୍ଜନକୁଶାଃ ଉପଯମନକୁଶାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ସ୍ରୁବଃ ଆଜ୍ୟଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନକୁଶାନାଂ ପୂର୍ବପୂର୍ବଦିଶି କ୍ରମେଣାସାଦନୀୟଂ ତତଃ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନକୁଶୈଃ ପବିତ୍ରେଛିତ୍ୱା ସପବିତ୍ର

ତକର ସେପାତ୍ରକୁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖକୁ ଚାହିଁ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ସ୍ଥାପନ କରିବ । ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ ପରିସ୍ତରଣ କରିବ ।

କ୍ରମ ଯଥା;

କୁଶର ଚତୁର୍ଥି ଅଂଶ ଆଣି ଅଗ୍ନିକୋଣଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନୈର୍‌ଋତ ଠାରୁ ବାୟୁ କୋଣପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ନିଠାରୁ ପ୍ରଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିସ୍ତରଣକରିବ । ଅଥବା ଅସ୍ମ ଦ୍ଦେଶୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟମତାନୁସାରେ ପୂର୍ବରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର ଦକ୍ଷିଣରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର, ପଶ୍ଚିମରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର ଉତ୍ତରରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ଏହିପରି ପରି- ସ୍ତରଣ କରିବ । ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ ଦିଗରେ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ କରିବାଲାଗି ତିନିଗୋଟି କୁଶ ଏବଂ ପବିତ୍ର କରିବା ସକାଶେ ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ଏବଂ ଗର୍ଭରେ ଅନ୍ୟ କୁଶ ନଥିବା, ଦୁଇଗୋଟା କୁଶପତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର, ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ, ସମ୍ମାର୍ଜନ ଓ ଉପଯମନାର୍ଥି କୁଶ ଗୁଚ୍ଛ, ତିନିଗୋଟି ସମିଧ, ସ୍ରୁବ, ଆଜ୍ୟ, ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ର ଏହିଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ ନିମନ୍ତେ ରଖାହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କ ପୂର୍ବ ୨ ଦି- ଗରେ ସ୍ଥାପିତ କରିବ । ତତ୍ପରେ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ ନିମନ୍ତେ ରଖାହୋ- ଇଥିବା କୁଶ ମାନଙ୍କଦ୍ୱାରା ଯଜମାନ ପବିତ୍ର ଦ୍ୱୟ ଛେଦନକରି ସ

କରେଣ ପ୍ରଣୀତୋଦକଂ ତ୍ରିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ନଥାପ୍ୟ ଦ୍ୱାଭ୍ୟାମ-
ନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାମୁତ୍ତରାଗ୍ରେ ପବିତ୍ରେ ଗୃହୀତ୍ୱା ତ୍ରିରୁତ୍ପୂୟନଂ
ତତଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ବାମହସ୍ତେ ଗୃହୀତ୍ୱା ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତା
ନାମିକାଙ୍ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ତ୍ରିରୁଦିଙ୍ଗନଂ ତତଃ ପ୍ରଣୀତୋ
ଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରମଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳେନ ଯଥା
ସାଦିତବସ୍ତୂନ୍ୟଭିଷିଚ୍ୟାଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତୟୋ ର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା ମାଜ୍ୟଂ ନିରୂପ୍ୟାଧି
ଶ୍ରୟଣଂ ତତଃ କୁଶଂ ପ୍ରଜ୍ୱାଲ୍ୟାଜ୍ୟସ୍ୟାଗ୍ନେ ଶ୍ଚୋପରି
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌତସ୍ୟ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ତତସ୍ତ୍ରିଃ
ସ୍ରୁବ ପ୍ରତପନଂ ସଂମାର୍ଜନକୁଶାନାମଗ୍ରୈ ରନ୍ତରତୋ ମୂ-
ଲୈ ର୍ବାହ୍ୟତଃ ସ୍ରୁବଂ ସଂମୃଜ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ

ପବିତ୍ର ହସ୍ତରେ ପ୍ରଣୀତା ଜଳକୁ ତିନିବାର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରରେ ପକାଇ
ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ଉତ୍ତରକୁ ଅଗ୍ରକରି ପବି-
ତ୍ରଦ୍ୱୟ ଗ୍ରହଣକରି ସେହିପାତ୍ରକୁ ତିନିବାର ବାଞ୍ଛିବ । ଏବଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରକୁ ବାମହସ୍ତରେ ଗ୍ରହଣକରି ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତସ୍ଥିତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ
ଏଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ତିନିବାର ଜଳ ଗଚଳନକରିବ । ତତ୍ପରେ ପ୍ର-
ଣୀତା ଜଳଦ୍ୱାରା ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ସେଚନକରି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳଦ୍ୱାରା
ଆସାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ସେଚନ କରିବ । ତଦନନ୍ତର ଅଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତା
ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ରଖିବ । ତତ୍ପରେ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀରେ ଘୃତ
ରଖି ତାକୁ ଅଗ୍ନିରେ ବସାଇବ, ଅନନ୍ତର କୁଶ ଗୋଟିଏ ଅଗ୍ନିରେ
ଜାଳି ସେହି ଜ୍ୱଳନ୍ତ କୁଶକୁ ଆଜ୍ୟ ଓ ଅଗ୍ନି ଏଦୁହିଁଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେ
ବୁଲାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇଦେବ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ସ୍ରୁବକୁ ତିନିବାର
ତତାଇବ । ଏବଂ ସମ୍ମାର୍ଜନନିମନ୍ତେ ରଖାହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କ
ମୂଳରେ ସ୍ରୁବର ମୂଳପ୍ରଦେଶ ଅଗ୍ରରେ ଅଗ୍ର, ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶକୁ

ପୁନସ୍ତ୍ରୀଃ ପ୍ରତପ୍ୟ ଦକ୍ଷିଣତୋ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତ ଆଜ୍ୟମଗ୍ନି
ପ୍ରଦକ୍ଷିଣେ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବର୍ହିଷ୍ୟଗ୍ରେ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତ ଆଜ୍ୟେ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ବଦୁତ୍ପବନଂ ଅବେକ୍ଷ୍ୟ ସତ୍ୟପଦ୍ରବ୍ୟେ ତନ୍ନିରସନଂ
ତତଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁତ୍ପବନଂ ତତ ଉତ୍ଥାୟୋପଯମନକୁଶାନାଦାୟ
ପ୍ରଜାପତିଂ ମନସା ଧ୍ୟାତ୍ୱା ତୂଷ୍ଣୀମଗ୍ନୌ ଘୃତାକ୍ତାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ
କ୍ଷିପେତ୍ ତତଉତ୍ପବିଶ୍ୟ ସପବିତ୍ରପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁଦକେନ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ
କ୍ରମେଣାଗ୍ନିଂ ପର୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରେ ପବିତ୍ରେ ନିଧାୟ ବ୍ରହ୍ମଣା
ନ୍ୱାରବ୍ଧଃ ପାତିତଦକ୍ଷିଣଜାନୁଃ ସମିଦ୍ଧତମେଗ୍ନୌ ଜୁହୁୟାତ୍
ତତ୍ର ପ୍ରଥମାହୁତି ଚତୁଷ୍ଟୟେନ ସ୍ରୁବାବସ୍ଥିତ ହୁତଶେଷ ଘୃତ-
ସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂ

ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନକର ପ୍ରଣୀତାଜଳଦ୍ୱାରା ତାହାକୁ ସେଚନକରି ପୁନଶ୍ଚ ସ୍ରୁ-
ବକୁ ତତାଇ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ରଖିବ । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ
ଆଜ୍ୟକୁ ଅଗ୍ନିକୁ ଓଲ୍ଲାଇଆଣି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଚାରୁ
ପାର୍ଶ୍ୱ ବୁଲାଇଆଣି ଆପଣା ଅଗରେରଖିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ଆଜ୍ୟକୁ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ବନ୍ଦୁଲପରି ବନ୍ଧିବ ତପୂରେ ଘୃତକୁ ଦେଖି ତହିଁରେ
ଅପବିତ୍ରଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ ବାହାରକରି ଦେବ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରକୁ ବନ୍ଦିବ । ତଦନନ୍ତର ଉଠି ଉପଯମନନାମକ ଥିବା କୁଶ
ମାନଙ୍କୁ ଆଣି ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ମନରେ ଧ୍ୟାନକରି ମୌନଭାବରେ ତିନି-
ଗୋଟି ସମିଧ ଘୃତରେ ବୁଡାଇ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ । ତପୂରେ ସ୍ୱ-
ଆସନରେ ବସି ସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକରାଇ
ତଦୁପରି ସେଚନକରିବ । ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରରେ ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ରଖି ବ୍ରହ୍ମା-
ଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟ ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣଜାନୁ ଭୂମିରେ ପକାଇ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନି-
ରେ ହୋମ କରିବ ଏହି ହୋମରେ ୧ ମ ୪ରି ଆହୁତି ଦେଲାରୁ
ସ୍ରୁବରେ ଥିବା ହୋମ ଶେଷଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ପକାଇବ

ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତି ମନସା ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ
ଇତ୍ୟାଧାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ସୋ-
ମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟଭାଗୌ ତତଃପ୍ରାକ୍ତ-
ତୋଽନନ୍ୱାରବ୍ଧକର୍ତ୍ତୃକୋ ହୋମଃ ଓଁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା
ଇଦମନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ ଓଁ ବାୟବେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମ-
ଣେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣେ ଓଁ ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ
ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ ଏତାଃ ସାମାନ୍ୟା ହୁତୟଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତି ମନସା ଓଁ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ଦେବେଭ୍ୟଃ ଓଁ ଋଷିଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଋଷିଭ୍ୟଃ
ଓଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ଓଁ ମେଧାୟୈ ସ୍ୱାହା

ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା
ଇଦ ମିନ୍ଦ୍ରାୟ ବୋଲି ଆଘାର ଦ୍ୱୟ ଦେବ । ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା
ଇଦ ମଗ୍ନୟେ ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ ବୋଲି ଆ-
ଜ୍ୟଭାଗ ଦ୍ୱୟ ଦେବ ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁଁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶ ନକରି ସ୍ୱୟଂ ହୋ-
ମକରିବ "ଓଁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ" ବୋଲି
ଆକାଶଙ୍କୁ ଓଁ ବାୟବେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ" ବୋଲି ବାୟୁଙ୍କୁ
"ଓଁ ବ୍ରହ୍ମଣେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣେ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ "ଓଁ ଛନ୍ଦୋ-
ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ" ବୋଲି ବେଦମାନଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ ।
ଏହି ମାନଙ୍କୁ ସାମାନ୍ୟ ଅହୁତି ବୋଲି ଯାଏ ।
ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ବୋଲି ପ୍ରଜାପତିଙ୍କୁ ମା-
ନସିକହୋମ କରିବ । ଓଁ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଦେବେଭ୍ୟଃ
ବୋଲି ଦେବତାଙ୍କୁ; ଓଁ ଋଷିଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଋଷିଭ୍ୟଃ ବୋଲି
ଋଷିମାନଙ୍କୁ ଓଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ବୋଲି ଶ୍ରଦ୍ଧାଙ୍କ
"ଓଁ ମେଧାୟୈ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ମେଧାୟୈ" ବୋଲି ମେଧାଙ୍କୁ ଓଁ ସଦସ

ଇଦଂ ମେଧାଗ୍ନୟେ ଓଁ ସଦସସ୍ପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସଦସସ୍ପତୟେ ଓଁ ଅନୁମତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମନୁମତୟେ ତତୋନ୍ୱାରବ୍ଧ କର୍ତ୍ତୃ କୋହୋମଃ ତତ୍ରାଦାହୁତ୍ୟନନ୍ତରଂ ସ୍ରୁବାବସ୍ଥିତ ହୁତଶେଷ ଘୃତସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ଏତା ମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବରୁଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍ ଦେବସ୍ୟ ହେଡୋ ଅବୟାସି ସୀଷ୍ଠାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋ ବହ୍ନିତମଃ ଶୋଶୁଚାନୋ ବିଶ୍ୱା ଦ୍ୱେଷାଂସି ପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସ ତ୍ୱନ୍ନୋ ଅଗ୍ନେବମେ ଭବୋତୀ ନେଦିଷ୍ଠୋ ଅସ୍ୟା ଉଷସୋ ବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବଯକ୍ଷ୍ୱନୋ ବରୁଣଂ ରରାଣୋ ବୀହି ମୃଡୀକଂ ସୁହବୋ ନଏଧି ଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ

ସ୍ପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସଦସସ୍ପତୟେ ବୋଲି ସଦସସ୍ପତିଙ୍କୁ ଓଁ ଅନୁମତ-ୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମନୁମତୟେ ବୋଲି ଅନୁମତିଙ୍କୁ ହୋମକରିବ ତହୁଁରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟହୋଇ ହୋମ କରିବ ଏହି ହୋମରେ ସମୁଦାୟ ଆହୁତି ଦେଇସାରିଲା ଉତ୍ତାରୁ ଦୃତ ଆହୁତିଶେଷରେ ହୋମଶେଷଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । ଓଁ ଭୂଃ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ଓଁ ଭୁବଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ" ବୋଲି ବାୟୁଙ୍କୁ ଓଁ ସ୍ୱଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ ବୋଲି ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । ଏମାନଙ୍କୁ ମହାବ୍ୟାହୃତି ବୋଲାଯାଏ । ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋ ଅଗ୍ନେ ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ବୋଲି ଅଗ୍ନି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । "ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋ ଅଗ୍ନେ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ପୁନଶ୍ଚ ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ବୋଲି ଅଗ୍ନି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । "ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦମଗ୍ନୟେ ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ ଓଁ

ସ୍ୟନଭିଶସ୍ତିପାଶ୍ଚ ସତ୍ୟମିତ୍ୱ ମୟାଅସି ଅୟାନୋଯଜ୍ଞଂ
ବହାସ୍ୟୟାନୋଧେହି ଭେଷଜଂ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ
ଯେତେଶତଂ ବରୁଣୟେ ସହସ୍ରଂ ଯଜ୍ଞିୟାଃ ପାଶାବିତତା
ମହାନ୍ତଃ ତେଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟସବିତୋତ ବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱେମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ
ମରୁତଃ ସ୍ୱର୍କାଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ସବିତ୍ରେ ବିଷ୍ଣବେ ବିଶ୍ୱେ
ଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ
ବରୁଣପାଶମସ୍ମଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଂ ଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟ
ମାଦିତ୍ୟ ବ୍ରତେତବା ନାଗସୋ ଅଦିତୟେ ସ୍ୟାମ ସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ଇତି ସପ୍ତପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ସଜ୍ଞକା ଓଁ ପ୍ରଜାପତ-
ୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତି ମନସା ଇତି ପ୍ରାଜା
ପତ୍ୟଂ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱି-
ଷ୍ଟକୃତେ ଇତି ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃଦ୍ଧୋମଃ ତତଃ ସଂସ୍ରବପ୍ରାଶନଂ ତତ
ଆଚମ୍ୟ ଓଁ ଅଦ୍ୟକୃତୈତତ୍ ବେଦାରମ୍ଭହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତା

ଯେତେଶତଂ" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦଂ ବରୁଣାୟ, ସବିତ୍ରେ, ବିଷ୍ଣବେ,
ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟ, ଦେବେଭ୍ୟୋ, ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ, ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ଏହାବୋଲି
ବରୁଣାଦିଙ୍କୁ ହୋମକରିବ । "ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢି ଇଦଂ
ବରୁଣାୟ ବୋଲି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ । ଏହିମାନଙ୍କୁ (ଏହିହୋ-
ମକୁ) ସପ୍ତପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ବୋଲାଯାଏ । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇ-
ଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଏହାବୋଲି ମାନସିକ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ କରିବ । ଓଁ
ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ବୋଲି ସ୍ୱିଷ୍ଟ
କୃତଙ୍କୁ ହୋମକରିବ ଏହାକୁ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତ୍ ହୋମକୁହାଯାଏ ।

ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ସଂସ୍ରବ ପ୍ରାଶନ ଓ ଆଚମନକରି "ଓଁ ଅଦ୍ୟକୃତ
ଏତଦ୍ବେଦାରମ୍ଭ ହୋମକର୍ମଣି" ଏହିବାକ୍ୟ ପଢି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣାଦେବ
ଉପରେ ବ୍ରହ୍ମା ତାହାଗ୍ରହଣକରି "ସ୍ୱସ୍ତି" ବୋଲି ପ୍ରତିବଚନ କହି-

ବେକ୍ଷଣ ରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥଂ ଇଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜା-
ପତିଦୈବତମମୁକ ଗୋତ୍ରାୟାମୁକଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେ
ଦକ୍ଷିଣାତ୍ୱେନାହଂ ସମ୍ପ୍ରଦଦେ ଇତି ଦକ୍ଷିଣାଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ
ସ୍ୱସ୍ତୀତି ପ୍ରତିବଚନଂ ତତୋ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ବିମୋକଃ ଓଁ ସୁମିତ୍ରି-
ୟାନ ଆପ ଓଷଧୟଃ ସନ୍ତୁ ଇତି ପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତାଜଲମାନୀୟ-
ତେନ ଶିରଃ ସଂମୃଜ୍ୟ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା ସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତୁ ଯୋଽସ୍ମାନ୍ ଦ୍ୱେ-
ଷ୍ଟି ୟଂଚ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଐଶାନ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତା ନ୍ୟୁବ୍ଜୀ-
କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତସ୍ତରଣବର୍ହିରାନୀୟ ଘୃତେନାଭିଘାର୍ଯ୍ୟ କ୍ରମେଣ
ହସ୍ତେନୈବ ଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ବିଦୋଗାତୁଂ ବିତ୍ତ୍ୱାଗା
ତୁମିତମନସସ୍ପତ ଇମଂ ଦେବୟଜ୍ଞଁ ସ୍ୱାହା ବାତେଧାଃ ସ୍ୱାହା
ଇତି ବର୍ହିର୍ହୋମଃ ତତଃ କଣ୍ଠୀରଗମନଂ ତତ ଇଷ୍ଟାଂଶକେ
ବେଦାରମ୍ଭଂ ଗୁରୁଃ କାରୟେତ୍ ତତ୍ର କ୍ରମଃ ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃ ସ୍ୱଃ
ତତ୍ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋଦେବସ୍ୟ ଧୀମହି ଧିୟୋ ୟୋ ନଃ
ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍ ଓ ଇତି ପ୍ରଣବାନ୍ତଂ ପଠିତ୍ୱା ପଙ୍କ୍ତିନମସ୍କାରଞ୍ଚ

ବେ । ତଦନନ୍ତର ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ଫିଟାଇବ । ଏବେ "ସୁମିତ୍ରିୟାନ" ମନ୍ତ୍ରପଢି
ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଣୀତାରୁ ଜଳଆଣି ମସ୍ତକରେ ସେଚନ କରିବ ।
"ଓ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପ୍ରଣୀତାକୁ ଅଧୋ-
ମୁଖକରି ରଖିବ । ତତ୍ପରେ ପରିସ୍ତରଣ ହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କୁ
ପରିସ୍ତରଣକ୍ରମେ ଉଠାଇ ଘୃତରେବୁଡାଇ "ଓଁ ଦେବାଗାତୁ" ଏହି
ମନ୍ତ୍ରପଢି ହୋମକରିବ । ତଦନନ୍ତର କୁମାର କଣ୍ଠୀରେ ଦେଶକୁ ଯାଇ
ଗୁରୁଙ୍କର ଅନୁଗତହେବ ଗୁରୁ ତାହାଙ୍କ ସଦ୍ଭକ୍ତି ଏବଂ ଅନୁରାଗ
ଦେଖି ବେଦାରମ୍ଭ କରାଇବେ । ତହିଁର କ୍ରମଯଥା; "ଓଁ ଭୂର୍ଭୁବଃ
ସ୍ୱଃ ତତ୍ସବିତୁର୍ବରେଣ୍ୟଂ ଭର୍ଗୋଦେବସ୍ୟଧୀମହି, ଧିୟୋ ୟୋ ନଃ
ପ୍ରଚୋଦୟାତ୍" ଏହିମନ୍ତ୍ରକୁ ପ୍ରଣବାଦ୍ୟନ୍ତ ପାଠକରି ତିନି ଥର

କାରୟିତ୍ୱା ଓଁସମିଧାଗ୍ନିଂ ଦୁବସ୍ୟତ ଘୃତୈର୍ବୋଧୟତାତିଥିଂ
ଆସ୍ମିନ୍ ହବ୍ୟା ଜୁହୋତନ ସୁସମିଦ୍ଧାୟ ଶୋଚିଷେ ଇତି
କଣ୍ଡିକାନ୍ତରଂ ବାଫର୍କିକାଂ ବା ପାଠୟେତ୍ ତତଃ ସପ୍ରଣବଂ
ସ୍ୱସ୍ତିବାଚୟିତ୍ୱା ଉଥାପ୍ୟ ଫଲମୁଷ୍ଟି ସମନ୍ୱିତ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣ
କରସ୍ଥ ସ୍ରୁକ୍ସ୍ଥେନ ଘୃତପୂର୍ଣ୍ଣେନ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନର ମୃତଆଜାତମଗ୍ନିଂ କବିଂ
ସମ୍ରାଜମତିଥିଂ ଜନାନାମାସନ୍ନାପାତ୍ରଂ ଜନୟନ୍ତଦେବାଃ
ଇତି ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଃ ତତଉପବିଶ୍ୟ ସ୍ରୁବେଣ ଭସ୍ମାନୀୟ ଦକ୍ଷିଣା
ନାମିକାଗ୍ରଗୃହୀତଭସ୍ମନା ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେରିତି
ଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେ-
ବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ
ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ହୃଦି ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଲଲାଟା
ଦାବପି ତନ୍ ତତ୍ତ୍ୱେ ଇତି ବିଶେଷଃ । ଇତି ବେଦାରମ୍ଭଃ ।

ପାଞ୍ଚ ବା ସାତ ଋକ୍ ବେଦ ପଢ଼ାଇବ ତତ୍ପରେ ବାଳକ ନକ୍ଷତ୍ରବର୍ତ୍ତୀ
ପୂଜ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ । ଏବଂ "ଓଁ ସମିଧାଗ୍ନିଂ ଦୁବ
ସ୍ୟତ" ଏହି କଣ୍ଡିକା ଅଥବା ଅନ୍ୟକୌଣସି ପାଂଚୋଟି ରୂଏ ପଢ଼ା-
ଇବ ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରଣବଯୁକ୍ତ ସ୍ୱସ୍ତିବାଚନ କରାଇ ଆସନରୁ ଉଠି
ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତରେ ସ୍ରୁବ ଧରାଇ ଘୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି "ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋଅରତିଂ" ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି ଦେବ ତତ୍ପରେ ଆଗ୍ନେୟ ବସି
ସ୍ରୁବରେ ଭସ୍ମଆଣି ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତସ୍ଥିତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ତାହା
ଗ୍ରହଣକରି ପୂର୍ବବତ୍ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ ଏବଂ ମାଣବକଙ୍କ ମଧ୍ୟସେହି
ପରି ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ । ଇତି ବେଦାରମ୍ଭ ସମାପ୍ତ ।

ଅଥ ସମାବର୍ତ୍ତନଂ

ତତଃ ଶୁଭେହନେ ପ୍ରହ୍ଲୀଭୂୟ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ନାସ୍ୟାମୀତି କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଂ ଭାଷତେ ତଂ ସ୍ନାହୀତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟେଃ ଉକ୍ତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଆଚାର୍ଯ୍ୟସନ୍ନିଧୌ ଦକ୍ଷିଣତଃ ଉପବିଷ୍ଟଃ କୃତସ୍ନାନାଦ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ମାତୃପୂଜାପୂର୍ବକଂ ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧଂ କୃତ୍ୱା କୁଶୈହସ୍ତମାତ୍ରାଂ ଭୂମିଂ ପରିସମୁହ୍ୟ ତାନୈଶାନ୍ୟାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଗୋମୟୋଦକେନୋପଲିପ୍ୟ ସ୍ରୁବମୂଲେନୋତ୍ତରୋତ୍ତରକ୍ରମେଣ ତ୍ରିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନକ୍ରମେଣୋଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଜଲେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ କାଂସ୍ୟେନାଗ୍ନିମାନୀୟ ସ୍ୱାଭିମୁଖଂ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନତାମ୍ବୂଲ ବା-

---

ଅଥ ସମାବର୍ତ୍ତନ

ମାଣବକ ଶୁଭଦିବସରେ ବରୁଣପୂଜାନନ୍ତର ବିନୟୀ ହୋଇ "ସ୍ନାସ୍ୟାମି" ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ପଚାରିବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ "ସ୍ନାହି" ବୋଲି କହିବେ ତଦନନ୍ତର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମାଣବକ ସ୍ନାନ କ୍ରିୟା ସମାପନ କରିବେ । ଏବଂ ମାଣବକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତି ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ବସିବେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମାତୃପୂଜା ଏବଂ ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧକରି ସାରି ଏକହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମିକୁ କୁଶଦ୍ୱାରା ମାର୍ଜ୍ଜନକରି ସେହି କୁଶ ମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପକାଇବେ । ସେହି ଭୂମିକୁ ଗୋମୟ ଜଳଦ୍ୱାରା ଲେପନକରି ସ୍ରୁବମୂଳରେ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତରଦିଗରେ ବିମିକ ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଲେଖି ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱାରା ରେଖାସ୍ଥିତ ମୃତ୍ତିକାକୁ ଉଠାଇ ଜଳଦ୍ୱାରା ପ୍ରୋକ୍ଷଣ ରେଖାକୁ ସେଚନ କରିବ । ତତ୍ପରେ କାଂସ୍ୟପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି ଆଣି ପଶ୍ଚିମକୁ ମୁଖକରି ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡରେ ସ୍ଥାପନକରିବ ତତ୍ପରେ ପୁଷ୍ପ,

କାରୟିତ୍ୱା ଓଁସମିଧାଗ୍ନିଂ ଦୁବସ୍ୟତ ଘୃତୈ ର୍ବୋଧୟତା ତିଥିଂ
ଆସ୍ମିନ୍ ହବ୍ୟା ଜୁହୋତନ ସୁସମିଦ୍ଧାୟ ଶୋଚିଷେ ଇତି
କଣ୍ଡିକାନ୍ତରଂ ବାଙ୍କ୍ଳିକାଂ ବା ପାଠୟେତ୍ ତତଃ ସପ୍ରଣବଂ
ସ୍ୱସ୍ତିବାଚନ୍ଦ୍ୱିତ୍ୱା ଉତ୍ଥାୟ ଫଳପୁଷ୍ପ ସମନ୍ୱିତ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣ
କରସ୍ଥସ୍ରୁବେଣ ଘୃତପୂର୍ଣ୍ଣେନ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋ ଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱାନର ମୃତଆଜାତମଗ୍ନିଂ କବିଂ
ସମ୍ରାଜମତିଥିଂ ଜନାନାମାସନ୍ନାପାନଂ ଜନୟନ୍ତଦେବାଃ
ଇତି ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଃ ତତଉପବିଶ୍ୟ ସ୍ରୁବେଣ ଭସ୍ମାନୀୟ ଦକ୍ଷିଣା
ନାମିକାଗ୍ରଗୃହୀତଭସ୍ମନା ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେରିତି
ଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେ-
ବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଳେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ
ତ୍ର୍ୟାୟୁଷମିତି ହୃଦି ଅନେନୈବ କ୍ରମେଣ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଲଲାଟା
ଦାବପି ତନ୍ତ ତତ୍ରେ ଇତି ବିଶେଷଃ । ଇତି ବେଦାରମ୍ଭଃ ।

ପାଞ୍ଚ ବା ସାତ ଋକ୍ ବେଦ ପଢ଼ାଇବ ତତ୍ପରେ ବାଳକ ନିକଟବର୍ତ୍ତି
ପୂଜ୍ୟବ୍ୟକ୍ତି ମାନଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ । ଏବଂ "ଓଁ ସମିଧାଗ୍ନି ଦୁବ
ସ୍ୟତ" ଏହି କଣ୍ଡିକା ଅଥବା ଅନ୍ୟକୌଣସି ପାଞ୍ଚୋଟିଏ ପଢ଼ା-
ଇବ ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରଣବଯୁକ୍ତ ସ୍ୱସ୍ତିବାଚନ କରାଇ ଆସନରୁ ଉଠି
ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତରେ ସ୍ରୁବ ଧରାଇ ଘୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣକରି "ଓଁ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ
ଦିବୋ ଅରତିଂ" ମନ୍ତ୍ରରେ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତିଦେବ ତତ୍ପରେ ଆଗୁଯିବ ବସି
ସ୍ରୁବରେ ଭସ୍ମଆଣି ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତ ସ୍ଥିତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳିରେ ତାହା
ଗ୍ରହଣକରି ପୂର୍ବବତ୍ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ ଏବଂ ମାଣବକଙ୍କ ମଧ୍ୟସେହି
ପରି ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ । ଇତି ବେଦାରମ୍ଭ ସମାପ୍ତ ।

ଅଥ ସମାବର୍ତ୍ତନଂ

ତତ୍ ଶୁଭେହନି ପ୍ରାତର୍ଭୂତ୍ୱା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ସ୍ନାସ୍ୟାମୀତି କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଂ ଭଷତେ ତନ୍ନ ସ୍ନାହୀତ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ତତୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଣି ଆଚାର୍ଯ୍ୟସନ୍ନିଧୌ ଦକ୍ଷିଣତଃ ଉପବିଶ୍ୟ କୃତସ୍ନାନାଦ୍ୟାଚାର୍ଯ୍ୟଃ ମାତୃପୂଜାପୂର୍ବକଂ ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧଂକୃତ୍ୱା କୁଶୈର୍ହସ୍ତମାତ୍ରାଂ ଭୂମିଂ ପରିସମୂହ୍ୟ ତାନ୍ନୈଶାନ୍ୟାଂ ପରିତ୍ୟଜ୍ୟ ଗୋମୟୋଦକେନୋପଲିପ୍ୟ ସ୍ରୁବମୂଲେନୋତ୍ତରୋତ୍ତର କ୍ରମେଣ ତ୍ରିରୁଲ୍ଲିଖ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନକ୍ରମେଣୋଦ୍ଧୃତ୍ୟ ଜଲେନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ କାଂସ୍ୟେନାଗ୍ନି ମାନୀୟ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ମୁଖେ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ ପୁଷ୍ପଚନ୍ଦନତାମ୍ବୂଲ ବା-

---

ଅଥ ସମାବର୍ତ୍ତନ

ମାଣବକ ଶୁଭଦିବସରେ ବର୍ଣ୍ଣପୂଜାନନ୍ତର ଦନସ୍ତୀ ହୋଇ "ସ୍ନାସ୍ୟାମି"ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ପଚାରିବ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ "ସ୍ନାହି"ବୋଲି କହିବେ ତଦନନ୍ତର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଓ ମାଣବକ ସ୍ନାନ କ୍ରିୟା ସମାପନ କରିବେ । ଏବଂ ମାଣବକ ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ବସିବେ । ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ମାତୃପୂଜା ଏବଂ ଆଭ୍ୟୁଦୟିକ ଶ୍ରାଦ୍ଧକରି ସାରି ଏକହସ୍ତ ପରିମିତ ଚତୁରସ୍ର ଭୂମିକୁ କୁଶଦ୍ୱାରା ମାର୍ଜ୍ଜନକରି ସେହିକୁଶ ମାନଙ୍କୁ ଐଶାନ୍ୟକୋଣରେ ପକାଇବେ । ସେହି ଭୂମିକୁ ଗୋମୟ ଜଳଦ୍ୱାରା ଲେପନକରି ସ୍ରୁବମୂଳରେ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତରଦିଗରେ ତିନିକ ତିନିଗୋଟି ରେଖା ଲେଖି ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଅଙ୍ଗୁଳିଦ୍ୱୟ ଦ୍ୱାରା ରେଖାସ୍ଥିତ ମୃତ୍ତିକାକୁ ଉଠାଇ ଜଳଦ୍ୱାରା ପ୍ରୋକ୍ଷ ରେଖାକୁ ସେଚନ କରିବ । ତତ୍ପରେ କାଂସ୍ୟପାତ୍ରରେ ଅଗ୍ନି ଆଣି ପଶ୍ଚିମକୁ ମୁଖକରି ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡରେ ସ୍ଥାପନକରିବ ତତ୍ପରେ ପୁଷ୍ପ,

ବାସାଂସ୍ୟାଦାୟ ଓଁ ଅଦ୍ୟାମୁକସ୍ୟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟସମାବର୍ତ୍ତନ ହୋମ
କର୍ମଣି କୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣରୂପବ୍ରହ୍ମକର୍ମକର୍ତ୍ତୃଂ ମମୁକ ଗୋ-
ତ୍ର ମମୁକଶର୍ମ୍ମାଣଂ ବ୍ରାହ୍ମଣମେଭିଃ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ତାମ୍ବୂ-
ଳବାସୋଭି ର୍ବ୍ରହ୍ମତ୍ୱେନ ତ୍ୱାମହଂ ବୃଣେ ବୃତୋଽସ୍ମୀତି
ପ୍ରତି ବଚନଂ ଯଥା ବିହିତଂ କର୍ମ କୁର୍ବିତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ
କରବାଣୀତି ତେନୋକ୍ତେ ଅଗ୍ନେ ର୍ଦକ୍ଷିଣତଃ ଶୁଦ୍ଧମାସନଂ
ଦତ୍ୱା ତଦୁପରି ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟାସ୍ମିନ୍ କର୍ମଣି ତ୍ୱଂମେ
ବ୍ରହ୍ମା ଭବେତ୍ୟଭିଧାୟ ଓଁ ଭବାନୀତି ତେନୋକ୍ତେ ବ୍ରାହ୍ମଣ
ମୁଦଙ୍ମୁଖଂ ତତ୍ରୋ ପବେଶ୍ୟ ତତଃ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରଂ ପୁରତଃ
କୃତ୍ୱା ବାରିଣା ପରିପୂର୍ଯ୍ୟ କୁଶୈରାଚ୍ଛାଦ୍ୟ ବ୍ରହ୍ମଣୋମୁଖ ମବ
ଲୋକ୍ୟାଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ କୁଶୋପରି ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତଃ
ପରିସ୍ତରଣଂ ବର୍ହିଷଶ୍ଚତୁର୍ଥି ଭାଗ ମାଦାୟାଗ୍ନେରାଦୀଶାନା-

ଚନ୍ଦନ, ତାମ୍ବୁଲ, ବସ୍ତ୍ର ଗ୍ରହଣକରି "ଓଁ ଅଦ୍ୟ ଅମୁକସ୍ୟ ସମାବର୍ତ୍ତନ
ହୋମକର୍ମଣି" ଏହିବାକ୍ୟପଢି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବରଣକରିବ । ଏହା ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମା
"ବୃତୋସ୍ମି" ବୋଲି ପ୍ରତିବଚନ କହିବେ । ଯଥାବିହିତଂ କର୍ମକୁରୁ"
ବୋଲି ଆଚାର୍ଯ୍ୟ କହିଲରୁ ବ୍ରହ୍ମା "କରବାଣୀତି" ବୋଲି କହିବେ
ତପୂରେ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଦକ୍ଷିଣ ପାର୍ଶ୍ୱରେ ଶୁଦ୍ଧଆସନ ପକାଇ
ତାହା ଉପରେ ପୂର୍ବଙ୍କୁ ଅଗ୍ରକରି ତିନଗୋଟି କୁଶଦେଇ "ଅସ୍ମିନ୍
କର୍ମଣିତ୍ୱଂମେ ବ୍ରହ୍ମାଭବ" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମଙ୍କୁ କହିବେ । "ଓଁ ଭବା-
ନୀତି" ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମ କହିଲାରୁ ତାଙ୍କୁଉତ୍ତର ଉନ୍ମୁଖକରାଇ ଉକ୍ତ ଆ-
ସନରେ ବସାଇବ ତାହାଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରକୁ ଆପଣା ଆଗରେ ରଖି
ଜଳରେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ କୁଶରେ ଆଚ୍ଛାଦିତ କରି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ମୁଖକୁ ଅବ-
ଲୋକନ କରତଃ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ କୁଶୋପରି ସେହି
ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରକୁ ରଖିବ । ତାହାଁ ଉତ୍ତାରେ ପରିସ୍ତରଣ କରିବ । ତାହାର

ନ୍ତଂ ବ୍ରହ୍ମଣୋଽଗ୍ନି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ନୈର୍ଋତ୍ୟାଦ୍ବାୟବ୍ୟାନ୍ତଂ ଅଗ୍ନି-
ତଃ ପ୍ରଣୀତାପର୍ଯ୍ୟନ୍ତଂ ତତୋଽଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପଶ୍ଚିମଦେଶେ
ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନାର୍ଥଂ କୁଶତ୍ରୟଂ ପବିତ୍ର କରଣାର୍ଥଂ ସାଗ୍ରମନ
ନ୍ତର୍ଗର୍ଭିକୁଶପତ୍ରଦ୍ୱୟଂ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ
ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନାର୍ଥଂ କୁଶାଃ ଉପଯମନକୁଶାଃ ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃ ସ୍ରୁବ
ଅଜ୍ୟଂ ପୂର୍ବପୂର୍ବଦିଶି କ୍ରମେଣ ସାଦନୀୟଂ ତତଃ
ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନକୁଶୈଃ ପବିତ୍ରେ ଛିତ୍ତ୍ୱା ସପବିତ୍ରକରେଣ
ପ୍ରଣୀତୋଦକଂ ତ୍ରିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ନିଧାୟ ଅନାମିକାଂ-
ଗୁଷ୍ଠାଭ୍ୟାଂ ପବିତ୍ରେ ଗୃହୀତ୍ୱା ତ୍ରିରୁତ୍ପୂୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରଂ

କ୍ରମଯଥା ; କୁଶର ଚତୁର୍ଥି ଭାଗଆଣି ଅଗ୍ନିକୋଣଠାରୁ ଐଶାନ୍ୟ
କୋଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଠାରୁ ଅଗ୍ନିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ନୈଋତଠାରୁ ବାୟୁ
କୋଣପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ଅଗ୍ନିଠାରୁ ପ୍ରଣୀତା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିସ୍ତରଣ କରିବ
ଅଥବା ଅସ୍ମଦ୍ଦେଶୀୟ ଆର୍ଯ୍ୟମତାନୁସାରେ ପୂର୍ବରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର,
ଦକ୍ଷିଣେ ପୂର୍ବାଗ୍ର, ପଶ୍ଚିମରେ ଉତ୍ତରାଗ୍ର, ଉତ୍ତରରେ ପୂର୍ବାଗ୍ର ଏହି
ପ୍ରକାର ପରିସ୍ତରଣ କରିବ । ତତ୍ପରେ ଅଗ୍ନିଙ୍କର ଉତ୍ତର ପଶ୍ଚିମ
ଦିଗରେ ପବିତ୍ର ଛେଦନ ଲାଗି ତିନିଗୋଟି କୁଶ, ପବିତ୍ର କରଣାର୍ଥି
ସାଗ୍ର ଅର୍ଥାତ୍ ଅଚ୍ଛିଦ୍ର ଏବ ଗର୍ଭିରେ ଆଉକଡ଼ୁ ନଥିବା କୁଶପତ୍ର
ଦୁଇଗୋଟି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର, ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲୀ, ସମ୍ମାର୍ଜ୍ଜନ ଓ ଉପଯମନାର୍ଥି
କୁଶ, ସ୍ରୁବ ଓ ଅଜ୍ୟ, ଏସମସ୍ତ ପଦାର୍ଥମାନ ପବିତ୍ରଚ୍ଛେଦନ କ୍ରମରେ
ରଖାଥିବା କୁଶମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ ୨ ଦିଗରେ ସ୍ଥାପନକରିବ । ତତ୍ପରେ
ପବିତ୍ର ଛେଦନ କରିବାଲାଗି ରଖାହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା
ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ଛେଦନକରି ସପବିତ୍ରହସ୍ତରେ ପ୍ରଣୀତାଜଳକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ-
ପାତ୍ରରେ ତିନିବାର ପକାଇ ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏଦୁଇ ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ
ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ ଗ୍ରହଣକରି ତିନିବାର ବଞ୍ଚିବ ତତ୍ପରେ ସେହି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ

ବାମକରେଣାଦାୟା ନାମିକାଂ ଗୁଷ୍ଠଗୃହୀତ ପବିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ ତଜ୍ଜଲଂ କିଂଚିତ୍ତ୍ରିଃ ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେନ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ମଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଲେନ ଯଥା ସାଦିତବସ୍ତୂନ୍ୟଭିଷିଚ୍ୟାଗ୍ନି ପ୍ରଣୀତୟୋ ର୍ମଧ୍ୟେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରଂ ନିଧାୟାତ୍ର ତତ-ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଲ୍ୟା କ୍ୟନିର୍ବାପଃ ଅଥୋତ୍ପୂର୍ଣଂ ଚରୁସ୍ଥାଣଂ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ ଢ୍ୟଧ୍ୟାଗ୍ନେଶ୍ଚୋପରି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବହ୍ନୌତତ୍ର ପ୍ରକ୍ଷିପ୍ୟ ସ୍ରୁବଂ ନିଃ ପ୍ରତପ୍ୟ ସଂମାର୍ଜିକୁଶାନାମଗ୍ରୈରଂ ତରତୋମୂଲୈ ର୍ବାହ୍ୟତଃ ସ୍ରୁବଂ ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ପ୍ରଣୀତୋଦକେ ନାଭ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପୁନଃ ପ୍ରତପ୍ୟସ୍ୱଦ୍ୟଦକ୍ଷିଣତୋ ନିଦଧ୍ୟାତ୍ ତତ ଆଜ୍ୟମଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣଂ ଭ୍ରାମୟିତ୍ୱା ବତାୟିଦ୍ୟନିଃ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ

ପାତ୍ରକୁ ବାମହସ୍ତରେ ଧରି ଏବଂ ଅନାମିକା ଓ ଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠ ଏ ଅଙ୍ଗୁଳି ଦ୍ୱୟରେ ପବିତ୍ର ଦ୍ୱୟ ଧରି ସେହି ପବିତ୍ରଦ୍ୱାରା ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀଜଳରୁ କିଛି କିଛି ଆଣି ଭୂମିରେ ପକାଇବ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରଣୀତାଜଳରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ସେଚନକରି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳରେ ଆସାଦିତ ହୋଇଥିବା ପଦାର୍ଥ ମାନଙ୍କ ଉପରେ ସିଞ୍ଚିବ । ଏବଂ ଅଗ୍ନି ଓ ପ୍ରଣୀତାମଧ୍ୟରେ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରକୁ ରଖିବ । ତଦନନ୍ତର ଆଜ୍ୟସ୍ଥାଳୀରେ ଘୃତ ରଖି ସେପାତ୍ରକୁ ଅଗ୍ନିରେ ବସାଇବ । ଅଗ୍ନିରେ ଗୋଟିଏ କୁଶ ଜାଳି ଆଜ୍ୟ ଓ ଅଗ୍ନି ଉପରେ ଜ୍ୱଳନ୍ତ କୁଶକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କ୍ରମରେ ବୁଲାଇ ଆଣି ତାହା ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇଦେବ ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ସ୍ରୁବକୁ ତିନିବାର ତତାଇ ସମ୍ମାର୍ଜନ କରିବା ଲାଗି ରଖାହୋଇଥିବା କୁଶମାନଙ୍କର ଅଗ୍ରରେ ଅଗ୍ର, ମୂଳରେ ମୂଳ, ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶକୁ ସମ୍ମାର୍ଜନକରି ପ୍ରଣୀତା ଜଳଦ୍ୱାରା ସେଚନକରି ପୁନର୍ବାର ସ୍ରୁବକୁ ତତାଇ ଆପଣାର ଦକ୍ଷିଣ ଭାଗରେ ରଖିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ଘୃତକୁ ଅଗ୍ନିରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କ୍ରମେ ଅଗ୍ନିର ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗକୁ ବୁଲାଇ ଆଣି ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରକୁ ଉ-

ବଦୁପ୍ରସ୍ତୋବେକ୍ଷ୍ୟସନ୍ତ୍ୟପଦ୍ରବ୍ୟେ ତନ୍ନିରସନଂ କୃତ୍ୱା ପୁନଃ
ପୂର୍ବବତ୍ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟ ପୂର୍ବନଂ ତତଉତ୍ଥାୟ୍ୟୋପଯମନକୁଶାନ୍ବାମ
ହସ୍ତେକୃତ୍ୱା ପ୍ରଜାପତିଂ ମନସାଧ୍ୟାତ୍ୱା ତୂଷ୍ଣୀମଗ୍ନୌ ଘୃତାକ୍ତାଃ
ସମିଧସ୍ତିସ୍ରଃକ୍ଷିପେତ୍ ତତଉପବିଶ୍ୟ ସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣ୍ୟୁ
ଦକେନ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣକ୍ରମେଣାଗ୍ନିଂ ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରେ
ପବିତ୍ରେ ନ୍ୟାସ୍ୟ ପାତିତ ଦକ୍ଷିଣଜାନୁଃ ସମିଦ୍ଧତମେଽଗ୍ନୌ ବ୍ରହ୍ମଣା
ନ୍ୱାରବ୍ଧଃ ସ୍ରୁବେଣ ଦ୍ୟାହୁତିକିଷ୍ଟସ୍ୟାତ୍ ତତ୍ର ପ୍ରଥମାହୁତି
ଚତୁଷ୍ଟୟେ ପ୍ରତ୍ୟା ହୁତ୍ୟନନ୍ତରଂ ସ୍ରୁବା ବସ୍ଥିତ ହୁତଶେଷ
ଘୃତସ୍ୟ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା
ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ନ ମମ ଓଁ ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦ-
ମିନ୍ଦ୍ରାୟ ଇତ୍ୟାଘାରୌ ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ

ସ୍ଥାଳୀପତ୍ର ତାକୁ ଉତ୍ତରରେ ରଖିବ । ଓ ସେ ଘୃତରେ କୌଣସି ଅପବିତ୍ର
ଦ୍ରବ୍ୟ ଥିଲେ ଦେଖି ବାହାର କରିଦେବ । ପୁନଶ୍ଚ ପୂର୍ବବତ୍ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ
ପାତ୍ରକୁ ରଖିବ । ଏବଂ ଠିଆହୋଇ ଉପଯମନ କୁଶମାନଙ୍କୁ ବାମହସ୍ତ-
ରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଓ ପ୍ରଜାପତିଙ୍କୁ ମନରେ ଧ୍ୟାନକରି ତିନଗୋଟି ସମିଧ
ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ ମୌନଭାବରେ ଅଗ୍ନିରେ ପକାଇବ । ତତ୍ପରେ
ସ୍ୱ ଆସନରେ ବସି ସପବିତ୍ର ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ଜଳକୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ ନିୟମେ ବୁ-
ଲାଇଆଣି ଅଗ୍ନି ଉପରେ ସିଞ୍ଚିବ । ତଦନନ୍ତର ପ୍ରଣୀତାପାତ୍ରରେ ପ-
ବିତ୍ର ଦ୍ୱୟ ରଖି ଦକ୍ଷିଣଜାନୁ ଭୂମିରେ ପକାଇ ପ୍ରଜ୍ୱଳିତ ଅଗ୍ନିରେ
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟହୋଇ ସ୍ରୁବଦ୍ୱାରା ଘୃତଆହୁତି ହୋମକରିବ ।
ଏହି ହୋମରେ ଚାରି ଆହୁତି ଦେଇସାରିଲା ଉତ୍ତାରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆ-
ହୁତିଶେଷରେ ସ୍ରୁବରେ ଥିବା ହୋମଶେଷ ଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ର-
ରେ ପକାଇବ ଏବଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଓଁ
ଇନ୍ଦ୍ରାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦମିନ୍ଦ୍ରାୟ ବୋଲି ଅଘାରଦ୍ୱୟ ଦେବ । "ଓଁ ଅ-

ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂସୋମାୟ ଇତ୍ୟାଜ୍ୟଭାଗୌ ତତୋଽନନ୍ତରବ୍ୟ କର୍ତ୍ତ୍ବ୍ୟ ହୋମଃ ଓଁ ଅଂତରୀକ୍ଷାୟସ୍ୱାହା ଇଦମଂତରୀକ୍ଷାୟ ଓଁ ବାୟବେସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ ଓଁ ବ୍ରହ୍ମଣେସ୍ୱାହା ଇଦଂବ୍ରହ୍ମଣେ ଓ ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃସ୍ୱାହା ଇଦଂଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଓଁ ଦେବେଭ୍ୟଃସ୍ୱାହା ଇଦଂଦେବେଭ୍ୟଃ ଓଁ ଋଷିଭ୍ୟଃସ୍ୱାହା ଇଦଂଋଷିଭ୍ୟଃ ଓଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈସ୍ୱାହା ଇଦଂ-ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ଓଁ ମେଧାୟୈସ୍ୱାହା ଇଦଂମେଧାୟୈ ଓଁ ସଦସ-ସ୍ପତୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂସଦସସ୍ପତୟେ ଓଁ ଅନୁମତୟେସ୍ୱାହା ଇଦମନୁମତୟେ ତତୋବ୍ରହ୍ମଣଃ ନ୍ୱାରବ୍ଧୋ କୃଷ୍ଟ୍ବାତ୍ ଅଗ୍ନ

ଗୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମଗ୍ନୟେ "ଓଁ ସୋମାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସୋମାୟ" ବୋଲି ଅଜ୍ୟ ଭାଗଦ୍ୱୟ ଦେବ । ତତ୍ପରେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ସ୍ପର୍ଶକରି ସ୍ୱୟଂ ହୋମକରିବ । ଓଁ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମନ୍ତରୀକ୍ଷାୟ ବୋଲି ଅନ୍ତରୀକ୍ଷଙ୍କୁ "ଓଁ ବାୟବେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ ବୋଲି ବାୟୁଙ୍କୁ, ଓଁ ବ୍ରହ୍ମଣେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବ୍ରହ୍ମଣେ ବୋଲି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ "ଓଁ ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଛନ୍ଦୋଭ୍ୟଃ ବୋଲି ଛନ୍ଦମାନଙ୍କୁ ହୋମକ-ରିବ । ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ କହି ମାନସିକ ପ୍ରାଜାପତ୍ୟ କରିବ ତତ୍ପରେ "ଓଁ ଦେବେଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଦେବେ-ଭ୍ୟ ବୋଲି ଦେବତା ମାନଙ୍କୁ "ଓଁ ଋଷିଭ୍ୟଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଋଷିଭ୍ୟଃ" ବୋଲି ଋଷି ମାନଙ୍କୁ "ଓଁ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ଶ୍ରଦ୍ଧାୟୈ" ବୋଲି ଶ୍ରଦ୍ଧାଙ୍କୁ "ଓଁ ମେଧାୟୈ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ମେଧାୟୈ" ବୋଲି ମେଧାଙ୍କୁ "ଓଁ ସଦସସ୍ପତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ସଦସସ୍ପତୟେ ବୋଲି ସଦସସ୍ପତିଙ୍କୁ ଏବଂ "ଓଁ ଅନୁମତୟେ ସ୍ୱାହା ଇଦ ମନୁମତୟେ" ବୋଲି ଅନୁମତିଙ୍କୁ

ହୁତଦଶତସ୍ୟେ ତତ୍ୱଦା ହୁଯ୍ୟିନନ୍ତରଂ ସ୍ରୁବାବସ୍ଥିତାଜ୍ୟସ୍ୟ
ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀପାତ୍ରେ ପ୍ରକ୍ଷେପଃ ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ଓଁ
ଭୁବଃସ୍ୱାହା ଇଦଂବାୟବେ ଓଁ ସ୍ୱଃସ୍ୱାହା ଇଦଂସୂର୍ଯ୍ୟାୟ
ଏତାମହାବ୍ୟାହୃତୟଃ ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ ବରୁଣସ୍ୟ ବିଦ୍ୱାନ୍
ଦେବସ୍ୟ ହେଡୋଅବୟାସି ସୀଷ୍ଠାଃ ଯଜିଷ୍ଠୋ ବହ୍ନିତମଃ
ଶୋଶୁଚାନୋ ବିଶ୍ୱାଦ୍ୱେଷାଂସି ପ୍ରମୁମୁଗ୍ଧ୍ୟସ୍ମତ୍ ସ୍ୱାହା ଇଦମ-
ଗ୍ନୀ ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ ଓଁ ସତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେବମୋଭବୋତୀନେଦି-
ଷ୍ଠୋ ଅସ୍ୟା ଉଷସୋ ବ୍ୟୁଷ୍ଟୌ ଅବୟକ୍ଷ୍ୱନୋ ବରୁଣଂ ରରା
ଣୋ ବୀହିମୃଡୀକଂ ସୁହବୋ ଏଧିସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୀବରୁଣାଭ୍ୟାଂ
ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେସ୍ୟନଭିଶସ୍ତି ପାଶ୍ଚ ସତ୍ୟମିତ୍ୱମୟାଅସି ଅୟା-
ନୋଯଜ୍ଞଂ ବହାସ୍ୟୟାନୋ ଧେହିଭେଷଜଂସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନ-
ୟେ ଓଁ ଯେତେଶତଂ ବରୁଣୟେ ସହସ୍ରଂ ଯଜ୍ଞିୟାଃ ପାଶା-
ବିତତାମହାନ୍ତଃ ତେଭିର୍ନୋ ଅଦ୍ୟସବିତୋତ ବିଷ୍ଣୁର୍ବିଶ୍ୱେ
ମୁଞ୍ଚନ୍ତୁ ମରୁତଃ ସ୍ୱର୍କାଃ ସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବରୁଣାୟ ସବିତ୍ରେ ବି-

ହୋମ କର । ତହିଁଉତ୍ତାରୁ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କଦ୍ୱାରା ସ୍ପୃଷ୍ଟହୋଇ ହୋମକରିବ
ଏହି ହୋମରେ ଦଶ ଆହୁତିଦେଇ ସାରିଲାରୁ ସ୍ରୁବରେ ଥିବାହୋମ
ଶେଷଘୃତକୁ ପ୍ରୋକ୍ଷଣୀ ପାତ୍ରରେ ପକାଇବ । "ଓଁ ଭୂଃସ୍ୱାହା"ଇଦ
ଅଗ୍ନୟେ" ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ "ଓଁ ଭୁବଃସ୍ୱାହା ଇଦଂ ବାୟବେ" "ଓଁ
ସ୍ୱଃ ଇଦଂ ସୂର୍ଯ୍ୟାୟ" ଏମାନଙ୍କୁ ମହା ବ୍ୟାହୃତି ବୋଲାଯାଏ ।
"ଓଁ ତ୍ୱନ୍ନୋଅଗ୍ନେ" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି" ଇଦମଗ୍ନି ବରୁଣାଭ୍ୟାଂ" ବୋଲି
ଅଗ୍ନି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମ (ପୁନଶ୍ଚ) କରିବ । " ଓଁ ଅୟାଶ୍ଚାଗ୍ନେ"
ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି "ଇଦ ମଗ୍ନୟେ" ବୋଲି ଅଗ୍ନିଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ ।
" ଓଁ ଯେତେଶତଂ " ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢି " ଇଦଂ ବରୁଣାୟ , ସବିତ୍ରେ,
ବିଷ୍ଣବେ, ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ, ଦେବେଭ୍ୟୋ, ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ବୋ-

ସ୍ତବେ ଦତ୍ସ୍ୱେଭ୍ୟୋ ଦେବେଭ୍ୟୋ ମରୁଦ୍ଭ୍ୟଃ ସ୍ୱର୍କେଭ୍ୟଃ ଓଁ
ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶ ମସ୍ମଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମ ଶ୍ରଥାୟ ଅ-
ଥା ବୟମାଦିତ୍ୟ ବ୍ରତେତବା ନାଗସୋ ଅଦିତୟେ ସ୍ୟାମଃ
ସ୍ୱାହା ଇଦଂବରୁଣାୟ ଇତି ସର୍ବପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତଂ ଓଁ ପ୍ରଜାପତ-
ୟେସ୍ୱାହା ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ଇତିମନସା ଇତିପ୍ରାଜାପତ୍ୟଂ
ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ
ଇତି ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତ୍ ତତଃ ସଂସ୍ରବପ୍ରାଶନଂ ତତ ଆଚମ୍ୟ ଓଁ ଅ-
ଦ୍ୟକୃତୈ ତସ୍ମିନ୍ନାବର୍ତ୍ତିନ ହୋମକର୍ମଣି କୃତାକୃତା ବେକ୍ଷଣ
ରୂପ ବ୍ରହ୍ମକର୍ମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର୍ଥମିଦଂ ପୂର୍ଣ୍ଣପାତ୍ରଂ ପ୍ରଜାପତି ଦୈବତ
ମମୁକ ଗୋତ୍ରାୟ ମୁକଶର୍ମଣେ ବ୍ରାହ୍ମଣାୟ ବ୍ରହ୍ମଣେଦକ୍ଷିଣାଂ
ତୁଭ୍ୟମହଂ ସଂପ୍ରଦଦେ ଇତି ଦକ୍ଷିଣାଂ ଦଦ୍ୟାତ୍ ଓଁ ସ୍ୱସ୍ତୀତି
ପ୍ରତିବଚନଂ ତତୋବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି ବିମୋକଃ ତତଃ ପଵିତ୍ରାଭ୍ୟାଂ
ପ୍ରଣୀତା ଜଲେନ ଓଁ ସୁମିତ୍ରିୟାନ ଅପଓଷଧୟ ସନ୍ତୁ ଇ-
ତି ମନ୍ତ୍ରେଣ ଶିରଃ ସମ୍ମୃଜ୍ୟ ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା ସ୍ତସ୍ମୈ ସନ୍ତୁ ଯୋସ୍ମା

ନ ବରୁଣାଦିଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ । "ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି
ଇଦଂ ବରୁଣାୟ" ବୋଲି ବରୁଣଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ । ଏହାକୁ ସର୍ବ
ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋମ ବୋଲଯାଏ ।
"ଓଁ ପ୍ରଜାପତୟେ ସ୍ୱାହା " ଇଦଂ ପ୍ରଜାପତୟେ ବୋଲି ମାନସିକ
ପ୍ରାଜାପତ୍ୟକରିବ । "ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ ସ୍ୱାହା ଇଦମଗ୍ନୟେ
ସ୍ୱିଷ୍ଟକୃତେ " ବୋଲି ସ୍ୱିଷ୍ଟ କୃତାଙ୍କୁ ହୋମ କରିବ । ତଦନନ୍ତର
ସଂସ୍ରବ ପ୍ରାଶନ ଓ ଆଚମନ କରି " ଓଁ ଅଦ୍ୟ କୃତ ଏତସ୍ମିନାବର୍ତ୍ତିନ
ହୋମ କର୍ମଣି" ଏହିବାକ୍ୟପଢ଼ି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ଦକ୍ଷିଣା ଦେବ । ବ୍ରହ୍ମା ଦକ୍ଷିଣା
ଗ୍ରହଣକରି " ସ୍ୱସ୍ତି" ପ୍ରତିବଚନ କହିବେ ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ବ୍ରହ୍ମଗ୍ରନ୍ଥି
ଫିଟାଇବ ଏବଂ ପ୍ରଣୀତା ଜଲକୁ "ସୁମିତ୍ରିୟା" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପବିତ୍ରଦ୍ୱୟ
ଦ୍ୱାରା ଅଣି ମସ୍ତକରେ ସେଚନକରିବ । "ଓଁ ଦୁର୍ମିତ୍ରିୟା" ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି

ନ୍ ଦେଷ୍ଟି ଯଂଚ ବୟଂ ଦ୍ୱିଷ୍ମଃ ଇତି ମନ୍ତ୍ରେଣୈଶାନ୍ୟାଂ ପ୍ରଣୀତା
ନ୍ୟୁବ୍ଜୀକରଣଂ ତତସ୍ତ୍ରେଣ କ୍ରମେଣ ବର୍ହିଗ୍ରାସ୍ୟ ଘୃତେନାଭି-
ଘାର୍ଯ୍ୟହସ୍ତେନୈବ ଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ ଦେବାଗାତୁ ବଦୋଗାତୁଂ
ବିତ୍ତ୍ୱାଗାତୁମିତ ମନସସ୍ପତ ଇମଂ ଦେବଯଜ୍ଞଂ ସ୍ୱାହା ବାତେ
ଧାଃ ସ୍ୱାହା ଇତି ବର୍ହିର୍ହୋମଃ ତତୋବ୍ରହ୍ମଣାନ୍ୱାରବ୍ଧକର୍ତ୍ତୃକଂ
କର୍ମ୍ମ ତତୋଽଗ୍ନି ପଶ୍ଚିମୋପବିଷ୍ଟୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ପରିସମୂହ-
ନଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ତତ ଘୃତାକ୍ତଶୁଷ୍କକାଷ୍ଠଭେଦରେକନୈକ
ପଞ୍ଚାହୁତୀ ହିସ୍ତେନୈବ ଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ ଅଗ୍ନେସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବ
ସଂମାକୁରୁ ଓଁ ଯଥା ତ୍ୱମଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବାଅସି ଓଁ ଏବଂମାଂ
ସୁଶ୍ରବସୌଶ୍ରବସଂକୁରୁ ଓଁ ଯଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ ଦେବାନାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ
ନିଧିପାଅସି ଏବମହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ବେଦସ୍ୟ ନିଧିପୋ ଭୂୟାସଂ
ତତଃ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣମଗ୍ନିଂ ବାରିଣାପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ଉତ୍ଥାୟ ଘୃତାକ୍ତାଂ ପ୍ରା-
ଦେଶ ମିତ ସମିଧ ମାଦାୟ ଜୁହୁୟାତ୍ ତତ୍ର ମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ ଅ-

ପ୍ରଣୀତା ପାତ୍ରକୁ ଐଶାନ୍ୟ କୋଣରେ ଅଧୋ ମୁଖକରି ରଖିବ
ତତ୍ପରେ ସ୍ତରଣ କ୍ରମେ କୁଶମାନଙ୍କୁ ଉଠାଇ ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ "ଓଁ
ଦେବାଗାତୁ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ସ୍ୱହସ୍ତରେ ହୋମକରିବ । ଏହାକୁ କୁଶ
ହୋମ ବୋଲାଯାଏ । ତତ୍ପରେ ମାଣବକ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସ୍ପର୍ଶିତହୋଇ
ଅଗ୍ନିଙ୍କର ପଶ୍ଚିମରେ ବସି ଅଗ୍ନିକୁଣ୍ଡ ମାର୍ଜନ କରିବେ ଏବଂ ନିଷିଦ୍ଧ
କାଷ୍ଠଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟକୌଣସି (ଶୁଷ୍କ) କାଷ୍ଠର ସମିଧ ପାଞ୍ଚଖଣ୍ଡ ଘୃତ-
ରେ ବୁଡ଼ାଇ ତାହାକୁ "ଓଁ ଅଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ" ଏହି ମନ୍ତ୍ରଠାରୁ "ଏବ
ମହଂ ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ" ମନ୍ତ୍ର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପାଞ୍ଚଗୋଟି ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ମାଣବକ ସ୍ୱ
ହସ୍ତରେ ପାଞ୍ଚ ଆହୁତି ହୋମ କରିବ ତତ୍ପରେ ଜଳକୁ ଐଶାନ୍ୟାଦି
କୋଣ କ୍ରମରେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରାଇ ତାହା ଅଗ୍ନି ଉପରେ ସେ-
ଚନ କରିବ । ଅନନ୍ତର ମାଣବକ ଉଠି ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ସମିଧକୁ

ଗ୍ନୟେ ସମିଧମାହାର୍ଷଂ ବୃହତେ ଜାତବେଦସେ ତଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ
ସମିଧା ସମିଧ୍ୟସ୍ୱଏବମହମାୟୁଷା, ମେଧୟାବର୍ଚସା ପ୍ରଜୟା ପ-
ଶୁଭିଃ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସେନ ସମିନ୍ଧେ ଜୀବପୁତ୍ରୋ ମମାଚାର୍ଯ୍ୟୋ ମେ-
ଧାବ୍ୟହମସାନ୍ୟନିରାକରିଷ୍ଣୁ ର୍ଯଶସ୍ୱୀ ତେଜସ୍ୱୀ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସ୍ୟ
ନ୍ନାଦୋଭୂୟାସଂ ସ୍ୱାହା ତତଃ ସମିଦନ୍ତରଦ୍ୱୟଂ ମନେନୈବ
କ୍ରମେଣ ପ୍ରତ୍ୟେକଂ ହୁତ୍ୱା ଉପବେଶ୍ୟତେନୈବକ୍ରମେଣ ପଞ୍ଚ
ହସ୍ତୀ ଧୃତାକ୍ତ ଶୁଷ୍କନିଷିଦ୍ଧେତରେନ୍ଧନେନ ଜୁହୁୟାତ୍ ଓଁ ଅ
ଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ ସୁଶ୍ରବସଂମାକୁରୁ ଓ ଯଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବଃ
ସୁଶ୍ରବାଅସି ଓଁ ଏବ ମାଂ ସୁଶ୍ରବଃ ସୌଶ୍ରବସଂକୁରୁ ଓଁ ଯ-
ଥାତ୍ୱମଗ୍ନେ ଦେବାନାଂ ଯଜ୍ଞସ୍ୟ ନିଧିପାଅସି ଓଁ ଏବମହଂ
ମନୁଷ୍ୟାଣାଂ ବେଦସ୍ୟ ନିଧିପୋଭୂୟାସଂ ତତୋ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣମଗ୍ନିଂ
ବାରିଣା ପର୍ଯ୍ୟୁକ୍ଷ୍ୟ ତୂଷ୍ଣୀଂ ପାଣୀପ୍ରତପ୍ୟମୁଖଂ ପ୍ରତିମନ୍ତ୍ରାତେବ
ମୃଶତି ଓଁ ତନୂପାଅଗ୍ନେସି ତନ୍ୱଂ ମେପାହି ଓ ଆୟୁର୍ଦାଅ
ଗ୍ନେସ୍ୟାୟୁର୍ମେ ଦେହି ଓଁ ବର୍ଚୋଦାଅଗ୍ନେସି ବର୍ଚୋମେଦେହି
ଓଁ ଅଗ୍ନେଯନ୍ମେତନ୍ୱାଊନଂତନ୍ମଆପୃଣ ଓଁ ମେଧାମେଦେବଃ
ସବିତା ଆଦଧାତୁ ଓଁ ମେଧାଂମେଦେବୀ ସରସ୍ୱତୀ ଆଦଧାତୁ ଓଁ
ମେଧାଂମେଅଶ୍ୱିନୌ ଦେବାବାଧତ୍ତାଂ ପୁଷ୍କରସ୍ରଜୌ ତଦ-

ଘୃତରେ ବୁଡ଼ାଇ "ଓଁ ଅଗ୍ନୟେ ସମିଧ ମାହର୍ଷିଂ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢ଼ି ହୋ-
ମକରିବ ଏବ ଆଉ ଦୁଇଗୋଟି ସମିଧ ଆଣି ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏ
ଧରି ଉକ୍ତ ମନ୍ତ୍ରରେ ହୋମକରିବ ତହୁଁ ଉତ୍ତାରୁ ଆସନରେ ବସି ଉକ୍ତ
କ୍ରମରେ ନିଷିଦ୍ଧ କାଷ୍ଠଭିନ୍ନ ଅନ୍ୟ କାଷ୍ଠରୁ ଖ ୫ ଣ୍ଡ ସମିଧ ଘୃତରେ
ବୁଡ଼ାଇ "ଓଁ ଅଗ୍ନେ ସୁଶ୍ରବ" ଆଦି ପଞ୍ଚମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପୁନଶ୍ଚ ହୋମକରିବ
ଏବ ପୂର୍ବବତ୍ ଅଗ୍ନି ଉପରେ ଜଳସେଚନ କରିବ । ତପୂରେ ମୌ-
ନଭାବରେ ଦୁଇ ହସ୍ତକୁ ତତାଇ "ଓଁ ତନୂପା ଅଗ୍ନେ ଅସି" ମନ୍ତ୍ର
ଠାରୁ "ଓଁ ମେଧାମେ ଅଶ୍ୱିନୌ" ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ମନ୍ତ୍ର ପାଠାନ୍ତେ

ସର୍ବଗାତ୍ରାଦଷ୍ଟ୍ଟଦକ୍ଷିଣପାଣିନାସ୍ପୃଶିଃ ତତପ୍ରତ୍ୟେକଂମନ୍ତ୍ରଃ ଓଁ-ଅଙ୍ଗାନିତନ୍ମଆପ୍ୟାୟନ୍ତାଂ ଇତିସର୍ବଗାତ୍ରାଲଂଭନେ ଓଁ ବାକ୍ତ୍ୱମ ଅପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ମୁଖାଲଂଭନେ ଓଁ ପ୍ରାଣାସ୍ତ୍ୱମ ଅପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ନାସିକୟୋଃ ଓଁ ଚକ୍ଷୁସ୍ତ୍ୱମଆପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ଚକ୍ଷୁର୍ଦ୍ୱିଦ୍ୱୟସ୍ପୃଶିଃ ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରଂମେଆପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ଶ୍ରୋତ୍ରଦ୍ୱୟସ୍ପୃଶିଃ ଓଁ ଯଶୋବଲଂତନ୍ମଆପ୍ୟାୟନ୍ତା ମିତି ମନ୍ତ୍ରପାଠମାତ୍ରଂ ତତୋଦକ୍ଷିଣାନାମିକାଗ୍ର ଗୃହୀତଭସ୍ମନାଲଲାଟେ ଗ୍ରୀବାୟାଂଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ ହୃଦତ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂକୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ଯଥାସଂଖ୍ୟେନ ମନ୍ତ୍ରଚତୁଷ୍ଟୟଂ ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେରିତିଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଇତି ହୃଦ ତତୋବ୍ୟସ୍ତ ପାଣିଭ୍ୟାଂ ପୃଥିବୀଂସ୍ପୃଶନ୍ ପ୍ରଥମଂବୈଶ୍ୱାନରଂ

ମୁଖକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରୁଥିବ । ତପୂରେ "ଓଁ ଅଙ୍ଗାନିତ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ପଢି ଦକ୍ଷିଣହସ୍ତରେ ସମସ୍ତ ଗାତ୍ରକୁ ସ୍ପର୍ଶକରିବ ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ "ଓଁ ବାକ୍ତ୍ୱମ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ମୁଖ "ଓଁ ପ୍ରାଣସ୍ତ୍ୱମ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ନାସିକଦ୍ୱୟ "ଓଁ ଚକ୍ଷୁସ୍ତ୍ୱମ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱୟ "ଓଁ ଶ୍ରୋତ୍ରଂତମ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଶ୍ରୋତ୍ର, ଏହିପରି ସମସ୍ତଅଙ୍ଗ ସ୍ପର୍ଶକରି ସାରିଲାରୁ "ଓଁ ଯଶୋବଲଂ ମନ୍ତ୍ରକୁ କେବଳ ପାଠକରିବ ତପୂରେ ସ୍ରୁବରେ ଭସ୍ମଅଣି ଦକ୍ଷିଣ ହସ୍ତ ଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଳୀରେ ଗ୍ରହଣକରି "ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ" ବୋଲି ଲଲାଟରେ "ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ଗ୍ରୀବାରେ "ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ଦକ୍ଷିଣ ବାହୁମୂଳରେ "ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ହୃଦୟରେ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ ତଦନନ୍ତର ହସ୍ତଦ୍ୱୟ ଭୂମିରେ ସ୍ପର୍ଶକରି ପ୍ରଥମରୁ ଆପଣାର ଗୋତ୍ର, ପ୍ରବର ଏବଂ ନାମାଦ୍ୟ ଉଚ୍ଚାରଣକରି ବୈଶ୍ୱାନରଙ୍କ ସମ୍ବୋଧନକରି ନମସ୍କାର କରିବ ।

ସଂବୋଧ୍ୟାଭିବାଦୟେତ୍ତତଶ୍ଚାମୁକଗୋତ୍ରୋଽହ ମମୁକ ପ୍ରବରୋ
ଽହମମୁକଶର୍ମାହଂ ଭୋବୈଶ୍ୱାନର ତ୍ୱାମଭିବଦୟେ ଇତି ପ୍ରକା-
ରଃ ଇତ୍ୟସ୍ୟୈବ ବରୁଣଂ ସଂବୋଧ୍ୟାଭି ବାଦୟେତ୍ ତଥୈବାଗ୍ନି
ର୍ଯ୍ୟଂ ଚାଭିବାଦୟେତ୍ ତତଃ ଅସ୍ମୃଷ୍ଟାନ୍ ଭବ ସୌମ୍ୟ ଇତ୍ୟାଗ୍ନ-
ର୍ଯ୍ୟୈର୍ବ୍ରୂୟାତ୍ ତତୋଽଗ୍ନେରୁତ୍ତରତଃ ପ୍ରାଗଗ୍ରାନ୍ କୁଶାନାସ୍ତୀର୍ଯ୍ୟ
ତଦୁପରି ଦକ୍ଷିଣୋତ୍ତରକ୍ରମେଣାସାଦିତବାରିପୂର୍ଣ୍ଣ କଲଶାଷ୍ଟ
କସ୍ୟୈକକଲଶାନାଂ ପୂର୍ବତଃ ପ୍ରାଗଗ୍ରେଷୁ କୁଶେଷୂପସ୍ଥିତ୍ୱା ଏକସ୍ମା
ଦାମ୍ରପଲ୍ଲବେନୋଦକଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ଓଁ ଯଦପ୍ସୁଂ ତେରଗ୍ନପ୍ସୁଃ ପ୍ରବିଷ୍ଟା-
ଗୋହ୍ୟ ଉପଗୋହ୍ୟ ମୟୂଷୋମନୋହାଷ୍ଟଲୋକରୁଜସ୍ତନ୍-
ଷେଦୂଷୂରଂଦ୍ରୁ ସୃହାତାନ୍ଦ୍ୱି କହାମିଯ୍ୟୋଗ୍ରେଚନସ୍ତ ମିହତ୍ତୃଣ୍ଣାମି
ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତସ୍ତେନ ମାମଭିଷିଂଚନ୍ତ୍ୱିଗ୍ରିଯ୍ୟୈ ଯଶସେ-
ବ୍ରହ୍ମଣେ ବ୍ରହ୍ମବର୍ଚସାୟ ଇତ୍ୟାତ୍ମାନମଭିଷିଂଚେତ ତତୋଦ୍ୱିତୀୟ
ଘଟସ୍ଥମୁଦକଂ ଗୃହ୍ଣୀୟାନ୍ ଓଁ ଯେଷ୍ପ୍ସୁଂ ତେରଗ୍ନପ୍ସୁ ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ
ଗୃହୀତ୍ୱାମ୍ରପଲ୍ଲବେନାଭିଷିଂଚେତ ଓଁ ଯେନଶ୍ରିୟ ମକୃଣୁତାଂ
ଯେନାବମୃଶତାଂ ସୁରାଂ ଯେନାକ୍ଷ୍ୟାବଭ୍ୟଷିଂଚତାଂ ଯଦ୍ୱାଂତ

ତଦନନ୍ତର ଉପରୋକ୍ତ ବାକ୍ୟ ପୁନଃ ୨ ପଢି ବରୁଣଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ
ଏବ ଅଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ନମସ୍କାର କରିବ । ତତ୍ପରେ ଅଗ୍ନିର୍ଯ୍ୟ " ଅସ୍ମୃ-
ଷ୍ଟାନ୍ ଭବସୌମ୍ୟ" ବୋଲି କହିବେ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ଅଗ୍ନିଙ୍କର
ଉତ୍ତର ପାର୍ଶ୍ୱରେ ପୂର୍ବକୁ ଅଗ୍ରହୋଇଥିବା ତିନିଗୋଟି କୁଶ ପକାଇ
ତାହାଉପରେ ଦକ୍ଷିଣୋତ୍ତର କ୍ରମରେ ସ୍ଥାପିତହୋଇଥିବା ଜଳପୂର୍ଣ୍ଣ
ଅଷ୍ଟକୁମ୍ଭର ପୂର୍ବଭାଗରେ ପୂର୍ବକୁ ଅଗ୍ରହୋଇଥିବା କୁଶ ମାନଙ୍କ ଉ-
ପରେ ସ୍ଥିତହୋଇ "ଓଁ ଯଦପ୍ସ୍ୟନ୍ତରଗ୍ନପ୍ସୁ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ମାଣବକ ଏକ କ-
ଳସରୁ ଆମ୍ବ ପତ୍ରରେ ଜଳଗ୍ରହଣକରି "ଓଁ ତତସ୍ତେନ ମା ମଭିଷି-
ଞ୍ଚାମି" ମନ୍ତ୍ରପଢିସେହିଜଳକୁ ଆପଣାଉପରେ ସିଞ୍ଚିବ । ଏବ "ଯେପ୍ସ୍ୟନ୍ତର

ଦକ୍ଷିଣାସ୍ୟଶଃ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣ ତତସ୍ତେନୈବ କ୍ରମେଣ ପୁନଃ
ଯେପ୍ସ୍ୱତରଗ୍ନୟ ଇତ୍ୟନେନତୃତୀୟ କଲଶସ୍ଥ ଜଲମାଦାୟ ଓଁ
ଅଘୋଃଦ୍ରଷ୍ଟା ମନ୍ତ୍ରୋଦ୍ଭୁବସ୍ତ୍ରାନନ୍ଦକ୍ଲେଦଥାତନ ମନ୍ତ୍ରେରଣାସ୍ୟ
ଚଷକେ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣାଭିଷିଚ୍ୟ ତେନୈବ କ୍ରମେଣ ଯେପ୍ସ୍ୱ
ତରଗ୍ନୟ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣ ଚତୁର୍ଥି କଲଶସ୍ଥ ଜଲମାଦାୟ ଓଁ
ଯୋବଃଶିବତମୋରସସ୍ତସ୍ୟ ଭଜୟତେ ହନଃଉଶତୀରବ
ମାତରଃ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣାଭିଷିଚ୍ୟ ପୁନଃପଂଚମ କଲଶସ୍ଥଂ
ଜଲଂ ଯେପ୍ସ୍ୱଂ ତରଗ୍ନୟ ଇତି ମଂନ୍ତ୍ରେଣ ତଥୈ ବାଦାୟ ଓଁ
ତସ୍ମା ଅରଂଗମା ମବୋୟସ୍ୟ କ୍ଷୟାୟଜିନ୍ୱଥ ଅପୋଜନ-
ୟଥା ଚନଃ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣାଭିଷିଚ୍ୟ ତତୋଽବଶିଷ୍ଟକଲଶ
ହିତସ୍ୟକଲଂ ତଥୈବ ଯେପ୍ସ୍ୱଂତରଗ୍ନୟ ଇତିମଂନ୍ତ୍ରେଣ ପ୍ର-
ତ୍ୟେକଂ ଗୃହୀତ୍ୱା ତୂଷ୍ଣୀଂପ୍ରତ୍ୟେକ ମଭିଷିଂଚତ ତତୋନେଖଲା

ଗ୍ନୟ" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥରରେ ଏକଏକ କଲଶରୁ ଥରେ ଥରେ
ପାଣି ଆଣି ନିମ୍ନଲିଖିତ ମନ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କରୁ କ୍ରମରେ ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ
ପଢ଼ି ସେଜଲକୁ ଆପଣା ଉପରେ ସେଚନ କରିବ ।

ଯଥା;

୧ — " ଓଁ ତତସ୍ତେନ ମାମଭି ଷିଞ୍ଚାମି "
୨ — " ଓଁ ଯେନ ଶ୍ରିୟ ମକୃଣୁତାଂ "
୩ — " ଓଁ ଅଘୋଦ୍ରଷ୍ଟା ମନ୍ତ୍ରୋଦ୍ଭବଃ "
୪ — " ଓଁ ଯୋ ବଃ ଶିବ ସ୍ତ ମୋର ସଃ "
୫ — " ଓଁ ତସ୍ମା ଅରଙ୍ଗ ମାମବୋ "

ଉପରେ ୬ , ୭ , ୮ ମ କଲଶରୁ ପୂର୍ବ କଥିତ " ଯେପ୍ସ୍ୱନ୍ତର
ଗ୍ନୟ " ମନ୍ତ୍ରରେ ଆଣି କନିଷ୍ଠମନ୍ତ୍ର ନପଢ଼ି ମୌନଭାବରେ ଜଳ ଆପଣା
ଉପରେ ସେଚନକରିବ । ତହିଁ ଉତ୍ତାରୁ ମସ୍ତକ ବାଟେ ମେଖଳା

ମୋଚନଂ ଶିରୋଭାଗେନ ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶମସ୍ମ
ଦବାଧମଂ ବିମଧ୍ୟମଁ ଶ୍ରଥାୟ ଅଥାବୟମାଦିତ୍ୟବ୍ରତେତବା
ନାଗସୋଅଦିତୟେ ସ୍ୟାମ ଇତ୍ୟନେନ ଦଣ୍ଡକୃଷ୍ଣାଜିନେ
ତୂଷ୍ଣୀଂ ଭୂମୌନିଧାୟ ଅନ୍ୟବସ୍ତ୍ରଂ ପରିଧାୟୋପବୀତଯୁଂଚ
କୃତ୍ୱାଚମ୍ୟ ବଦ୍ଧାଂଜଲିର୍ଦ୍ଦୀସ୍ଥ ସୂପତିଷ୍ଠେତ୍ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଓଁ ଉ-
ଦ୍ୟନ୍ ଭ୍ରାଜଭୃଷ୍ଟିରିଂଦ୍ରୋ ମରୁଦ୍ଭିରସ୍ଥାତ୍ ପ୍ରାତର୍ଯାବଭିର-
ସ୍ଥାତ୍ ଦଶସନିରସିଦଶସନଂମାକୁର୍ବା ବଦନ୍ତୁ ଗମୟ୍ୟୋ ଦ୍ୟନ୍
ଭ୍ରାଜଭୃଷ୍ଟିରିନ୍ଦ୍ରୋ ମରୁଦ୍ଭିରସ୍ଥାଦ୍ଦିବାଯାବଭିରସ୍ଥାଚ୍ଛତଶନି-
ରସିଶତସନଂ ମାକୁର୍ବା ବଦନ୍ତୁ ଗମୟ୍ୟୋଦ୍ୟନ୍ ଭ୍ରାଜ ଭୃଷ୍ଟି-
ରିନ୍ଦ୍ରୋ ମରୁଦ୍ଭିରସ୍ଥା ସାୟଂ ଯାବଭିରସ୍ଥାତ୍ ସହସ୍ର ସନିର
ସି ସହସ୍ରସନଂ ମାକୁର୍ବା ବଦନ୍ତାଗମୟ ଇତ୍ୟନେନ ତତୋ
ଦଧିତିଲାନ୍ବା ପ୍ରାଶ୍ୟାଚମ୍ୟ ଜଟାଲୋମନଖାଦୀଂ ଶ୍ଛେଦୟିତ୍ୱା
ସ୍ନାତ୍ୱାଚମ୍ୟ ପ୍ରାଦେଶମିତୋଦୁଂବରକାଷ୍ଠେନଦନ୍ତ ଧାବନଂ
ଅନ୍ନାଦ୍ୟାୟବ୍ୟୂହଧ୍ୱଂ ସୋମୋରାଜାୟ ମାଗମତ୍ ସମେମୁଖଂ
ପ୍ରମାର୍କ୍ଷ୍ୟତେଯଶସାଚଭଗେନଚଇତ୍ୟନେନତତୋଦନ୍ତକାଷ୍ଠଂ

ବାହାର କରିବ "ଓଁ ଉଦୁତ୍ତମଂ ବରୁଣପାଶ" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ମୌନ-
ଭାବରେ ଦଣ୍ଡ ଏବଂ କୃଷ୍ଣାଜିନ ଉତ୍ତରୀୟ ବାହାର କରି ଭୂମିରେ
ରଖିବ ଏଥିଉତ୍ତାରୁ ନବୀନ ବସ୍ତ୍ରପିନ୍ଧି ଉତ୍ତରୀୟ ଗ୍ରହଣ ଓ
ଆଚମନ କରି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ବଦ୍ଧାଞ୍ଜଳୀ ହୋଇ "ଓଁ ଉଦ୍ୟନ୍ ଭ୍ରାଜ"
ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଆଦିତ୍ୟଙ୍କୁ ନମସ୍କାର କରିବ ତତ୍ପରେ ଦଧି ବା ତିଳ ପ୍ରାଶନ
ଏବଂ ଆଚମନ କରିବ । ଜଟା ଲୋମ ନଖାଦି ଛେଦନ କରି ସ୍ନାନ
ଓ ଆଚମନ ପୂର୍ବକ ପ୍ରାଦେଶ ପରିମିତ ଡିମ୍ବିରି କାଠିରେ "ଓଁ
ଅନ୍ନାଦ୍ୟାୟ" ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଦନ୍ତ ଧାବନ କରିବ ତଦନ୍ତେ ଦନ୍ତକାଷ୍ଠ

କରଣମପି ଭୂୟୋଽଲଂକରଣଂ ଭୂତ୍ୱା ତତୋଽଞ୍ଜନଂ ସ୍ନାନ-
ସ୍ୟାପି କନୀନକସ୍ଥସ୍ୟ ଦ୍ୱୀଅପିଷ୍ଟ୍ରମ୍ନେ ଦେହ ତତଆଦର୍ଶେ ଅମ୍ବ-
ଦର୍ଶିନଂ ଓଁ ରୋଚିଷ୍ଣୁରସି ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତଶ୍ଛତ୍ର ଗ୍ରହଣଂ
ଓଁ ବୃହସ୍ପତେଶ୍ଛଦିରସି ପାପ୍ମନୋ ମାମନ୍ତର୍ଧେହି ତେଜସୋ ଯଶ-
ସୋମାମନ୍ତର୍ଧେହି ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତଃ ପଦ୍ଭ୍ୟାମୁପାନହୌ ପ୍ରତିଗୃହ୍ଣାତି
ଓଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠେସ୍ଥୋ ବିଶ୍ୱତୋ ମା ପାତଂ ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତୋ ବୈ-
ଣବ ଦଣ୍ଡଧାରଣଂ ଓଁ ବଶ୍ୱାଭ୍ୟୋ ମାନାଷ୍ଟ୍ରାଭ୍ୟସ୍ପରିପାହି ସର୍ବତଃ
ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ତତଃ ସ୍ନାତକସ୍ୟ ନିୟମାଃ ଗାନବାଦନ ନୃତ୍ୟତ୍ୟା-
ଗଃ ନିତନ ଗମନଂ କ୍ଷେମେସତି ନରାତ୍ରୌ ଗ୍ରାମାନ୍ତରଗମ-
ନଂ ନଧାବେତ୍ ନକୂପେଽବେକ୍ଷଣଂ ନବୃକ୍ଷାରୋହଣଂ ଫଂଲ-
ନୋଡ଼ନଂ ଅମାର୍ଗେଣ ନଗଚ୍ଛେତ୍ ନଗ୍ନୋନସ୍ନାୟାତ୍ ନସଂଧିଶ-
ୟୂନଂ ନବିଷମ ଭୂମିଲଙ୍ଘନଂ ଅଶ୍ଳୀଲଂ ନୋପବଦେତ୍ ଉଦ-
ତାସ୍ତ୍ରସମୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟଂନୋପପଶ୍ୟେତ୍ ଜଲମଧ୍ୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟଂ

ଇବ ତଦନନ୍ତର " ଓଁ ରୋଚିଷ୍ଣୁ " ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଦର୍ପଣରେ ଆପଣାର
ମୁଖ ଦେଖିବ " ଓଁ ବୃହସ୍ପତେ " ମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ଛତ୍ର ଧାରଣ କରିବ
" ଓଁ ପ୍ରତିଷ୍ଠେସ୍ଥୋ " ମନ୍ତ୍ରପଢି ଉପାନହ ଏବଂ " ଓଁ ବିଶ୍ୱେଭ୍ୟୋ"
ଏହିମନ୍ତ୍ରପଢ଼ି ବଂଶଦଣ୍ଡ ଧାରଣ କରିବ ଉପରେ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ
କାର୍ଯ୍ୟମାନ ନ କରିବା ସକାଶେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନିୟମ କରାଇବ । ହେ
ବ୍ରହ୍ମଚାରିନ୍ !
ନୃତ୍ୟଗୀତଂ ନ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ , କ୍ଷେମେସତି ରାତ୍ରୌ ଗ୍ରାମାନ୍ତରଂ ନଗ-
ନ୍ତବ୍ୟଂ । ନଧାବେତ୍ । ନକୂପେ ଅବେକ୍ଷଣଂ ନ ବୃକ୍ଷାରୋହଣଂ ନ
ଫଂଲନୋଡ଼ନଂ । ଅମାର୍ଗେ ନଗଚ୍ଛେତ୍ ନଗ୍ନୋ ନସ୍ନାୟାତ୍ । ନସନ୍ଧି
ଶୟନଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ ନବିଷମ ଭୂମିଲଙ୍ଘନଂ । ଅଶ୍ଳୀଲଂ ନୋପବଦେତ୍ ।
ଉଦିତାସ୍ତ ସମୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟଂନୋପ ପଶ୍ୟେତ୍ । ଜଳମଧ୍ୟେ ସୂର୍ଯ୍ୟଂ ଅକ୍ଷ

ଅନ୍ଧାଗସ୍ଥଂ ନପଶ୍ୟେତ୍ ଦେବେବର୍ଷିତ ନଗଚ୍ଛେତ୍ ଉଦକେ-
ଆତ୍ମାନଂନପଶ୍ୟେତ୍ ଅଜାତଲୋମ୍ନୀଂ ପ୍ରମତ୍ତାଂ ପୁରୁଷାକୃତିଂ
ପଣ୍ଢାଂ ଚନଗଚ୍ଛେ ଦତ୍ୟାଦି ତତ ଆଚାର୍ଯ୍ୟାୟ ବରଂ ଦକ୍ଷିଣାଂ
ଦଦ୍ୟାତ୍ ତତଃ ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂ ଦବୋ ଅରତିଂ ପୃଥିବ୍ୟା ବୈଶ୍ୱା-
ନରମୃତ ଅଜାତମଗ୍ନିଂକବିଂ ସମ୍ରାଜମତିଥିଂ ଜନାନାମାସନ୍ନା
ପାତ୍ରଂଜନୟନ୍ତଦେବାଃସ୍ୱାହା ଇତିମନ୍ତ୍ରେଣ ଫଲପୁଷ୍ପସମନ୍ୱିତ
ଘୃତପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ରୁବେଣ ମାଣବକ ଦକ୍ଷିଣକରସ୍ଥ ଚ୍ଛେନ ଉତ୍ଥାୟପୂର୍ଣ୍ଣା-
ହୁତିମାଚାର୍ଯ୍ୟଃ କୁର୍ଯ୍ୟାଦିତି ତତ ଉପବଶ୍ୟ ସ୍ରୁବେଣଭସ୍ମାନୀୟ
ଦକ୍ଷିଣାନାମିକାଗ୍ରଗୃହୀତଭସ୍ମନା ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ ଜମଦଗ୍ନେ ରିତ
ଲଲାଟେ ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ ମିତି ଗ୍ରୀବାୟାଂ ଓଁ ଯଦ୍ଦେ-
ବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ ମିତି ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲେ ଓଁ ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟା-

ଶସ୍ଥଂ ନପଶ୍ୟେତ୍ । ଦେବେ ବର୍ଷିତ ନଗଚ୍ଛେତ୍ ଉଦକେ ଆତ୍ମାନ
ନପଶ୍ୟେତ୍ । ଅଜାତଲୋମ୍ନୀଂ ପ୍ରମତ୍ତାଂ ପୁରୁଷାକୃତିଂ ପଣ୍ଢାଞ୍ଚ ନଗ
ଚ୍ଛେତ୍ । ଏହିପ୍ରକାର ବାକ୍ୟମାନଙ୍କୁ କହି ତହିଁର ଷାନ୍ତରହିବା ସକାଶ
ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ନମ୍ରମକରାଇଲାରୁ ସେ, ନକରିବ୍ୟଂ, ନଯାବାମି, ନଅବେ
କ୍ଷାମି ନବଦାମି, ନପଶ୍ୟାମି ଅଦ୍ୟ ଯଥା ଯୋଗ୍ୟଉତ୍ତର ଦେବେ
ତଦନନ୍ତର ଆଚାର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଉତ୍ତମରୂପେ ଦକ୍ଷିଣାଦେବ ଏଥି ଉତ୍ତାରୁ
" ଓଁ "ମୂର୍ଦ୍ଧାନଂଦବୋ" ମନ୍ତ୍ରକୁ ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ପଢି ଫଲ,ପୁଷ୍ପ, ଘୃତ ପୂର୍ଣ୍ଣ
ସ୍ରୁବକୁ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କର ହସ୍ତରେ ଥଇ ଗାତ୍ରୋତ୍ଥାନ ପୂର୍ବକ ପୂର୍ଣ୍ଣାହୁତି
ଦେବେ । ତତ୍ପରେ ଆସନରେବସି ସ୍ରୁବମୂଲରେ ଭସ୍ମଆଣି ଦକ୍ଷିଣ
ହସ୍ତ ସ୍ଥିତଅନାମିକା ଅଙ୍ଗୁଲୀର ଅଗ୍ରରେ ଗ୍ରହଣକର "ଓଁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ
ଜମଦଗ୍ନେ" ମନ୍ତ୍ରପଢି ଲଲାଟରେ "ଓଁ କଶ୍ୟପସ୍ୟ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି
ଗ୍ରୀବାରେ "ଓଁ ଯଦ୍ଦେବେଷୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ଦକ୍ଷିଣବାହୁମୂଲରେ "ଓଁ
ତନ୍ନୋଅସ୍ତୁ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷଂ" ବୋଲି ହୃଦୟରେ ତ୍ର୍ୟାୟୁଷ କରିବ । ଏଥି

ସ୍ପୃଷ୍ଟ ମିତି ହୃଦ ଇତିନ୍ୟାସ୍ପୃଷ୍ଟଂ କୁର୍ଯ୍ୟାତ୍ ଅନେନୈବ
କ୍ରମେଣ କୁମାରଲଲାଟାଦାବପି ଭଦ୍ର ତନ୍ମୋଇନ୍ଦ୍ରସ୍ୟ ସ୍ନା-
ନେତତ୍ତ୍ରେ ଇତ୍ୟବଶେଷଃ ତତୋମୂର୍ଦ୍ଧାକ୍ଷତାଦ୍ୟଗ୍ରହଣଂ
ଇତି ଶ୍ରୀ ମହାମହତ୍ତକ ମହାସାମନ୍ତାଧିପତି ଶ୍ରୀ ରାମଦତ୍ତ
ବିରଚିତା ବାଜସନେୟୀନାଂ ଉପନୟନକର୍ମପଦ୍ଧତିଃସମାପ୍ତା ॥

ଉତ୍ତର ବ୍ରହ୍ମଚାରୀର ମସ୍ତକରେ ଆଶୀର୍ବାଦ ଚାଉଳ ଦେବ । ଋଷିଶ୍ରି
ତଦାରମ୍ଭବଧ୍ୟ ୩ ସ୍ନାତକର୍ତ୍ତୈବ ସମାଚରେତ୍ ପିଷ୍ଟକଂ ଫଳଂ ହ୍ରି
ପୁସ୍ତକଂ ସମ୍ବଳସାମଗ୍ରୀ ଗୁବାକ ନାରିକେଳତଣ୍ଡୁଳ ବସ୍ତ୍ରକାନ
ଚୁଙ୍ଗୁଲକାଦ୍ୱୟଂ କୃତ୍ୱା ପୂର୍ବାଭିମୁଖଂ କଞ୍ଚିଦ୍ଦୂରଂଗତ୍ୱା ଗ୍ରାମଦେବତାଂ
ନମସ୍କୃତ୍ୟ ଚୁଙ୍ଗୁଲକାଦ୍ୱୟଂ ସ୍କନ୍ଧେପାତୟିତ୍ୱା ସୋଦକ କମଣ୍ଡଳୁଂ ଗୃ-
ହୀତ୍ୱା ପୁନର୍ଗମନଂ । ତତଃ ପିତା ଆହୂୟ । ଅହୋ ବ୍ରହ୍ମଚାରିନ୍
କମର୍ଥି ମିତୋଗମନଂ ତଦେଷ୍ଟବ୍ୟୁକ୍ତେ ସ୍ନାତକୋବଦତି । ବ୍ରତାଦ୍ୟଙ୍କଂ
କୃତ୍ୱା ବିବାହାଦ୍ୟଙ୍କଂ ନକରୋତି, ପିତା ବଦତି । ବିବାହଃ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଃ ,
ସ୍ନାତକ ଇଚ୍ଛତ୍ୟୁକ୍ତେ ପିତା ସ୍ୱୀକୃତ୍ୟ, ପୁନର୍ଗୃହଦ୍ୱାରଂ ଆଗତ୍ୟ
ପାଦୌ ପ୍ରକ୍ଷାଲ୍ୟ, ଷଡର୍ଘ୍ୟାଦ୍ୟଙ୍କଂ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଂ । ବରୁଣପୂଜାଂ କୃତ୍ୱା ,
ପୁଣ୍ୟାହବାଚନଂ । ଅମୁକସଗୋତ୍ରଃ ଶ୍ରୀମାନ୍ ଅମୁକଦେବ ଶର୍ମା
ଅମୁକସଗୋତ୍ରସ୍ୟ ମମ କୁମାରସ୍ୟ ଅମୁକଶର୍ମଣଃ ମାଣବକସ୍ୟ
ଆଗତକସ୍ୟ ସ୍ନାତକସ୍ୟଷଡର୍ଘ୍ୟାରମ୍ଭଃକ୍ରିୟତେ ଯଦା ; ଋଷ୍ୟା ସମାଗ
ତେକୁମାରେ ଷଡର୍ଘ୍ୟ କରଣଂ । ବାଢ଼ଂ, ଅସ୍ୟେସ୍ତୁ ଇତ୍ୟନ୍ତଂପ୍ରାଶନ
ମାର୍ଜ୍ଜନଂ ଦକ୍ଷିଣାଦାନଂ ପବନ ପ୍ରତିପତ୍ତିଃ । ପ୍ରଣୀତା ବିମୋକଃ ବ୍ରହ୍ମାଗ୍ନିଂ
ବିସର୍ଜ୍ଜନଂ । ବ୍ରାହ୍ମଣଭୋଜନଂ । ଶାନ୍ତିକରଣଂ ଅଚ୍ଛିଦ୍ରା ବଧାରଣଂ. ଆ
ଶୀର୍ବାଦଃ । ବୃହସ୍ପତେ ସବିତ ଇତି । ବନ୍ଦାପନାଂ ଗୃହୀତ୍ୱା, ଗୃହଂପ୍ର-
ବିଶ୍ୟ ଗୃହ ଦେବତାଂ ନମସ୍କୃତ୍ୟ, ମାତରଂ ପିତରଂ ଗୁରୁଂ ବନ୍ଦ୍ୟୋ-
ବୃଦ୍ଧଂ ବନ୍ଦ୍ୟ ବୃଦ୍ଧୈଶ୍ଚ ପ୍ରଣମେଦ୍ଭୁଥା ଭକ୍ତିତଃ । ଇତି । ସମାବର୍ତ୍ତନ ସମାପ୍ତ